

જ્યોતિષ વિજ્ઞાન.

કર્તા.

ઈશ્વરભાઈ લલ્લુભાઈ દેસાઈ.

અ.વૃત્તી ૧ લી.

પ્રત ૨૦૦૦.

સંવત ૧૯૧૬.

સને ૧૯૧૦.

“રાજસ્થાન પ્રાચીન” — અમદાવાદ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૯૮-૨૮

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ અમરોતિય પિપ્પા

વિષય ૪૨ : ૮૬૪

અર્પણં

ગુણાઃ પુણસ્થાનઃ ગુણીષુ નમ્યલીગંતમવયં.

જ્યોતિષ વિજ્ઞાન.

કંતી.

ઇશ્વરભાઈ, લલુભાઈ, દેસાઈ.

પાણેથા રાજપીપળા, સ્ટેટ.

આવૃત્તી ૧ લી.

પ્રત ૨૦૦૦.

સંવત ૧૯૬૬.

સને ૧૯૧૦.

“ રાજસ્થાન છાપખાનું ”—અમદાવાદ.

મુલ્ય ફક્ત ૭ આના.

ગુજરાત વિદ્યાલય ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૨૮૨૮

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા એક્ટ મુજબ :અંથ સ્વામિત્વન
સર્વ હક અંથ કર્તાએ પોતાને સ્વામિન રાખ્યા છે.

અર્પણ પત્રિકા.

શ્રીમાન પરમ હંસ, પરિવાળકાચમુક્તિ, સર્વ ગુણ સં-
પન્ન. અખંડાનંદી પરાપકારી, સમદર્શી, ગુરુશ્રી અચ્યુતા-
નંદ, સરસ્વતી અદ્વૈત પ્રપન્નની શેવામાં.

આપના હૃદય સરોવરમાંથી યાનામૃત રૂપી ઝરણુ
વહ્યું, તે મારા શુષ્ક હૃદય સરોવરમાં બરાયું. તેથી સુકાઠ
જતા કમલખીજ અંકુરો પ્રકુલિત થઇ મોટા થયા. તે
ઉપર વિચાર (પુસ્તક) રૂપી કમલ પુષ્પ બન્યું તે આપને
જ અર્પણ કરું છું. તો આશા છે કે આપ તેનો સ્વીકાર
કરી મને કૃતાર્થ કરશે છ.

પાણેથા તા. ૧૫-૨-૧૦

આપનો હું હું.
ધંધરભાઈ લલ્લુભાઈ
દેશાધ.

પ્રસ્તાવના.

ધણા ગામેમાં જ્યે.તિષ વિદ્યા જાણનાર ભોકો હોતા નથી તેથી ત્યાંના ભોકોને જ્યોતિષ સંબંધી કોઈ બાબત પુછી હોય છે તો, ધણે છેટે જઈને પુછી આવે છે. તેમાં વખતનો વ્યય ધણો થાય છે. જ્યોતિષના અંથ ધણા છે. પણ તે બધા મૂળ સંસ્કૃતને હિંદુસ્તાની ભાષામાં છે તેથી સાધારણ ભોકો સમજી શકતા નથી. તેમજ કીંમત ધણી પડે છે તેથી ખરીદી શકતા નથી. એ કારણોથી સામાન્ય બાબતોનો સમાવેશ કરી સાદી ભાષામાં આ પુસ્તક બનાવ્યું છે. એમાં યાદ રાખવું સહેલું પડે તે કારણોથી કવિતામાં લખ્યું છે. જરાક ઠઠિત ભાગ હોય તે સાધારણ ભોકોના સમજવા માટે નીચે અર્થ ખુલાસા, ઉદાહરણને ઠીકા કરી છે, તેથી પિષ્ટપેશણ જેવું ધણાક માનશે, પણ સાધારણ ભોકોના સમજવા માટે સ્પષ્ટીકરણ કરવું પડ્યું છે.

આ પુસ્તકના બે ભાગ પાડેલા છે તેમાં પહેલા ભાગમાં છ પ્રકરણ છે. પહેલા પ્રકરણમાં નક્ષત્ર, રાશિ, તથા નામ પાડવાની વિધિ છે. બીજામાં બહાર ગામ જતી વખતે જોવાના યોગ, કરણ, ચોધડીયાં સુકન, કાળ, યોગણી, વારમુલ તથા ચંદ્ર જોવાની સમજ છે. તેમજ પંચક વગેરે ધણી બાબતોનો સમાવેશ છે.

ત્રીજામાં માણસની દિનદશા જોવાનું તથા તેનું ફળ, દરેક ગૃહના ફળ તથા પનોતી વિષે વિચાર તથા કાલચંદ્ર વગેરે છે.

ચોથામાં વઃકન્યાના વિવાહમાં જોવાની બાબતો. જનોઇ શ્રીમંત, ઘર, વાસ્તુ, વગેરે દરેક બાબતનાં મૂલ્ય છે.

પાંચમાંમાં મેઘનાં નામ, મહાન નક્ષત્રની વાહનની સમજ તેમજ સંયોગ, અહસ્પતિનું દ્વિતીય તથા સંક્રાંતિ ઉપરથી વર્ષાદત્તું દ્વિતીય રાહિણી ચક્ર વગેરે છે.

છઠ્ઠામાં મૂરતીઓની સમજ, અધિક માસની સમજ માણસ માંડુ થાય તે ક્યારે મટશે તે નક્ષત્ર ઉપરથી જોવાનું, વરસનો રાજ વીગેરે જોવાનું, સંવત્સરનાં નામ તથા કાલ હોરા વગેરે છે.

બીજા ભાગના પહેલા પ્રકરણમાં દિવસ તથા રાતનો વખત જાણવાનું તથા કયે વખતે કયું લગ્ન છે તે જોવાનું, તથા જન્મભક્ષર કરવાની રીત તથા જન્મ પત્રીમાં આવતી મુખ્ય બાબતો, અષ્ટોત્તરી તથા વિશોત્તરી દશામાં ગ્રહનાં વર્ષ, જન્મ વખતે નક્ષત્રપરથી જ્ઞાતી મહાદશા બેશે છે, અંતરદશા વગેરે કાઢવાનું, ગ્રહોની દ્રષ્ટિ વગેરે છે. બીજામાં કુંડલી ઉપરથી ઉપર માસ વિગેરે જાણવાનું, કુંડલીના બાર જીવનના નામ, કુંડલીના નામ, કુંડલીમાંના ગ્રહ ઉપરથી આયુષ્ય, દુષ્ય, સુષ્ય, વિદ્યા, સ્ત્રી, પુત્ર, ભાઈ, આગર, ને રાજ યોગ વગેરે જોવાનું, કુંડલીના બાર જીવનમાં ગ્રહ પાડેલા હોય તે દરેક સ્થાનનું સામાન્ય વર્ણન તેમજ સ્ત્રીની કુંડલીનું સામાન્ય વર્ણન છે.

કેટલાંક અનિવાર્ય કારણોથી છાપેલાં પ્રશ્ન તાલિકાનાં કામ પ્રેમ-

ના માનીકને સોંપવાથી કોઈકોઈ ઠેકાણે જોડણી, વિરામચિન્હ, ભાષા, છંદ, અક્ષર ઉપડવા. શબ્દ છુટા લખવા વગેરેમાં કંઈકંઈ જૂનો થઈ ગયું છે તે મારી જૂનો નથી. પુસ્તક છપાયા પછી શુદ્ધિપત્રમાં જોડેલો સુધારો ખતાવી શકાય તેટલો ખતાવ્યો છે; પણ કેટલાક દોષ શુદ્ધિપત્રથી ખતાવી શકાયા નથી, માટે વાચક વર્ગને અગવડ પડે તે માટે ક્ષમા આપશો.

મહાશુદ્ધિ પદસંત
પંચમી.

સેવક.

ઈશ્વરભાઈ લલુભાઈ દેશાઈ.

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

જ્યોતિષ વિજ્ઞાન.

ભાગ ૧ લો.

—❧❧❧❧—
પ્રકરણ ૧ લું.

મંગલાચરણ.

ત્રિભંગી છંદ.

અથપુનનતા૩ં, સુખદેના૩ં; કાંટહરના૩ં, સુંદાળા; *
ચરણુનિષેનામી, બુદ્ધિપામી, દુર્મતિવામી, અજબાળા; ૧
ચુગ્મહાયોજ્ઞેડી, નમુહોંશેદોડી, ગર્વજછોડી, ત્રીદેવા; ૨
તાપત્રણેહરતા, પાપનધરતા, સુખજકરતા, ભૂદેવા;
નંદનાહેબાળ, દીનેદયાળ, મમસામુંભાળ, હું યુરં;
દર્પતજામાગું, પાયેલાગું, જ્ઞાનેજગું, મમગુરં;
જીવવ્યાપનારા, પિતાપ્યારા, મારાસારા, શાંય કરો;
નમુજમતિસાર, જ્યોતિષસાર, ૩ અંથપિયાર, પૂર્ણકરો.

* ગણપતિ. ૧ મરસ્તિ. ૨ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને મહાદેવ.

૩ જ્યોતિષમાંની લોકોપયોગી સામાન્યબાબતનો સાર.

નક્ષત્રના નામ. *

૧ અશ્વની.	૧૦ મઘા.	૧૯ મૂળ.
૨ ભરણી.	૧૧ પૂર્વાશ્વિન.	૨૦ પૂર્વાષાઢા.
૩ કૃતિકા.	૧૨ ઉત્તરાશ્વિન.	૨૧ ઉત્તરાષાઢા.
૪ રોહિણી.	૧૩ હસ્ત.	૨૨ શ્રવણ.
૫ મૃગશર.	૧૪ ચિત્રા.	૨૩ ધનિષ્ઠા.
૬ આર્દ્રા.	૧૫ સ્વાતિ.	૨૪ શતભારા.
૭ પુનર્વસુ.	૧૬ વિશાખા.	૨૫ પૂર્વાભાદ્રપદ.
૮ પુષ.	૧૭ અનુરાધા.	૨૬ ઉત્તરાભાદ્રપદ.
૯ અશ્લેષા.	૧૮ જ્યેષ્ઠા.	૨૭ રેવતી.

ઢાહરા.

અશ્વનીને ભરણી વળી, કૃતિકાને રોહિણીજ;
 મૃગશર આર્દ્રા પછી, પુનર્વસુને મણીજ,
 પુષને અશ્લેષાય છે, મઘા પૂર્વ શશ્વિન;
 ઉત્તરા શશ્વિન હસ્તને, ચિત્રા સ્વાતિની હુન.
 વિશાખા છે સોમમું. અનુરાધા જ્યેષ્ઠાય;
 મૂળ પૂર્વાષાઢા અને, ઉત્તરાષાઢા થાય
 શ્રવણ ધનિષ્ઠાની પછી, શતભારા કરે યાદ;
 પૂર્વાભાદ્રપદ અને, ઉત્તરાભાદ્રપા.

* સૂર્યને ચંદ્ર જે તારાઓમાં હમેશાં ગતિ કરે છે, તે તારા
 જોના પછાને રાશિ ચક્ર કહે છે. એ રાશિ ચક્રના સત્તારીય
 ભાગ કરેલા છે, તે દરેક ભાગને નક્ષત્ર કહે છે. દરેક નક્ષત્રમાં
 ચંદ્ર એક દિવસ રહે છે. બીજે દિવસે બીજા નક્ષત્રમાં જાય છે.

રેવતી એનો છેલ્લું છે, સત્તાવીશ * ગણાય;
યાદ કરો સૌ હોશયી, ઉપયોગી છે બાપ.

રાશિઓનાં નામ. ૧

૧ મેષ.	૨	૫ સિંહ	૯ ધન.
૨ વૃષભ.		૬ કન્યા.	૧૦ મકર.
૩ મિથુન.		૭ તુલા.	૧૧ કુંભ.
૪ કર્ક.		૮ વૃશ્ચિક.	૧૨ મીન.

હોહરો.

મેષ વૃષભ મિથુનને, કર્ક સિંહ કન્યાય;
તુલા વૃશ્ચિક ધનને મકર કુંભ મીન થાવ.

કઈ કઈ રાશિમાં કયાં કયાં નક્ષત્ર આવે છે તે વિષે.

હોહરો.

સત્તાવીશ નક્ષત્ર વળી, રાશિ છે લાહોઆર;
તેથી દર રાશિ વિષે નક્ષત્ર આપ વિચાર. ૩

ચોપાઇ.

અશ્વત્થી ભરણી કૃતિકાપાય, મેષ તણુંતો એજ લખાય;

વૃષભ વિષે કૃતિકા ત્રિપાળુ. રોહિણી મૃગશર અર્ધ પ્રમદાળુ.

— * અઠ્ઠાવીસમું નક્ષત્ર અબીજીત છે તે ઉત્તરાષાઢાના ચોથા ભાગમાંથી ગણવા ન આવે છે. પણ તે હમેશાં ગણવામાં આવતું નથી; તેથી મુખ્ય નક્ષત્રમાં લેતા નથી.

૧ રાશિ ચક્રના બર ભૂગ પાડેલા છે તે દરેકને નક્ષત્ર કહેછે.

૨ દરેક રાશિઓના તારાઓ ભેગા બેવાથી જે આકાર દેખાય છે. તેવા રાશિનાં નામ પાડેલાં છે.

૩ દર રાશિમાં સવા બે નક્ષત્ર હોય છે.

મૃગશર અર્ધ આદ્રા પ્રમાણુ, પુનર્વસુ ત્રિપા * મિથુન જાણુ,
પુનર્વસુપા, પુષ આશ્લેષાય, કર્ક તણાંએ નક્ષત્રજ થાય.

મન્ના ફાલ્યુન ઉત્તરા ૧ પાપ, સિંહ તણાં તો એજ લખાયઃ
ઉત્તરા ત્રિપાદ, હસ્ત ચિત્રાર્ધ, કર્ક રાશિ થઇ છે અર્ધ.

ચિત્રાર્ધ સ્વાતિ વિશાખા પામ, ત્રિલેવાથી તુલા ગામ;

વિશાખાયા અનુરાધા જેઠ, વૃશ્ચિક તણાંતો એ છે ઠેઠ.

મૂળ પૂર્વાષાઢા હૃતરા ૨ પામ, ધન તણાં વળી એજ ખણાય,

ઉત્તરાત્રિપદ શ્રવણ ધનિષ્ઠ, અર્ધ છે વળી મકર બલીષ્ઠ.

ધનિષ્ઠાર્ધ શત ત્રિભાદ્રપાદ, કુંભ રાશિ કરો ની પાદ;

પાભાદ્રપદ ઉત્તર ૩ રેવતી જાણુ મીન તણાંતો એજ પ્રમાણુ.

કોઇ પણ તીથિએ ચંદ્ર કઇ રાશિનો છે તે જાણવાની રીત.

જાણુરા.

મેષ વૈશાખે અનુક્રમે, રવિને જાણુવાય;

* પા, પાપ પાદ આવે ત્યાં ચોથા ભાગ જાણુવો. જોડે ત્રિ
ત્રણ હોયતો પોણા ભાગ જાણુવો. ૧ ઉત્તરા ફાલ્યુન ૨ ઉત્તરાપા-
ળ ૩ ઉત્તરા ભાદ્રપદ.

૪ વૈશાખ મહિનામાં મેષ રાશિનો સૂર્ય ધણું ખરૂં હોય.
જેઠમાં વૃષભ રાશિનો હોય છે એ પ્રમાણે અનુક્રમે વૈશાખાથી જે
દશામે માસ હોય તેદશામી રાશિનો સૂર્ય હોય છે.

આપણે ચાંદ્ર માસ ગણીએ છીએ તેથી કદાચ સૂર્યની રાશીમાં
ફેર પડેતો સૂર્ય કઇ રાશિનો છે તે તપાસવું.

જે માસમાં સૂર્ય તે, ધરતું મનમાં યાર. ૪
 સુદિ હોયતો પાછલી, વદમાં તે તું ધાર;
 સુદ તીથિને દ્વિબુદ્ધી, પાંચજ ચૈત્ર વસાર.
 પાંચવડે ભાગી કરી, બાળ્ય તેમ નલાવ;
 સૂર્યરાશિથી ચઢો, બાળ્ય જેટલા ગાય,
 શેષ હોયતો આગલી, અવશેષે તે જાણ;
 તે રાશિનો ચંદ્ર છે, રાત્ર તણું પ્રમાણ*
 વદતીથિને દ્વિબુદ્ધી પાંચીશ કરોની માય;
 ઉપર પ્રમાણે કૃતિકરે, ચંદ્ર રાશિ યાય હાય, x
 બાળકનું નામ પાડવા પરવરવા પરદેશ;
 ચંદ્ર રાશિની જરૂર છે. એ જાણો ઉદ્દેશ.

સંવત ૧૯૬૫ ના અશો શુદ્ધ ૧૨ ને દિવસે ચંદ્ર કંઈ રાશિનો છે?
 જારને બેએ ગુણ્યા તો ચોવીશ આબ્યા એમાં પાંચ ઉમેર્યા
 તો આગણત્રીશ થયા. એને પાંચે ભાગ્યા તો પાંચ બાળ્યને ચાર-
 શેષ બધ્યા એ માસમાં સૂર્ય તુલા રાશિના છે એમંથી. એક ઘડાડી
 તો કન્યા રાશિ થઈ એમાં બાળ્ય પાંચ તમા શેષની એક મળી છ રાશિ
 ઉમેરીએ તો કન્યા રાશિથી ગણતાં છઠી મીન રાશિ આવી માટે એ દિવસે
 મીન રાશિના ચંદ્ર છે. x એ સાલમાં અશો વદ ૦)) ને દિવસે કંઈ
 રાશિનો ચંદ્ર છે? પંદરને બે એ ગુણ્યા તો ત્રીશ આબ્યા, એમાં
 પાંચીશ ઉમેર્યા તો પાંસઠ થયા. એને પાંચે ભાગ્યા તો તેર આબ્યા
 માટે તુલા રાશિથી તેરમી રાશિનો ચંદ્ર છે. તે ગણતાં વૃશ્ચિક રાશિનો
 ચંદ્ર આબ્યો.

ચંદ્રની રાશિ ઉપરથી બાળકનાં નામ પડે છે. તે રાશિના અક્ષરો.
હોજીરા.

અ, ઇ, ઈ, એતો મેષના બ, વ, ઉ, વરખ પ્રમાણુ..

કા, છા, ધા, મિથુન વળી, હા, ડ, કકેના જળુ,
સિંહ તણાતો ઠા, ચ, છે, પાટણે કન્યા ધાર,

વળીતુલા તણા; ન, ય તે વૃશ્ચિક સાર.

ભ, ધ ને ફ હ તે ધનતણુ, મકર તણા છે ખાજ

કુંભ તણા તો ગા શ છે, ક્ષ, દ, ચ, ઝ, થ, મીનનાજી

જે જે રાશિની અંદર જે જે અક્ષરો છે તે તે અક્ષરોને ગમે
તે જાતના સ્વર જોવાથી ગમે તેટલા અક્ષર થાય તેમાંના હર-
કાઈ ઉપરથી નામ પાડી શકાય છે. જેમ કે વ વરખરાશિનો છે તે
ઉપરથી વલ્લવ, વેરીભાઈ, વામન, વિકુલ વગેરે. તેમજ ગા ઉપરથી
ગલાખ, ગોપાળ ગીરધર ગુમાનસિંગ વગેરે # મોટા જે અક્ષરો
છે તેજ રાશિના અક્ષરો છે

૧ બાળકનું નામ પાડવું હોય તો જે દિવસે બાળકનો જન્મ
થયો હોય; તે દિવસે ચંદ્ર કઈ રાશિનો હતો તે જોઈને નક્કી કરવું.
ચંદ્રની જે રાશિ હોય તે રાશિના ગમે તે અક્ષરમાંથી પોતાને પસંદ
પાડવું નામ પાડવું. જેમ કે:-સવાન ૧૯૬૫ ના આશો વદ ૭ ને
દિવસે કાઈ બાળકનો જન્મ થયો હોય તો તેનું નામ કયું પાડવું?
એ દિવસે ચંદ્ર કઈ રાશિનો છે, માટે હ, ડ એ બે અક્ષરોમાંથી
ગમે તે અક્ષર નામનો પડેલો અક્ષર થાય એવું તામ પાડવું જેમ
કે હરીભાઈ, હરગોવન, હાથીભાઈ, હાથાભાઈ, હીરાભાઈ, વગેરે

(૭)

પ્રકરણ ૨ જી.

સત્તાવીશ યોગનાં નામ.

૧ વિષ્કંભ	૧૦ ગંડ	૧૯ પરીવ
૨ પ્રીતિ	૧૧ વરૂધી	૨૦ સ્ત્રી
૩ આયુષ્યમાન	૧૨ ધરવ	૨૧ સિદ્ધિ
૪ સોભાગ્ય	૧૩ વ્યાધાત	૨૨ સાધ્ય
૫ શોભત	૧૪ હરમણુ	૨૩ શુભ
૬ અતીગંડ	૧૫ વજ્ર	૨૪ શુક્લ
૭ સુકર્મા	૧૬ સિદ્ધિ	૨૫ બ્રહ્મા
૮ ધરૂતી	૧૭ વ્યતિપાત	૨૬ ઇન્દ્ર
૯ શૂન	૧૮ પરીયાન	૨૭ વૈધૂત

શુભ કામમાં કયા કયા ને કેટલા યોગ

તજવા તે વિષે.

હોહતા..

વજ્ર વિષ્કંભ ત્રણ ધડી, સપ્ત ધડી દ્વિગંડઃ*
વ્યાધાત તણીતો નવ ધડી, શૂન તણી ખટકંડ.
પરીવ અર્ધ દીન તજે, વ્યતિપાત વૈધૂત સર્વઃ
શુભ કામ પછી આદરો, વ્યક્તિ માનો સર્વ.

કર્ણની સમજ.

જવ, બાજવ, કોલવને, તૈલીલ, ગર, વણીજ;
વિષ્ટિ, શકુની, અતુટપાદિન, નાગ, કિસ્તુમ્મગણીજ.

* ગંડ ને અતિગંડ ડું આખો દિવસ જ્યાં સગી હોય ત્યાં

સુધી તજવા.

(૮)

શબ્દનાં કરણ.

શબ્દનાં કરણ	દિવસનાં કરણ	તીથિ
કાસવ	કિસ્તુમ્	૧
ગર	અસવ	૨
વિહિ	તેતીસ	૩
આસવ	વણીજ	૪
તેતીસ	અવ	૫
વણીજ	કાસવ	૬
અવ	ગર	૭
કાસવ	વિહિ	૮
ગર	આસવ	૯
વિહિ	તેતીસ	૧૦
આસવ	વણીજ	૧૧
તેતીસ	અવ	૧૨
વણીજ	કાસવ	૧૩
અવ	ગર	૧૪
	વિહિ	૧૫

વર્ષનાં કરણ.

શબ્દનાં કરણ	દિવસનાં કરણ	તીથિ
કાસવ	આસવ	૧
ગર	તેતીસ	૨
વિહિ	વણીજ	૩
આસવ	અવ	૪
તેતીસ	કુ	૫
વણીજ	ગર	૬
અવ	વિહિ	૭
કાસવ	આસવ	૮
ગર	તેતીસ	૯
વિહિ	વણીજ	૧૦
આસવ	અવ	૧૧
તેતીસ	કાસવ	૧૨
વણીજ	ગર	૧૩
ચક્રી	વિહિ	૧૪
નાગ	અપુષ્પાદ	૩૦

વિહિની તીથિઓ.

આહમ પુનમ સુદની, વદ ચૌદશ ને સાત,

વેદ, રૂઢિ વિધિ શુદ્ધ છે, ગુણ, દિશા દિનરાત્ર

અમૃત સિદ્ધિ યોગ. ૧

રવિએ હસ્ત હોયને, મૃગસેરે સોમવાર,

અશ્વિનીએ મંગળ મળે, અનુરાધા બુધવાર.

પુષ્ય નક્ષત્રે ગુરુ વળી, રેવતી હોય શુક્ર;

શનીએ રોહિણી હોય તો, અમૃત સિદ્ધિ યોગકર.

યમઘંટ યોગ. ૨

મઘાએ રવિ હોયને, વિશાખાએ સોમ;

આર્દ્રાએ મંગળ મળે, બુધે મૂળતું જોમ.

કૃતિકાએ ગુરુ હોયને, રોહિણી ને શુક્ર;

હસ્તે જો શની હોય તો યમઘંટ યોગજ ધર.

દિવસના યોગડીયાં.

દોહરા.

હરેગ, ચળને લાભ છે, અમૃત કાળને શુભ;

રોગજ એતો સાત છે, નામે શુભાશુભ.

સૂર્યોદયે જે હોય તે, સ્વપાસ્તે નિરધાર;

x પહેલી લીટીમાં દિવસની વિધિ છે, ને બીજી લીટીમાં રાતની વિધિ છે, અને કેટલાક ભદ્રા કહે છે, એ શુભ કામમાં લેવી નહિ; તેમાં વિશેષે લગ્ન વખતે ન હોવી જોઈએ.

૧ કહેલા વારને દિવસે કહેલું નક્ષત્ર આવે તો અમૃતસિદ્ધિ યોગ થાય છે તે સર્વ કામમાં શુભ છે.

૨ એ યોગમાં શુભ કામ કરવું નહિ.

એમ દિવસના આઠ છે, વખત પ્રમાણે પાર.
 સૂર્યોદયે રવિદિને ઉદ્દેગ, હોય સુખજ;
 ઉપર પ્રમાણે અનુક્રમે. વખત પ્રમાણે જાણ.
 સોમે અમૃત સૂર્યોદયે, મંગળે હોય રોગ,
 બુધે લાભ હોયે વળી, ગુરુએ શુભ જોગ.
 શુક્રે ચળ સૂર્યોદયે, શનીએ કાળજ જાણ,
 સૂર્યોદયે એમ હોય ને, પછી કર્મે પીછાત*

રાતનાં ચોધડીયાં.

શુભ અમૃતને ચળવળી રોગ કાળનેધાર,
 લાભ ઉદ્દેગ સાત છે. અનુક્રમે તું ધાર +
 રવિરાત્રીએ શુભ પ્રથમ સોમે ચળજ જાણ,
 કાળ તે મંગળે મળે. ઉદ્દેગ બુધ ગણાય.
 ગુરુએ અમૃતવળી, રોગ શુક્ર છે રાત,
 શનીએ તો લાભ છે, નિશ જેઠે સાક્ષાત.
 પ્રથમ ને છેલ્લું એક છે જે દિને ને જણાય,
 ચોધડીયાં તે રાતનાં, ગણો કર્મે હે ભાગ.

*ઉપર જતાવ્યા પ્રમાણે તે વારે સૂર્યોદયે તે ચોધડીયું હોય છે.
 પછીથી અનુક્રમે દોઢ કલાકે દરેક ચોધડીયું જણાય છે. બુધવારે
 જે વાગે કયું ચોધડીયું હશે ? સૂર્યોદયે બુધવારે લાભ હોય છે ત્યાંથી
 અનુક્રમે લાભ અમૃત, કાળ વજેરે દર ચોધડીયું દોઢ કલાકનું ગ-
 ચતાં ઉદ્દેગ આવે છે. +રાતના વખતનું ચોધડીયું દાઢવું હોય તો
 રાતના અનુક્રમ પ્રમાણે ચોધડીયાં ગણવાં.

(૧૧)

હોઠ કલાક રહે વળા, દર ચોધડીયું ધર;
સવારે છ થી દિનનાં, સતનાં છ થી ધર.
અમૃત, ચળ શુભ, લાભનો, સારાં એજ ગણાય
ઉદ્દેગ કાળ ને રોગ તો ખોટાં છે વળા ભાય.
શુભ ચોધડીયું બેઘને, શુભ કામ કરો ભાય;
પરદેશે ગમત ને કરો સુખી રહે સદાય.

પંચકની સમજ.

હોહરા.

બનિષ્ઠા શતતારા અને, પૂર્વાજ ભાદ્રપદ;
ઉતર ભાદ્રપદ રેવતી, પંચક કરોની યાદ.
તૃણ કાષ્ટ ન સંગ્રહો, કરો નહિજ પલંગ;
પ્રેતદાહ ક્રિયાથી કરો, દોષ છેય કુસંગ.
અશુભ કામ નહિ આદરો, ન કરો ધરનું ખાત;
દક્ષિણ દિશ ન પરવરો, પંચકમાં સાક્ષાત.

મત્યુ યોગ.

હોહરા. ૧

ભૂ, ૧ રસ, ૧ રૂ ૧૧ તીથિએ રવિ મંગળ તે હોય,
કર ૧ દ્વીપ ૭ અને બારસે, સોમ શુક ને હોય.
ગુલુ^૩, વસુ ને તેરસે, બુધવારજ નજાય;
તત્ત્ર^૪, દિશ^{૧૦}, પુલમ અને, અમાસે શની ધાય.

૧ કવિતાની સંજ્ઞાઓ છે. તે યોગખવા દરેક ઠેકાણે ઉપર અંક
મૂકયા છે.

બેદર, નવ, ચૌદશે વળી, ગુરુવાર દેખાય,
મૃત્યુ યોગ તે થાય છે, શુભ કામ નવ થાય.

કર્કચ યોગ.

વાર તીથિ ભેગાં કરો, અક તેર ને થાય;+
કર્કચ યોગ તે થાય છે, શુભ કામ નવ થાય.

વત્સ યોગ.

ભાદરવાથી ત્રણ ત્રણજ, અનુક્રમે ગણો માસ;
પૂર્વ દક્ષિણ અનુક્રમે, દિશા ગણોની ખાસ.
દિશાના ત્રણ માસ તો, વત્સ યોગ તે થાયx
પરદેશ, વિવાદે જવું, યુદ્ધ સામગ્રી થાય.
ગૃહદ્વાર તે મૂકવું, રાગ શું મેળાપ;
ઝખો પાછળ દેખીને, સદાજ જાઓ આપ.

સંવર્તાખ્ય યોગ.

સાતમ રવિવારને, ખુદ પડવે દેખાય;
સંવર્તાખ્ય યોગ થાય છે, શુભ કામ નવ થાય.

+ વારની ગણતરી રવિવારથી થાય છે. દાખલા તરીકે ગુરુવાર ને આઠમ હોય તો કર્કચ યોગ થાય છે. ગુરુવાર રવિથી ગણતાં પાંચમો વાર છે તે પાંચને આઠ ભેગા કર્યા એટલે તેર થયા.

x ભાદરવો, આશો ને કારતક પૂર્વે વત્સયોગ, માગશર, પોષ ને માઘે દક્ષિણે, ફાગણ, ચૈત્ર ને વૈશાખે પશ્ચિમે ને જ્યેષ્ઠ, અષાઢને આવણુ માસમાં ઉત્તર દિશાએ વત્સયોગ હોય છે.

સિદ્ધિ યોગ.

શુક્રે નંદા ૧ તીથિ આને, બુધે ભદ્રા હોય;
 શનીવારે રિક્તા મળે, જ્યાં મંગલે જોય,
 ગુરુએ પૂર્ણા જો મળે, સિદ્ધિ યોગ તે થાય;
 શુભ દામ સિદ્ધિ થાય છે, સધ જાણોની બાય.
 યોગાવળી.

નક્ષત્ર ધરવાં અનુક્રમે, અઠાવીસજ યાર;
 યોગ તો જણા અનુક્રમે, કોઠામાં નિરધાર.
 રવિએર નક્ષત્ર અંતો, તેટલામો છે યોગ;
 નામ પ્રમાણે ગણુ છે, ધરજો મનમાં જોમ.
 સોમે મૃગશરથી ગણો, મંગળ અશ્વેષામ;
 બુધે હરત થકી ગણો, ગુરુ અનુરાધામ.
 શુક્ર ઉતરપાદ થકી, શની શતતારામ;
 વાર પ્રમાણે નક્ષત્રથી ગણો અઠાવીસ બાય.

જેવ તે દિવસે આવે તેટલામો યોગ છે એમ જાણવું. આ એક
 જાતના યોગ છે.

૧ ૧, ૬, ૧૧ એ નંદા તીથિઓ છે. ૨ ૭, ૧૨ એ ભદ્રા
 તીથિઓ છે. ૩, ૮, ૧૩ એ જ્યા તીથિઓ છે. ૪, ૯, ૧૪ એ
 રિક્તા તીથિઓ છે. ૫, ૧૦, ૧૫ એ પૂર્ણા તીથિઓ છે. એ ના-
 મોથી તીથિઓ જોળખાય છે.

૨ રવિવારે અશ્વની નક્ષત્રથી ગણવું, તે દિવસે જોટલામું ન-
 ક્ષત્ર આવે તેટલામો યોગ છે. એ કોઠા ઉપરથી જાણવું એ પ્રમાણે
 સોમે મૃગશર મંગલે અશ્વેષા, બુધે હરત, ગુરુએ અનુરાધા, શુક્રે
 ઉતરપાદ, અને શનીવારે શતતારાથી ગણવું. ગણતાં જોટલામું ન-

(૧૪)

નક્ષત્ર હોય વારે વળી, આઘ થકી જે થાય;
યોગ તે અંકે હોય છે, સંશય નહિ જણાય.

યોગાવળી કાલક, ૨

અનુ ક્રમ.	યોગનાં નામ.	રવિ	સોમ.	મંગળ	બુધ.	શુક્ર.	શુક.	શન.
૧	આનંદ.	અ	મુ.	અશ્વે	હ.	અનુ.	ઉ.પા.	શ.
૨	કાલદંડ.	ભ.	આ.	મ.	ચિ.	જે.	અ.	પૂ. ભા.
૩	ધુમ્ર	કૃ.	પુ.	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂ.	શ્ર.	ઉ. ભા.
૪	પ્રભ.	રો.	પુ.	ઉ.કા.	ચિ.	પૂ.પા.	ધ.	રે.
૫	સૌમ્ય	મુ.	આ.	હ.	અ	ઉ.પા.	સં.	અ.
૬	ધ્વંસ	આ.	મ.	ચિ.	જે.	અ	પૂ.ભા.	ભ.
૭	કેતુ.	પુ.	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂ.ળ.	શ્ર.	ઉ.ભા.	કૃ.
૮	શ્રીવત્સ.	પુ.	ઉ.કા.	વિ	પૂ.પા.	ધ.	રે.	રો.
૯	વજ્ર.	આ.	હ.	અ	ઉ.પા.	શ.	અ.	મુ.
૧૦	મુદગ.	મ.	ચિ.	જે.	અ	પૂ.ભા.	ભ.	આ
૧૧	છત્ર.	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂ.	શ્ર.	ઉ.ભા.	કૃ.	પુ.
૧૨	મિત્ર	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા.	ધ.	રે.	રો.	
૧૩	માનસ	હ	અ	ઉ.પા.	શ.	અ.	મુ.	આ.
૧૪	પદમ	ચિ.	જે.	અ.	પૂ.ભા.	ભ.	આ.	મ
૧૫	લંબક	સ્વા.	મૂ.	શ્ર.	ઉ.ભા.	કૃ	પુ.	પૂ.કા
૧૬	કિપાત	વિ	પૂ.પા.	ધ.	રે.	રો.	પુ.	ઉ.કા
૧૭	મૃત્યુ	અ	ઉ.પા.	શ.	અ.	મુ.	આ	હ.
૧૮	કાણ	જે.	અ	પૂ.ભા.	ભ.	આ.	મ	ચિ.

૧ નક્ષત્ર દુંકામાં લખેલાં છે.

અનુ-ક્રમ	યોગનાં નામ.	રવિ.	સોમ.	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શની
૧૯	સિદ્ધિ	મૂ.	શ્રી.	ઉ.ભા.	કૃ.	પુ.	પૂ.શા.	સ્વા.
૨૦	શુભ	પૂ.પા.	ધ.	રે.	રે.	પુ.	ઉ.શા.	વિ.
૨૧	અમૃત	ઉ.પા.	શ.	અ.	મૃ.	આ.	હ.	અ.
૨૨	મૂશળ	અ.	પૂ.ભા.	ભ.	આ.	મ.	ચિ.	જે.
૨૩	મર	શ્ર.	ઉ.ભા.	કૃ.	પુ.	પૂ.શા.	સ્વા.	મૂ.
૨૪	માતંગ	ધ.	રે.	રે.	પુ.	ઉ.શા.	વિ.	પૂ.પા.
૨૫	રાક્ષસ	શ.	અ.	મૃ.	આ.	હ.	અ.	ઉ.પા.
૨૬	ચર	પૂ.ભા.	ભ.	આ.	મ	ચિ.	જે.	અ.
૨૭	સુચીર	ઉ.ભા.	કૃ.	પુ.	પૂ.શા.	સ્વા.	મૂ.	શ્ર.
૨૮	પ્રવરત-માન.	રે.	રે.	પુ.	ઉ.શા.	વિ.	પૂ.પા.	ધ.

નક્ષત્ર શુભયોગ.

સાધ્ય.

- * પૂર્વ રોહણી દક્ષિણ ચિત્રાય, શ્રવણે પશ્ચિમ દિશા જાય;
હસ્તે ઉત્તર દિશામાં જાય, તકી કાંચ ગુકશાનજ થાય.

વારસુત. ૧

દેહસ્ત.

સુત્ર પૂર્વ, ઉ. સોમ શની, દક્ષિણે ગુરુ શુક્ર;

- * કહેલાં નક્ષત્રમાં કહેલી દિશાએ જવું નહિ, જવાથી હાની થાય છે.

૧. દિશુલ પાલુ કહે છે.

પશ્ચિમે રવિ શુક્ર છે, ઉત્તરે મંગળ બુધ.
 પરગામે નહિ પરવરો, હોય જો વાર સુલ
 દુઃખ અનેક તે થાય છે, જતાં કરીએ બૂન.

કચે વારે કાળ કઈ દિશામાં રહે છે.

હાહરો.

ઉત્તર વાવ્ય અનુક્રમે, રવિ સોમ પ્રમાણુ;
 કાળ તે દિશાએ રહે, નહિ હોયે ઇશાન.*

કઈ તીથિએ યોગણી કઈ દિશામાં રહે છે.

પુ. ઉ, અ, ન, દ, પ, વા, ઇ છે, દિશા સંક્ષિપ્ત ધાર;
 પડવેથી ગણો અનુક્રમે, આઠમ સુધી વાર.
 નેમથી પાછા ગણી લહો, ઇશાન અમાસ ધાર;
 તે તીથિ મધે તે દિશા, યોગણી તણો ભાર.

*રવિવારે ઉત્તર દિશામાં, સોમવારે વાવ્ય ખુણામાં, મંગળવારે
 પશ્ચિમ દિશામાં, બુધવારે નૈરત્ય ખુણામાં, ગુરુવારે દક્ષિણ. દિશામાં
 શુક્રવારે અગ્નિ ખુણામાં ને શનીવારે પુર્વ દિશામાં કાળ રહે છે.
 એ દિવસોએ એ દિશામાં જવું નહિ. ઇશાન ખુણામાં કાળ
 હોતો નથી.

૧૫૬વા ને નેમને દિવસે પૂર્વમાં, બીજને દિવસને દિવસે ઉત્તરમાં,
 ત્રીજને અગ્નીધારસે અગ્નિમાં, ચોથને બારસે નૈરત્ય ખુણામાં
 પાંચમ ને તેરસે દક્ષિણ દિશામાં, છઠને ચૌદશે પશ્ચિમમાં સાતમને
 પુનમે વાવ્ય ખુણામાં ને આઠમ ને અમાસે ઇશાન ખુણામાં યોગણી
 રહે છે, માટે એ તીથિઓમાં એ દિશા તરફ જવું નહિ.

પરગામ જતી વખતે સૂર્યનું ધર કઈ દિશામાં છે તે વિષે.
ચોપાઈ.

મળસ્કેથી તે બપોર ધરી, પૂર્વથી તે અનુક્રમ કરી;
યાત્રામાં દક્ષિણે સૂર્ય, પ્રવેશે પૂઠે સન્મુખ સૂર્ય. ૧

કુલીક યોગની ઘડી.

રવિથી ગણો વારને, નક્ષત્રથી બાદ ચાર; x
કુલીકયોગ તે થાય છે, શુભ કામ ન થનાર.

પરગામ જવા સાડ ત્રીંચોનો વિચાર.

હાહરો.

*પડવો, બીજ, ત્રીજ શુભ છે, ચોથે ક્લેશજ થાય.,
તત્ત્વ, ૫ શુભ રસ^૧ દુઃખ છે, સપ્તમીએ સુખ થાય.
વપુએન રોગ તો વધે નામી મૃત્યુ જણાય,

૧ મળસ્કેથી બપોર સુધી સૂર્ય પૂર્વમાં રહે છે ત્યાર પછીના
બપોર દક્ષિણમાં રહે છે, ત્યાર પછીના બપોર પશ્ચિમમાં રહે
છે ત્યાર પછીના બપોર ઉત્તરમાં રહે છે. પરગામ જતી વખતે સૂર્ય
જમણે હાથે હોય તો સારો. પરદેશથી આવી ધરમાં પેસતાં સૂર્ય
સામેને પૂઠળ હોય તો શુભ છે.

ચરવિવારે અઘાતીશ ઘડી, સોમવારે ચોવીશ ઘડી, મંગળવારે
વીશ ઘડી, બુધવારે સોળ ઘડી, ગુરુવારે બાર ઘડી, શુક્રવારે આઠ ઘડી
ને શનીવારે ચાર ઘડી સુધી કુલીકયોગ છે. એમાં શુભ કામ બા
દરવું નહિ.

*શુદ્ધ પડવો. બીજ ત્રીંચો શુદ્ધ વહની સમજવી;

દિશા ૧૦ રૂઢી^{૧૧} તે શુભ છે. આદિત્યે^{૧૨} હાથ થાય.
સદા સિદ્ધિ છે તેરસે, ચૌદશે નવ જવાય;
અમાંસ પુત્રમે નવ જવું, પ્રસ્થાનુંજ નવ થાય.

શુભ નક્ષત્રો.

અશ્વત્થી હસ્ત ને રેવતી, શ્રવણ મૃગ ને પુષ્ય,
નક્ષત્રો એતો શુભ છે, વિશેષ છે વળી પુષ્ય.

પીંગલામાં કરવાના કામ.*

દોહરા.

અશ્વ, રથ, ચક્ર અને, ગાડુ, કુભનોx સંગ,
વન, વિવાને વાવ્ય તે, સીમંત ને સ્ત્રીસંગ.
કુંપ, કુંડને કળશ વાન, પારણું અને દાર,
ભાખણુ, પટાભિષેકે ઘરો, દવા કરવો સાર.
વેદી, શ્રુતી, રનાનને, પ્રતિષ્ઠાને પ્રાશન,
ચૂડો, નર વાહન અને, ધર્મશાળામાં મન.

ધંડામાં કરવાનાં કામ.+

દોહરા.

પરદેશે તે પરવરો. વ્યાપાર કરો નીસાર.

*નાકની જમણી સરામાં શ્વાસ ચાત્રતો હોય ત્યારે કરવાનાં કામ.

xહાથી.

+નાકની ડાબી સરામાં શ્વાસ ચાત્રતો હોય ત્યારે કરવાનાં કામ.

રૂઢી જમણી સરાને પીંગલાને ડાબી સરાને ધંડા કહે છે.

ખાળ વાળ કર્ણુ વેધને, વાસ્તુ દેવળ ધાર.
હળ સંઘ્રામે પરવરો, મોભ ચઢવો યાર,
તપ, તળાવ તે આદરો, ઇંડામાં નિરધાર.

સારા શુકન.

ઢાહરા.

હ્ય, દહીંજ, હય, શાને, મણી મૃગ* ને મોર,
ફળ, ફુલ ને છત્ર મળે, ચમ્મર વાઘનો ધોર
અનજળને વારાંગના, વિદ્યારથી કન્યાય;
સુત સાથે સુંદરી મળે, માટી કુંભ* ને ગાય.
સૌભાગ્યવંતીનારને, આહ્વાયુ અધિક જણાય;
હાથીને ચાશજ વળી, નોળ શુકન ગણાય.
દાર ખંડુક કટારને, તલ્લવાર મોતી સાર;
માંસ માછલાં જો મળે, શુકન ધારો સાર.
પ્રગટર વશ્ત્રિ જો મળે, ઘોળી ઘોએત્રાં ચીર;
શુકન એતો શુભ છે, મન ધાયું થાય વીર.

અપશુકન.

ઢાહરા.

ચાર, ૩ ચમડું, તેલને, મીઠું, ગોળને છાશ;
સરપ, શત્રુને વ્યસની, વૈદ વિધવાજ ખાશ.

*કરણ. ૧ તાગતું વાળું.

*માટીનો ધડો. ૨ સળગતો અગ્નિ. (ધુમાડા સિંચવનો.) ૩ ધાસ.

ત્યાગી, રોગી નીચને, લોટ લાકડાં પાર;
 વંધ્યા એતો અશુભ છે, છુટે કેસે નાર.
 કુશકાને કાઢવ મળે, લડતું હોય માણસ;
 ગોંસાઇને ફકીર મળે, વળી ગાંડો માણસ.
 તેલ દવા લગાવીને+ વ્યંજન હઝાલખોર,
 ભીનાં વસ્ત્ર માંજરને, ૨ અપશુકનનું જોર.
 શુકન જોઇને સંચરો, મનધાર્યું તે શાય,
 વિધિ નિમંત્ર થાય છે, બનતો કરો ઉપાય.

પર ગામ જતી વખતે ચંદ્ર કદ દીશમાં છે તે જોવાની રીત.

દોહરા.

મેપડ સિંહને ધનમાં, ચંદ્ર ગૃહ પૂર્વજાણ;
 વૃષભ કન્યા મકરમાં, દક્ષિણ દિશ પ્રમાણ,
 મિથુન તુલા કુંભ વિષે, પશ્ચિમમાં પડાય,
 કર્ક, વૃશ્ચિક મીન વિષે, ઉત્તરમાં જ જણાય.
 સન્મુખે અર્થ લાભ છે, દક્ષિણે ૪ સંપદ સુખ;
 પૂડે હોયે જીવ હરે, વામે ધનનું દુઃખ.
 કાળવાર શુભ યોગણી, સામા હોય સુખણ;
 દક્ષિણ સન્મુખ ચંદ્ર તો, દોષ હરે છે જાણ,

+તેલ અથવા દવા ચોપડેલી હોય એવો માણસ. ૧૬૧૪૩૦.

૨ નિષાદી

૬એ રાશિઓમાં ચંદ્ર આવે તે દિવસે. ૪૪૫૫૫ હાયે.

કરણવાર ભદ્રા વળી, શિવ રાત્રી ગ્રહે ચંદ્ર.*
 તે તથાતો દોષ હરે, સન્મુખે હોય ચંદ્ર.
 સર્વ દોષ વિચારતાં, એક દિન મળે સાર.
 સન્મુખે ચંદ્ર જોઇને, વિચારે સર્વ પાર. ૧

પ્રકરણ ૩ જી.

માણસની દિન દશા ૨ કાઢવા માટે
 દોહરો.

દિન દશા તે જાણવા, ગ્રહની નિરધાર;
 વણ્ણવું તેહું વર્ણન તે, ધારો નરને નાર.

* ચંદ્રને ગ્રહનાર ચંદ્ર ને કેતુ.

૧-અધી જાતના દોષો જોતાં ગ્રહવાર ને કોઈતીથિ દોષ વિનાની
 હોય નહિ માટે મને ત્યાં જતાં ચંદ્ર સામે અથવા જમણા હાથે
 છોક નહિ તે જોઇને જવું. સામે ચંદ્ર હોય તો સર્વ જાતના
 દોષ હરે છે.

૨ દર રાત્રિ વાળાઓને એક વરસમાં આઠે ગ્રહની દશા ભોગ
 વધી પડે છે. તે ક્યારે અને કેટલી મુદત, કયા ગ્રહની દશા એસશે
 અથવા દિવસે, અથવા આગશે તે જાણવાનું છે.

*ચોપાઠ.

સૂર્ય વીશ ને ચંદ્ર પચાશ, અઠ્ઠાવીશ મંગળના ખાસ;
 બુધ છપન ને શુક્ર અઠાવન, સીતેર શુક્ર ધરની મન.
 છત્રીશ શની તથા તું ગણુ, એતાળીશ રાહુના ભણુ,
 એ રીતે વર્ષમાં ગ્રહદિન, યાદ રાખો સૌએ નિશ્ચિન.

દોહરો.

જે રાશિનો સૂર્ય તે, રાશિ અર્ક દશાય; ૧
 ત્યાંથી અનુક્રમે ગણો, જે દિ બાણુવો ભાય.
 દરેક ગ્રહની દિનદિશાનું કળ.

દોહરો.

દુઃખ રોગ સંતાપને, ધન હરે આદિલ.
 સુખ તે સર્વ વાતનું, સોમ વધારે વિત.

* નીચેના કોષ્ટક પ્રમાણે દરેક ગ્રહની દશા અનુક્રમે આવે છે.

દિન	૨૦	૨૦	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨
ગ્રહનાં નામ	સૂર્ય	ચંદ્ર	મંગળ	બુધ	શુક્ર	ગુરુ	રાહુ	કેતુ	કેતુ

૧ જે દિવસે સૂર્ય જે રાશિમાં જાય છે તે દિવસથી તે રાશિ વાગાને સૂર્યની દશા દિન ૨૦ની બેસે છે પછી અનુક્રમે દર ગ્રહની દશા તેમના દિવસો પ્રમાણે બેસે છે. ઉદા:—સંવત ૧૯૬૫ના આશો વદ ૭ ને દિવસે વૃશ્ચિક રાશિવાગાને કયા ગ્રહની દિનદશા ચાલતી હશે?

રોમ કલેશ ક્રિપન્ન કરે, શત્રુ ભોમા શુભ;
 રિપુ નાશને જય વધે, ધન, બુદ્ધિ દે બુધ.
 સંસાર સુખ સર્વતણું, શુક દે ધણા લાભ,
 રિદ્ધિ સિદ્ધિ નહિ કમી, શુક દશા એ લાભ.
 વ્યાધિ શોક કષ્ટિ વધે, શની છે મતિ મંદ;
 વેર, દંડને કેદનો, રાહુ છે મૃત્યુ વંત.

કારતક વદ ૭ ને દિવસે વૃશ્ચિક રાશિના સૂર્ય થયેલા છે, માટે
 એ દિવસે વૃશ્ચિક રાશિવાળાને સૂર્યની દશા દિન ૨૦ બેઠી. તે દિ-
 વસો ગણતાં મંગલાર શુક ૧૩ સૂર્યની દશા ઉતરીને
 ચંદ્રની દશા દિન ૫૦ ની બેઠી. ચંદ્રની દશા મહાશુક ૨
 ને દિવસે ઉતરીને મંગળની દશા દિન ૨૮ ની બેઠી, તે મંગળની
 દશા માહ વદ ૧૪ ને દિવસે ઉતરીને બુધની દશા દિન ૫૬ ની
 બેઠી, તે બુધની દશા ચૈત્ર વદ બારસે ઉતરીને શનીની દશા દિન
 ૩૬ ની બેઠી, તે જોકે સુદ પાંચમે ઉતરીને ગુરુની દશા દિન ૫૮
 ની બેઠી. તે પહેલાં આવણ શુદ સાતમે ઉતરીને રાહુની દશા દિન
 ૪૨ની બેઠી, તે બીજા આવણ વદ સાતમે ઉતરીને શુકની દશા
 દિન ૭૦ની બેઠી માટેઠેલાં એ રાશી વાળાને શુકની દશા આભે છે. એ
 પ્રમાણે મેષ રાશિવાળાને મેષના સૂર્ય થાય ત્યારે સૂર્યની દશા બેસે
 છે ત્યાંથી જે દિવસે દશા બળણી હોય ત્યાં સુધી દર બહના દિવસો
 ગણવા એટલે ચાલતી દિનદશા આવશે. જે પ્રમાણે દર રાશિવાળા-
 ની દિનદશા નીકળે છે.

અહોનું શુભાશુભ ફળ.

હોહસ.

* જન્મ વા નામ રાશિનો, કેટલામો અહ જોય;
શુભા શુભ ફળ વર્ણવું, સંશય ન કરો કોય.

૧ પોતાની રાશિ થકી, અહ રાશિનેજ ગણુ;
અંક જેટલા થાય તે, શુભા શુભ ફળ બધુ.
ચર્ચનું શુભા શુભ ફળ.

૨ ત્રિ, ખટ, દશ અગીયાર તે રવિ ફળ પોષે સ
સુખ સંપત્તિ માનને, બુદ્ધિ દેવળી સાર,

એક, દ્વિ, વેદજ પાંચમો, સાત, આઠ નવ બાર,
રવિ રોગને શોક કરે, કુકુ કામ કરનાર.

ચંદ્રનું શુભાશુભ ફળ.

એક, બે, ત્રણ, સાતને, દશ અને વળી ૧૧;
પ્રીતિ રૂઢી બુદ્ધિને, સુખ આપે છે ચંદ્ર.

* જન્મ રાશિ પ્રમાણે નામ પાડયું હોય અથવા જીમને એમ જે નામ પાડયું હોય તે બંનેને લાગુ પડે છે.

૧ જે રાશિવાળાની અહની દિશા જોવી હોય તે રાશિથી અહ જે રાશિમાં હોય ત્યાં સુધી ગણવું. પહેલે ને છેલ્લે બંને રાશિ ગણવી. ઉદા. સં ૧૯૬૫માં શની મીન રાશિનો છે તો મેષ રાશિ વાળાને બારમો શની થયો, તેમજ તિંહ રાશિવાળાને આઠમો શની થયો એ પ્રમાણે હરેક રાશિવાળાનું દર અહ માટે ગણવું.

૨ સંઘા ઉપર સંઘાવાચક શબ્દ મૂકેલા છે.

ચાર, પાંચ છ આઠને, સસી નવને બાર;
દુઃખ, હાથ, પરિતાપને, મતિ હીન કરનાર.

મંગળનું શુભાશુભ ફળ.

દોહરા.

ત્રણ, છ, અગીયારમો, મંગળ દે છે સુખ;
સંન્યમાન પ્રજા અને, સ્ત્રી તણું તહિ દુઃખ.
એક, બે, ચાર પાંચને, સાત, આઠ અને નવ;
દશ, રૂઢિ પરિપુ વ્યાધિ દે, કલેશ પીડાનો દવ.

બુધનું શુભાશુભ ફળ.

બે, ચાર, છ, આઠ દશને, રૂઢિ બુધ સુખદાય,
મન મગનમાં રહે સદા, પરિવાર દુઃખ ન થાય.
એક ત્રણ પાંચ સાતને, બુધ નવ અને બાર;
વિધન દુઃખ જાગે ધણું, સર્વ સુઃખ હરનાર.

ગુરુનું શુભાશુભ ફળ.

બે, પાંચ સાત નવ અને, રૂઢિ ગુરુ જો હોય;
ધન માનને જ્ઞાન વળી, તીર્થમાં દિલ હોય.
એક ત્રણ વેદ છોડને, આઠ દશને બાર.
પાંડ પુત્રને કષ્ટ જ કરે, મંદ મતિ કરનાર.

શુક્રનું શુભાશુભ ફળ.

દોહરા.

એક બે ત્રણ ચારને, આઠ, નવ રૂઢિ બાર;
સાજ થાય છે અનેકધા, મુક્ત કષ્ટ કરનાર.

પાંચ, છ, સાત દશતો, શુક શોક ને રોગ;
ક્રોધ દરિદ્ર દશા અને, મિત્રાધનો નહિ યોગ.

શનીનું શુભાશુભ ફળ.

ત્રણ ખટજ અગીયાર તો, શની સુખજ દેનાર;
રાજ મિત્રમાં માન બહુ, કલ્પ થાય સૌ ઠાર.
એક, બે યુગ^૪ ને તત્વ છે, સાત, આઠ નવ દિશ,^૧
શની બાર તો માન હરે, રોગ પીડાની રીસ.

રાહુનું શુભાશુભ ફળ.

એક, ત્રણ, છ, નવ દશને, રૂદ્ર^{૧૧} રાહુ જો હોય;
સુખ રિક્તિજ વધે ઘણી, રિપુ નાશ તે જોય,
બે, ચાર, પાંચ, સાતને, રાહુ આઠને બાર;
મરણ વ્યાધિ દરિદ્રતા, અંગે કષ્ટ દેનાર.

ગ્રહોની દાન કરવાની વસ્તુઓ.

હોહરા.

સૂર્ય ગ્રહનાં દાન તો, ઘઉં ગોળજ અપાય;
ગોવત્સ ત્રાંબુ મણી, બીનુ વસ્ત્ર દેવાય.
ચોખ્ખા ભરી વાંસ પાત્રને, કપુર મોતી ગાય;
વસ્ત્ર ધોળું આપવું, ચંદ્ર ન નડે કાંય.
ઘઉં ગોળ વૃષભ અને, પ્રવાળાં અને હેમ;
લાત્ર વસ્ત્ર તે આપતાં, મંગળની થાય રેમ.
કાંસુને મોતી વળી, મગ પાત્રની માંવ,
દાન વિપ્રને આપતાં, મુધથી ન થાય કાંય.

હજાર પીઠું અંતને, સાકરને વળી હેમ;
 પીઠું વસ્ત્ર જ આપતાં, ગુરૂની થાય રેમ.
 રૂપ હેમ ચોખા અંતે, અશ્વ અંતે વળી ગાય,
 નિચિત્ર રંગના વસ્ત્રથી, શુક બાર કમી થાય,
 તલ તેલ લોહ અડકને, ભેંસને વસ્ત્ર શ્યામ,
 દાન દેવું એ શની તણું, દુઃખ દે વિરામ.
 તલ તેલ ધંઉ લોહને, કાંખળો વસ્ત્ર જ શ્યામ;
 કરતુરી તે આપતાં, રાહ પામે વિરામ.

નાની પનોતી વિષ.

દોહના.

મેષા+ દ્વિથી ગણિ લહો, શનિ રાશિએ યાગ,
 વેદ* વર્તુ એ જોશની, નાની પનોતી x ધાર.

+ મેષ વગેરે ગમે તે રાશિથી (જે રાશિવાળાને માટે જોવું
 હોય તે રાશિથી) શનિનો જે રાશિનો હોય ત્યાંસુ ધી ગણવું ગણતાં ચો-
 થો ને આઠમો શની આવેતો નાની પનોતી છે એમ જણવું. ઉદા:-સં.
 ૧૯૬૫ ના આશો વદ ૮ ને રોજ મિથુન ને ધન રાશિવાળા ને પનોતી
 છે કેનહિ ? એ વખતે શનિ મીન રાશિનો છે ગણતાં મિથુન રાશિથી
 દશમો શની આવેછે એ રાશિવાળાને નાની પનોતી નથી. ધન રાશિવા-
 ળાને ગણતાં ચોથો શની આવેછે, માટે એ રાશિવાળાને માની પનોતી છે.
 * શની એક રાશિમાં અઢી વર્ષ રહે છે માટે નાની પનોતી અઢી
 વર્ષ રહે છે પછીથી ઉતરે છે.

દુઃખ વ્યાધિ વિશેષ કરે ચિંતા મનમાં કલેષ;
પરદેશે તે મોકલે, અઢી વર્ષનો પ્રવેશ.

મોટી પનોતી વિષે.

દોહરા.

§ મેપાદિથી મણી લહો, શનિ રાશિ લગી ધાર,
બારમો શની હોય તો, માથે પનોતી ધાર.

પેત્રો હોય તો છાતીએ, પગે નરિધાર*
સાડસાત વર્ષજ લણી, મોટી પનોતી ધાર.૧

§ નાની પનોતી પ્રમાણે દેટલામો શની છે તે ગણવું.

* ગમે તે રાશીથી ગણતાં જો બારમો શની આવે તો માથે પનોતી છે, બીજો શની આવે તો પગે પનોતી છે, એમ જણવું. મોટી પનોતી પનોતી વાળા માણસને બેસતાં માથે પછી છાતીએ અને છેલ્લે પગે હોય છે.

૧ ગમે તે રાશીથી શનીની રાશિ સુધી ગણતાં જો બારમો પહેલોને બીજો શનિ આવે તો મોટી પનોતી છે, એમ જણવું. બારમો શની હોય તે પુરો થાય એટલે પહેલો શની થાય છે, ને પહેલો પુરો થાય એટલે બીજો શનિ થાય છે તેથી બારમો પહેલોને બીજો શની જોડે જોડે આવે છે. દરેક શની અઢી વર્ષ સુધી રહે છે એટલે ત્રણ શની મળી સાડસાત વર્ષ રહે છે તેને મોટી પનોતી કહે છે.

દ્રવ્ય હાની દુઃખ થાય છે, કલેશ રોગ બહુ થાય
 પરદેશે તે મોકલે, બહુ છે દુઃખ દાખ
 દુર્મુક્તિ થાયજ વળી, લાજ જાએ સાર,
 માનભંગ એ તો કરે, વાલાં વેરી ચનાર.
 શોક અતિશે થાય છે, પરીવાર પીડાય,
 લેણું ખોટું થાયને, દેણું બમણું થાય.
 બહુધા વિપત્તી પડે, અંગે કષ્ટજ થાય,
 ગુણ છે પનોતી તણા, નહારા કહુ ભાય. +
 પનોતીન પ્રાપ્તિને તેની સમજ ૧
 દોહરા.

ખેસતા સની ચંદ્ર રાશિને, બનમાં રાખો ભાય,
 મેષાદિયી ગણી લહો, ચંદ્ર રાશિ ન્યાં થાય.

+ સર્વ વાતે યોગી પનોતી તેમજ નાની પનોતી ખરાબ છે, માટે
 પનોતી વાળાએ જે કાંઈ કંઈ તો ત્રિચારીને કરવું.

૧ જ્યારે આપણે પનોતીના પાયા જોવા હોય ત્યારે સની જે
 રાશિનો હોય તે રાશિમાં આવ્યો તે દિવસે ચંદ્ર કઈ રાશિનો હતો
 તે જોઈને તકકી કરવું. પછી જે રાશીવાળાના પનોતીના પાયા
 જોવા હોય તેની રાશિથી ચંદ્રની રાશિ સુધી ગણવું. જે ગણતાર ૧,
 ૬, ૧૧ મો ચંદ્ર આવે તો સોનાના પાચે ૨, ૫, ૯ મો ચંદ્ર આવે
 તો રૂપાને પાચે, ૩, ૭, ૧૦ ચંદ્ર આવે તો ત્રાંચાને પાચે ૪, ૮,
 ૧૨, મો ચંદ્ર આવે તો લોહાને પાચે પનોતી ખેડેલી છે એમ
 જણવું. ઉદા:-સં ૧૯૬૫ ના આશી વદ ૮ ને રોજ મેષને

સોને ભૂ ખટ રૂંદ્ર^{૧૧} છે, રૂંપે બે પાંચ ચાંક,
 ત્રાંબે ત્રણ સાત, દશમો ચંદ્ર હોય નિષાંક.
 હોય વેદ^{૧૨} વસુ^{૧૩} બારમો, લોઢા તણી તે સાર.
 સોને લોઢે કદને, ત્રાંબે રૂંપે ધાર.
 પુરૂષનો કાલ ચંદ્રને ધાત નક્ષત્રની સમજ.

દોહરા.

મેષ રાશિને પ્રથમ મધા, વૃષભ હસ્તજ બાણ.
 મિથુન સ્વાતિ નવમે, કર્ક અનુ + બે બાણ;
 સિંહ ખટ મૂળજ વળી, દશને શ્રવણ કન્યાય;
 તુલા શતતારા નાડીએ, વૃશ્ચિક રેવતી સપ્તાય.
 ધને યુગે^{૧૪} ને ભરણી, મકર રોહિણી આઠ,
 રૂંદ્ર^{૧૧} અશ્વિ^{૧૨} કુંભાયમે, સૂર્ય^{૧૩} સર્પ ૧ માન ઠાઠ.

મીન રાશિવાળાને શાને પાયે પનોતી હશે ? શનિ બદ્ધાયો તે દિ
 વસે ૨ કર રાશિના ચંદ્ર હતા. મેષથી મકર સુધી ગણતાં દશમો
 ચંદ્ર આવે છે માટે મેષ રાશિવાળાને ત્રાંબાને પાયે પનોતી છે તે
 સારી છે. મીનથી મકર સુધી ગણતાં અગીયારમો ચંદ્ર આવે છે માટે
 મીન રાશિવાળાને સોનાને પાયે પનોતી છે. તે નઠારી છે.

+ અનુરાધા.

૧ અશ્લેષા.

કાળ ચક્ર જોવાનો કોડો આગળ પાને છે;

પુરુષ કાળચંદ્ર તથા ધાત નક્ષત્રનો કોઠો.

राशि.	क्रायं	धातनक्षत्र.
मेघ.	१	मघा
वृषभ.	५	छस्त.
मिथुन.	८	स्वाति.
इर्क.	२	अनुराधा
सिंह.	६	मूग.
कन्या.	१०	अश्लेष.
तुला.	३	सततारा.
वृश्चिक	७	रेवती.
धन.	४	भरणी.
मकर.	८	रोहिणी.
कुंभ.	११	आर्द्रा.
मीन.	१२	आश्लेषा.

શ્રીગો કાલ ચંદ્ર જોવાનું.

ભુ,^૧ વસુ^૨ સિંધુ^૩ ભક્તિને^૪ રતુ^૫ ગુણને^૬ વેદ^૭

હસીર દિશાને^{૧૦} રૂદ્ર^{૧૪} તત્ત્વ આદિત્યનો ભેદ.

સંજ્ઞા જાણી મનવિષે, મેવથી અનુક્રમ ધાર.

સ્ત્રી કામચંદ્ર તો ગણે, હાથ થાય નિરાધાર.

+ ઉપર ગણાવેલી રાશિવાળાઓને એ આંકના ચંદ્ર કાળ ચંદ્ર ગણાય છે ને એ નક્ષત્રો ધાત નક્ષત્ર ગણાય છે; માટે એમાં જોઈ ને ધંધો કરવો, પોતાની રાશીથી ચંદ્ર રાશિ સુધી ગણવું.

સ્રીના કાળચંદ્રનો કોઠો.

સાળચંદ્ર	ગણિ.
૧	સેપ.
૮	વપલ.
૭	નિયુત.
૯	કર્ક.
૬	સિંહ.
૩	કન્યા.
૪	પુલા.
૨	શશ્વક.
૧૦	ધન.
૧૧	મહર.
૫	કુંભ.
૧૨	મીન.

પ્રકરણ ૪ થું.

૨ કન્યાનો મેળાપ જોતી વખતે વિચારવાની
ખાખતી અક્ષરો ઉપરથી આઠ વર્ગ પાડેલા છે
સેની સમજ.

હાહરા.

* ક વર્ગની મિત્રાદીજ છે, એ તણા સિંહજ થાય,

* મિત્રાદી સિંહ દૂતરો.

ક, ખ, ગ, ઘ, ડ. ચ, છ, જ, ઝ, ઞ. ટ, ઠ, ડ, ઢ, ણ.

સાપ

ઉંદર

હરણ

ધેરો.

ત, થ, ઢ, ધ, ન. પ, ફ, બ, ભ, મ. ય, ર, લ, વ, શ, પ, સા.

ગરડ

અ, ઇ, ર,

* વર્ગ જોવાનું કારણ વર કન્યાને મેળાપ રહેશે કે
નહિ તે છે. વર કન્યાના નામના આઠ અક્ષરો પરથી વર્ગ તપા-
સતા જાનેના વર્ગ વેર વમરના આવેતો લગ્ન કરવું જો વેરવાલા
વર્ગ આવે તો ન કરવું. ઉદા—મગનનો વર્ગ ઉંદર છે ને કાશીનો
વર્ગ મિત્રાદો છે માટે એ લગ્ન ન કરવું. કુદરતી વેર ન હોયતો
લગ્ન કરવું. પૈસાદાર દોષોએ નોકર રાખતી વખતે પશુ વર્ગ પ્રમા
ણે તપાસ કરી વેર વમરના જાનેના વર્ગ હોયતો નોકર રાખતો.

૬ વર્ગજ ફૂતરા તણા, ત વર્ગ સાપ થાય.
 ૫ વર્ગજ ઉંદર અને, ૫ થી ૫ સુધી હરણ;
 ૪ થી ૬ સુધી મેપ છે, ૫ થી ૩ ગરુડજ નળુ.

બાર રાશિઓના વર્ણુ પાડેલા છે તે જોવાની સમજ.

દોડુરા.

કર્ક વૃશ્ચિક મીનને, આહારુ વર્ણુ થાય, *
 મેપ સિંહને ધન વળી, ક્ષત્રીય નળો ભાય.

* લગ્ન કરતાં પહેલાં વરકન્યાની રાશિ ઉપરની વર્ણુ જોવાય છે. રાશિઓના વર્ણુ જોતાં જાનેના એક વર્ણુ આવે તો જાનેના સારો મેળ રહે ને જીવતાં સુખી સુખી રહે. કદાચ વરનો ઉચ્ચો વર્ણુ હોય અને કન્યાનો નીચો વર્ણુ હોય તો પણ સારો મેળ રહે પણ કન્યાનો ઉચ્ચો વર્ણુ હોય ને વરનો નીચો વર્ણુ હોય તો જાને વચ્ચે મેળ રહે નહિ ને વરનો નાશ થાય. ઉદા:—ચુનીલાલને કાશી એમના લગ્ન વર્ણુ પ્રમાણે થાય કે કેમ ? ચુનીલાલનો આહારુ વર્ણુ છે ને કાશીનો વર્ણુ શુદ્ધ છે માટે લગ્ન થઈ શકે ને જાને સુખી થાય. પણ ઇષ્ટ ને કહાનદાસનાં લગ્ન થઈ શકે નહિ, કાશી કે ઇષ્ટનો વર્ણુ આહમ્બુ છે ને કહાનદાસનો વર્ણુ શુદ્ધ છે એમાં કન્યાનો વર્ણુ ઉચ્ચો છે માટે લગ્ન થાય નહિ. જો કરે તો જાને દુઃખી થાય ને કદાચ વરનો નાશ પણ થાય. વર કન્યાનાં લગ્ન કરતી વખતે વર્ણુ જાણવારેયો જોઈએ.

ચરખ મકર કન્યા ગણો, વૈશ્ય વર્ણ હે વીર;
મિથુન તુલા કુંભ વળી, શુક્રજ ચારો ધીર.

* ગણની સમજ.

દેવગણ.	મનુષ્ય ગણ.	રાક્ષસગણ.
અશ્વની	ભરણી	કૃતિકા
મૃગશીર	રોહિણી	અશ્લેષા
પુનર્વસુ	આર્દ્રા	મધ્યા
પુષ્ય	પૂર્વાશ્વિન	ચિત્રા
હસ્તા	ઉત્તરાશ્વિન	વિશાખા
સ્વાતિ	પૂર્વાષાઢા	જ્યેષ્ઠા
અનુરાધા	ઉત્તરાષાઢા	મૂળા
શ્રવણ	પૂર્વાભાદ્રપદ	ધનિષ્ઠા
રેવતી	ઉત્તરાભાદ્રપદ	શતતારા

* વર કન્યાનો જે નક્ષત્રમાં જન્મ થયો હોય તે નક્ષત્ર પરથી ક્રોડા પ્રમાણે ગણુ શોધી કાઢવો. વરકન્યાનો એકજ ગણુ આવે તો મેળ ખારો રહેશે. એમ જણવું એકનો દેવ ગણુને એકનો મનુષ્ય ગણુ આવેતો મેળ મધ્યમ રહેશે. એક દેવને એકનો રાક્ષસ ગણુ આવેતો ખતે વચ્ચે કંકાસ મર્ષા કરશે. એકનો મનુષ્ય ને એકનો રાક્ષસ ગણુ આવે તો જાણવું કે મનુષ્ય ગણુવાળાનું મૃત્યુ થશે.

દોહરા.

જન્મ નક્ષત્રથી ગણુ જુ ૧, એનો એકજ સાર
 એક દેવજ મનુષ્ય વળી, મધ્યમ છે નિરધાર.
 એક દેવ સક્ષસ તો, કલેશજ થાય હમેશ
 સક્ષસ મનુષ્ય હોયતો, મરે નકીજ મનુષ

યોનીની સમજ. *

નક્ષત્રો.	જાનવરો.			
અશ્વનીન સત્તારા,ધોડો.
ભરણીને મેવતી.હાથી.
કૃતિકાને પુષબકર.
રોહિણીને મૃગશર.સાપ
આર્દ્રાને મૂળ....કૂતરો.
પુનર્વસુને અશ્વેષા.ખિલાડી.
મઘાને પૂર્વાશ્વિન...ઉંદર.
પૂર્વાભાદ્રપદને ધનિષ્ઠાસિંહ.
હસ્તને સ્વાતિ...હરણ.

* વરકન્યાનાજ જન્મના નક્ષત્ર ઉપરથી યોની પાડેલી છે. તેમાં
 એકની સિંહને એકની હાથી, એવીજ રીતે ઉંદરને ખિલાડી,
 કૂતરોને હરણ, સાપને નાગ વગેરે જેમને સામસામ્ય કુદરતી વેર
 હોય તે યોનીવાળાં વરકન્યાનો વિવાહ કરવો નહિ. કારણ કે
 હંમેશાં કલેશ થયાં કરે છે.

ચિત્રાને વિશાખા વાધ
 પૂર્વાષાઢાને શ્રવણ વાંદર
 ઉત્તર ક્રાશ્ચુનને ઉત્તર આદ્રપદ ચોપરાં પશુ
 ઉત્તરઆઢા ને.ળ.

દોહશ.

મેની વર કન્યા તણી, વિચાર કરી મન સાર.
 ડહજ વેરની મેનીએ, નકરો વિવાહ યાર.
 જોરાવર તે મારશે, હાંકાને નિરધાર.
 કુદરતી વેર ન હોય તો, લગ્ન કરે હે યાર.
 નાડી ઉપરથી વરકન્યાનો મેળાપ જોવાનું.

આધનાડીનાં નક્ષત્ર	મધ્યનાડીના નક્ષત્ર	અંત્ય નાડીનાં નક્ષત્ર
અશ્વિની, આર્દ્રા, પુ- નર્વસુ, ઉત્તરાશ- લ્લુન, હરત, જ્યેષ્ઠા મૂળ, શતતારા, પૂર્વાશાઢપદ.	ભરણી, મૃગશર, પુષ, પૂર્વાશ્લુન, ચિત્રા, અનુરાધા, પૂર્વાષાઢા, ધનિષ્ઠા, ઉત્તરાશાઢપદ.	કૃતિકા, રૌહિણી, અશ્લેષા, મમ્બા, રવાં તિ, વિશાખા, ઉત્તર- ાઢા, શ્રવણ, રેવતી.

જે નક્ષત્રમાં જન્મ થયો હોય તેની નાડી કોઠા પ્રમાણે જોવી.
 અશ્વિનીમાં જન્મ હોયતો આધ. ભરણીમાં હોયતો મધ્યને કૃતિકામાં
 હોય તો અંત્ય નાડી આપ વિવાહ કરવામાં વરકન્યાની એક નાડી
 જોઈએ નહિ. જે આધ નાડીનાં બંને હોયતો વરનો નાશ થાય ને
 અંત્ય નાડીના હોયતો ધનનો નાશ થાય ને અંત્ય નાડીમાં પ્રજનો
 નાશ થાય છે. યાગ કરનામાં વરકન્યાની સુદી સુદા નાડી હોવી જોઈએ.

દોહરા.

અશ્વત્થી તમે ગણો, આદિ મધ્યને અંત;
અંત, મધ્ય, આદિજ ગણો, આદિ મધ્યને અંત.

એ રીતે નક્ષત્ર તણી, નાડી મનમાં જોય;

વિદ્ય નકડી થાય છે, દિનાડી એક હોય.

નાડી વર કન્યા તણી, જુદી જુદી થાય;

મુખ તે ધણુ ભોગવે, આધજ ઉંમ ગણાય.

ચોપાઇ.

બ્રાહ્મણને નાડીનો દોષ, ક્ષત્રીને વર્ણ તણો દોષ;
ગણના વૈશ્યને યોની શુદ્ધ, દોષ વિચારો લગ્ન ખૂદ.

ભાગ ઉપરથી લગ્નનો વિચાર.

૧ પૂર્વ ભાગ રેવતીથી છે, પછીથી આર મધ્યભાગ.
જેઠાથી નવ પર વળી, ઉંચછે શ્રેષ્ઠ ભાગ.

૧ પૂર્વભાગ વર હોય ને કન્યા મધ્યભાગ હોય તો વર શ્રેષ્ઠ
મધ્યભાગ વર ને પૂર્વભાગ કન્યા હોય તો કન્યા શ્રેષ્ઠ. એમજ જે
ઉંચ ભાગનું હોય તે શ્રેષ્ઠ થાય. વરકન્યા બંને એક ભાગના
હોય તો પ્રિતિ સારી હોય.

+ પૂર્વ ભાગના નક્ષત્ર.	મધ્ય ભાગના નક્ષત્ર.	પર ભાગના નક્ષત્ર.
રેવતી. અશ્વિની. ભરણી. કૃતિકા. રોહિણી. ગશર.	આર્દ્રા. પુનર્વસુ, પુષ્ય. અશ્લેષા, મઘા. પૂર્વાશ્લેષુન. ઉત્તરાશ્લેષુન. હસ્ત. ચિત્રા સ્વાતિ, વિશાખા. અનુરાધા.	જ્યેષ્ઠા, મૂળ. પૂર્વાષાઢા, ઉત્તરાષાઢા. શ્રવણ, ધનિષ્ઠા. સતતારા. પૂર્વાભાદ્રપદ. ઉત્તરાભાદ્રપદ.

વિવાહ કરવાના માસ.

દોહરા.

માઘ માગશરને વળી, ફગણુ વૈશાખ માસ;
 જેઠને અખાડજ વળી, હસેજ માટે ખાસ.
 માઘે ધન તો બહુ વધે, ફગણુ સૌભાગ્ય;
 જેઠ વૈશાખ પ્રીત વધે, અખાડ પ્રજા ભાગ્ય.

વિવાહ કરવાના શુભ નક્ષત્ર.

મઘા મૃગશર મૂળને, ઉતરા ૧ સ્વાતિ જાણુ,
 રોહિણી રેવતી હસ્તને, અનુરાધા શુભ જાણુ.

+ પર કન્યાના જન્મ નક્ષત્ર ઉપરથી જોવાય છે.

તથા ઉતરા.

વિવાહ કરવામાં અશુભ.

અમાંસ રિકતા * તીથિ અને, વારત્રેલ ૧ કુરવાર, ૨ જન્મ નક્ષત્ર ગંડાંતમાં. ન કરો લગ્ન જ યાર.

એક દિન માસાંતનો, તીથિ અંત ધડી બેય,
નક્ષત્ર અંતની ત્રણ ધડી, વિવાહ વર્જીત છે.

દોહરા.

૩ ચાર આઠ બાર અંકમાં, આદિત્ય વરને હોય;

૪ અહરપતિ કન્યાપતે, ન કરો લગ્ન તે કોય.

* ૪૯, ૧૪ એ તિથી

૧ વારત્રેલું કોણક.

પહોર ના અંક	૧	૭	૨	૫	૮	૭	૬
ધડી	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
વાર.	વી	શ્રીમં.	મં.	કું	ગં	ચં	સં.

કોણમાં જતાવ્યા પ્રમાણે વારોમાં તેમના અંકના પહોરમાં પોણા-ચાર ધડી વારત્રેલ ૧૬ છે. એ શુભ કામમાં તબવા યોગ્ય છે.
૨ રવિવાર, મંગળવાર, સનીવાર એ વિવાહમાં તબવા યોગ્ય છે.

૩ ૪, ૮, ૧૨, મો સૂર્ય વરને હોયતો નુકસાન કારક છે.

૪ ૪, ૮, ૧૨ મો અહરપતિ કન્યાને હોયતો મૃત્યુકારક છે.

ગુરુ કન્યા સૂર્ય વરને, હીણે હાણુજ થાય;
ચંદ્રહીણુ ધનજન્યને, મંગળ સ્થાન તજાય.
સૂર્ય બલ શ્રેષ્ઠ વરને બહુરૂપે તે કન્યાય,
હોતો ચંદ્ર શ્રેષ્ઠ તો, લગ્ન કરો તમે ભાગ.

* ચાર, આઠને બારેતો, ચંદ્રજ હોયે ચાર;
વર કન્યાને અશુભ છે, માનોતી નિરધાર.

૧ ભદ્રા, કર્ક+ યોગ ને, દગ્ધા તીથિ જાણુ. ૨

૩ કુલી કે લગ્ન ન કરો. શાસ્ત્ર તણું પરમાણુ.

* ૪, ૮, ૧૨, મો ચંદ્ર વર કન્યા બંનેને અશુભ છે.

૧ પાને ૯, મે કહેણું છે, કુંભ, મીન, વૃશ્ચિક, ને સિંહના
ચંદ્ર ભદ્રાને દિવસે હોયતો વિશેષે લગ્ન ન કરવું.

૨ મીનને ધનના સૂર્યમાં બીજ, વૃષભને કુંભના સૂર્યમાં ચોપ,

મેષ ને કર્કના સૂર્યમાં છઠ, કન્યાને મિથુનના સૂર્યમાં આઠમ વૃશ્ચિક ને સિંહના સૂર્યમાં દશમ. મકર ને તુલાના સૂર્યમાં બારમ એ તથિઓ દગ્ધા તિથિઓ કહેવાયછે. તે શુભ કામમાં લેવાતી નથી.

કુલીક યોગનો કોડો.૩

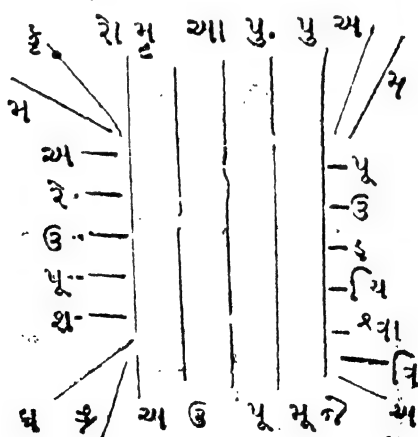
તિથિ	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
વાર	રવિ	સોમ	મંગલ	બુધ	શુક્ર	શનિ	રાહુ

એ વારોને દિવસે એ તિથિઓ હોય તો કુલીક યોગ થાય છે.

* લાત, ૧ પાત, ૨ યુતી અને, ૩ વેંચ, ૪ જામિત્ર જાગુ;
 ૫ એકાગ્રજ, ઉપગ્રહને, ૬ અધ પંચક નિરવાણ.
 ૭ ક્રાંતિ સામ્ય છે વળી, ૮ દગ્ધા તીથિ દશ થાય;
 એ દોષો જાગવાન છે. ન કરો લગ્નજ બાય.

પાંચશક્ષાકાચંત્ર.

* પાંચ ઉભી પાંચ આડી કરી, જે જે કોણોમાં તો ધરી;
 ઇશાનથી તે કૃતિકાધરી, તે તો પંચશક્ષાકા એક કરી.
 લગ્ન મૂર્હર્તથી સવળા યાર, બાર રવિ ત્રણ ભોમ ન્યાર,
 ગુરુ છ તે શની તે આઠ, લાત મારે ન કરો લગ્ન દાઠ.
 અવળા ગણી અનજ સાંભે, નવ રાહુ શુક પાંચજ બ્રાત;
 બારીશમો ભે ચંદ્ર હોય, લાત મારે નહિ કરો કોય.

પંચશક્ષાકા ચંત્ર કાઢી લગ્ન નક્ષત્ર જોડું જામણા ગણ

જો ખારમા નક્ષત્રે સૂર્ય; ત્રીજે મંગળ ને આંઠમે શની આવે
તો લાત દોષ જણાય, ડાબા ગણતાં સાતમે નક્ષત્રે ખુબ નવમે રાહુ
પાંચમે શુક્ર અને બાવીશમે ચંદ્ર આવે તો લાત દોષ ગણાય.
સૂર્યની લાત ધનનો નાશ કરે છે, મંગળની મૃત્યુ કરે, ગુરૂની હોમ
તો ભાઈનો નાશ કરે છે, શનીની હોય તો કુલનો નાશ કરે છે
ખુબની લાતે ત્રાસ ઉપજે, રાહુની નાશ કરે ને શુક્ર, ચંદ્રની દુઃખ
દાયી છે.

૧ લગ્ન તણું નક્ષત્ર જે, સૂર્ય નક્ષત્ર તે હોય;

પાત દોષ તે થાય છે, લગ્ન નહિ કરો કોય.

મધ્યા; અશ્વેષા, ચિત્રા, અનુરાધા, રેવતીને અશ્વ એ નક્ષત્રનો
સૂર્ય લેયને લગ્ન પણ એજ નક્ષત્રનું હોય તો પાત દોષ ગણાય છે.
વિવાહમાં પાત દોષ વિશેષે જોવા જોઈએ. તેમાં અશ્વેષાનો
પાત દોષ હોવો જોઈએ નહિ.

૨ ચંદ્ર નક્ષત્રમાં વળી, કોઈ એક નક્ષત્ર હોય;

યુતી દોષ શુક્રે નહિ, લગ્ન નહિ કરો કોય.

લગ્નને દિવસે ચંદ્રનું જે નક્ષત્ર હોય તે નક્ષત્રમાં કોઈ એક
(શુક્ર સિવાયના) હોય તો યુતી દોષ થાય છે. ચંદ્રને સૂર્યનું
એક નક્ષત્ર હોય તો નુકસાન કરે, ભોમનું હોય તો મૃત્યુ કરે,
રાહુ, કેતુ, ગુરૂ શનીનું હોય તો કુલમાં દુઃખ ઉત્પન્ન કરે.

૩ જન્મ લગ્ન નક્ષત્રની. રેખાએ એક કોઈ;

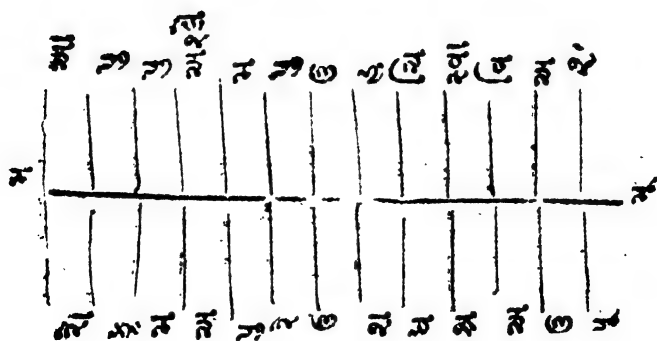
વેધ પડ્યો વિવાહ વિષે, લગ્ન નહિ કરો કોઈ.

લગ્ન નક્ષત્રથી ગળો, મોઢે પાપ થઈ હોય;
જામિત દોષ તે થાય છે, લગ્ન ન કરો કોય.

પા. ૪૨ મોં પંચશક્તકા કાઠયું છે તેમાં જોયું. જન્મનું
નક્ષત્રને લગ્નનું નક્ષત્ર એકજ લીટીમાં સામ સામાં હોય તો વેધ
દોષ કહેવાય. માટે તે નક્ષત્રમાં લગ્ન ન કરવું. શની રાહુ મંગળ
ને સૂર્ય એનાંના કોઈ અહ વિરાહ સમયે જન્મ નક્ષત્રપર હોય
તો કન્યા વિધવા થાય છે.

૪ પંચ શક્તકા પ્રમાણે લગ્ન નક્ષત્ર થી ચૌદમા નક્ષત્ર પર રાહુ,
શની, મંગળને સૂર્ય અહો હોય તો, જામિત દોષ થાય છે. લગ્ન
નક્ષત્રથી સાતમા નક્ષત્ર પર કોઈ અહ હો તો કન્યા વિધવા થાય છે.

પક્ષાનસામાં બનાવેલાં નક્ષત્રમાં સૂર્ય ચંદ્ર
હોય અંત નક્ષત્રના અક જોટલામાં યોગ હોય
તો એક ગર્ભ દોષ થાય છે. અશ્વત્થીથી વિષ્કંભ
યોગને ગણવે.

કન્યા મિથુન વૃષભ અને, તુલા, અર્ધ ધન ભાગ;
એટલાં લગ્ન શુભ છે. આકી અશુભ છે ભાગ.

૬ સંક્રાંતીથી ગણુતાં લગ્નનો જોડલામો દિવસ થાય તેમાં આ
શુક્રમે ૧૫, ૧૨, ૮, ૧૦, ૪, ઉમેરવા. તે દરેકને નવે ભાગતાં પાંચ
શેષ વધેનો પંચાક દોષ જાણુનો. અનુક્રમે રોગ અગ્નિ, રાજ્ય, એર
ને મૃત્યુ પંચક છે. રવિવારે રોગ, સોમવારે રાજ્ય, મંગળે અગ્નિ
ગુરવારે એર અને શનીવારે મૃત્યુ પંચક હોય તો વિવાહ ન કરવો.

પંદર, દશ, આઠ બારજ ચાર, ગત સંક્રાંતિ દિન વધાર.

નવે ભાગતાં વધે શેષ પાંચ, પંચક દોષ લગ્ને છે વાંચ.

૭ ત્રણ ઉમી ત્રણ આડી કરી, પૂર્વ શીર એકજતો ધરી,

રાશિ અક ધરોની ચાર, ક્રાંતિ સામ્ય દોષ વિચાર;

સૂર્ય ચંદ્ર ચંક રેખા પર, મેષ મિંહને વૃષ મકર;

કર્ક. વૃશ્ચિકને તુલા કુંભ, મીન કન્યા એકે અશુભ

મિથુન ધન વળી સામા હોય, ન કરો લગ્ન તે વળી કામ,

પુત્રી વિધવાતો વળી આપ, કાંત્રિ દોષમાં ન કરો ભાવ.

જૂતાઆ પ્રમાણે રાશિઓમાં
સૂર્ય ચંદ્ર હોય તો એ દોષ થાય
છે. એમાં લગ્ન કરવું નહિ.

	૧૧	૧૨	૧
૧૦	—	—	—
૬	—	—	—
૮	—	—	—
	૭	૬	૫

* કૃષ્ણ કલ્પ સ્મૃતિ તીથિઓ છે તે પાને પાંચીયમે કહેલું છે.

ચોપાદ

મેષ વૃષભ સિંહદિન અંધ. મિથુન, કર્ક કન્યા રાત્રી અંધ;
મકર, તુલા, વૃશ્ચિક ખેરાં બાર, ધન, કુંભ મીન, સંધ્યાકુ બાર *

૧ લગ્ને, ચાર, પાંચને સાત, નવને દશમે સ્થાને બ્રાત;
પાપ મહ હોય એની માંય, નાજના માટે નકરો કાંય.
દાહરા.

૨ સૂર્ય નક્ષત્રથી પાંચ બાવીસ, આઠ ચૌદ ને હોય પચીસ;
તેથી, ઓગણી ને અઠાર, કોઈ મહતો લગ્ન નધાર.
દાહરા.

૩ એ ત્રણ અગીયારમે, સ્થાન ચંદ્રમે હોય;
ગોધુલીક તે શુભ છે, લગ્ન કરોની બેય.

* પહેલાં ત્રણ દિવસે અંધ છે. બીજાં ત્રણ રાત્રીએ અંધ છે
ત્રીજા ત્રણ બાર વાગે બહેરાં, છેલ્લાં ત્રણ સંધ્યાએ કંઠ
રૂપાં છે. એવી સંજ્ઞાઓ છે. એ લગ્નોમાં એ વખત લગ્ન કરવું
દિવસના અંધ લગ્નમાં વિવાહ કરેતો વરનો નાશ થાય, રાત્રિના-
અંધ નક્ષત્રમાં વિવાહ કરે તો પતનો નાશ થાયછે. બહેરા લગ્નમાં
દુઃખ પામે, અને કદરૂપા લગ્નમાં વિવાહ કરે તો કુળનો નાશ થાય છે.

૧ જે વખતે લગ્ન હોય તે વખતની કુડલી કાઢીને તેમાં
એ સ્થાનોમાં શની, રવિ, મંગળ, ને શુક્ર હોય તો ખોટા.

૨ સૂર્ય નક્ષત્રથી એટલામાં નક્ષત્રો કોઈ મહ હોયતો એ દોષછે.

૩ લગ્ન કરતે એટલામાં સ્થાનમાં ચંદ્ર હોયતો શુભ છે.

ભદ્રાનાં સ્થાન.

મેષ મકર વૃષ કર્કમાં, સ્વર્ગે ભદ્રાજ્યધાર;
કન્યા મિથુન ધન તુલે, પાતાલે નિરધાર.
કુંભ મીન વૃશ્ચિક સિંહમાં, મૃત્યુ લોકે આવાસ;
મૃત્યુમાં અશુભ છે, બાકીની શુભ ખાસ.

જેટ્ટ પુત્રના વિવાહમાં જોવાની બાબતો.

* જન્મ માસ નક્ષત્રજ દિન, અને વગી જેઠ માસ;
જેઠ પુત્રનો વિવાહતો, નકરો તમે ખાસ.
વરકન્યા બે જેઠનો, નકરો જેઠે સાર;
એક ન હોયતો કરો, ત્રણ જેઠે નહિ સાર.

જોડાણ.

સિંહ તણો ગુર જ્યાં લગી, સિંહસ્થવર્ષજ થાય;
શુભ કામ નહિ આદરો, લગ્ન નહિ વગી થાય, ૧
શુભ લગ્ન તે જોઈને, કરો તમે વિચાર;
ચંદ્રારી વસ્તુ થાય છે, બનતો કરે ઉપાય.

* જન્મતો મહીતો, નક્ષત્રને વાર એમાં જેઠ પુત્રનો
વિવાહ કરવો નહિ. વર કન્યા બંને જેઠ ન હોય તો જેઠ માસમાં
વિવાહ કરવો. ત્રણ જેઠ હોય તો અશુભ છે.

૧ સિંહસંસિના ગુર હોય ત્યારે લગ્ન કરવું નહિ.

પહેલે આણે વહુને તેડી લાવવા વિષે.

ચોપાદ.

લગ્ન પછી એકી વર્ષે સુખ, બેકી વર્ષે બહુ છે દુઃખ;
ચુર, શુક્ર શની સોમે સુખ, બીજા વારમાં થાય છે દુઃખ.

દોહરા.

નંદા ભદ્રા, જ્યાં, રિક્તા, પૂર્ણા તે વળી પાસ;
પ્રથમથી ગણો અનુક્રમે, પંદર તિથી ખાસ, *
નંદામાં પુત્ર લાભ છે, ભદ્રે મૃત્યુજ થાય;
જ્યાંપૂર્ણ કુલ વૃદ્ધિ અને, રિક્તા સંતાપ થાય.

સીમંત વખતે વિચારવાની બાબતો.

દોહરા.

આદ્રા, પુનર્વસુ, પુષો, દ્વિપાદા ભાદ્રધાર; ૧
મુમ રેવતી શ્રવણને, હસ્ત મૂળ તે સાર;
સોમ ખુધ શુક્ર વળી, શની છે તેય સાર;
રિક્તા તીથિ વર્જીત છે, કરો સીમંત માર.

* ૧. ૬, ૧૧ એ નંદા તીથિઓ છે. ૨, ૭, ૧૨ એ ભદ્રા તી.
થીઓ છે. ૩, ૮, ૧૩ એ જ્યા તીથિઓ છે, ૪, ૯, ૧૪ એ રિ-
ક્તા તીથિઓ છે. ૫, ૧૦, ૧૫ એ પૂર્ણા તીથિઓ છે. સુદને ૧૬
બને પક્ષની.

૧. પૂર્વાષાઢાને કિતરાવાઢા. પૂર્વાભાદ્રપદને કિતરાભાદ્રપદ.

જનોઈ ધારણ કરતી વખતે જોવાની બાબતો.

દોહરા.

આઠ ગર્ભથી વિપ્રતે ક્ષત્રી વર્ષ અગીયાર,
 વૈશ્યને^{૧૨} રવિ વર્ષમાં, જનોઈનો સંસ્કાર;
 પૂર્વાષાઢા ફાલગુનને અશ્વત્થી ચિત્રા હસ્ત:
 સ્વાતિ શ્રવણ વાસંતી ચતુર્થે, ૧ જેઠ પુષ્ય મૃગ રેવત. ૨
 નક્ષત્રનો શુભ છે વળી, ઉતરાયણ આદિત્ય; ૩
 હસ્ત,^૨ નાડી^૩ તત્વ^૪ અને, દિશ,^{૧૦} રૂદ્ર^{૧૧}ને આદિત્ય.^{૧૨}
 શુક્રવત્સી તીથિ શુભ છે, રવિ શુક્ર ગુરુવાર;
 વૃષ મિથુન ધન કન્યે, સિંહે ઉપવિત ધાર. ૪

ઘરની ખાત કરતી વખતે જોવાની બાબતો.

દોહરા.

કુંભ મીન મેષ અર્કમાં, વાન્ય ખુણામાં ખાત;
 વરુણ મિથુન કર્કમાં, નૈરત્ય ખુણે ખાત.
 સિંહ કન્યા તુલા વિષે, ખાત અગ્નિ ખુણાય,
 વૃશ્ચિક ધન મકરમાં. ઇશાન ખુણે થાય.

* ગર્ભથી આઠ વર્ષે વિપ્રતે, એકત્રે જન્મ્યા પછી સાત વર્ષે
 પુરાં થયા પછી આઠણને જનોઈ દેવું ક્ષત્રીને જન્મ્યા પછી દશ
 વર્ષને વૈશ્યને અગીયાર વર્ષ પછી જનોઈ દેવું.

૧. ધનીષ્ઠા. ૨. રેવતી.

૩ ઉતરાયણના સૂર્ય થાય ત્યારે.

૪. સમાં એ કાળો જે વસાવા તો વખતે શુભ છે.

ઘરનું દ્વાર મુકવાની દિશાઓ.

કન્યા કુંભ મકર અને, સિંહે પશ્ચિમ પૂર્વ;

દિતર યામ્ય દ્વાર મેષને, તુલા વૃશ્ચિક વર્ષ.

વાસ્તુ કરવામાં વિચારવાની બાબતો.

દોહરા.

પૂર્વાષાઢા, પુનર્વસુને, પુષ, રેવત મૃગશ્ર માર;

શ્રવણ ધનિષ્ઠા શતને, ૧ ક્રાદ્યુન ૨ હસ્તજ યાર.

ચિત્રા સ્વાતિ મૂળને, અનુરાધા છે શુભ;

૩ સર્પ એતો શુભજ છે, સિંહ, કન્યા વૃષભ.

કુંભ, મીન, મકર એ વળી, લગ્ન છે કહુ સાર;

માસ શ્રાવણ વૈશાખને, કારતક ફાગણ ધાર.

માગશર તે શુભ છે, મંજળ રવિ વ્યાધાત;

વજ્ર શક્તિ વ્યતિગંડને, ૪ વિષકંભ પરીધનધાત.

હળનું મુહૂર્ત.

દોહરા.

અનુરાધા જેઠ મૂળને, પૂર્વાષાઢા મધાય;

૫ પુનર પુષ હસ્ત સ્વાતિને, શ્રવણ રોહિણી યાય

* રેવતીને મૃગશર ૧ શતતારા. ૨ ઉતરક્રાદ્યુન
૩ અશ્વિ. ૪ વ્યતિપાત. ૫ પુનર્વસુ.

ઉત્તરાષ્ટ્ર રેવતીજ છે, વૃષભ મીન કન્યામ્; શુભતો નક્ષત્ર x લગ્ન છે, હળ જોડો હે ભાય.

* રિક્તા, છ, બાર બીજને, અમાંસ માંહે ધાર; રવિ શની મંગળ વળી, અશુભ છે એ વાર.

વ્યતિપાતતો અશુભ છે, જોડો નહિ હે બ્રાત; યુગ મૂર્તિ જોઈ ને, હળ જોડો સાક્ષાત.

વિદ્યા રંભ.

૧ મીનને ધન લગ્ને વળી, વર્ષ પાંચતી માંય; ૨ દેવો ત્યાન અમાંસને, રિક્તા ૧ નભ^૧ખટમાંય.

શની ભોમે આરંભતો. શ્રેયત થાય કાંય; ૩ ગુરુ શ્રેષ્ઠ સુક મધ્યક છે, યુધ્ધ અન્ય વિદ્યામાંય.

મંત્ર દિક્ષાના માસ.

દોહરા.

ચૈત્રે દુઃખત થાય છે, વૈશાખે છે સુખ; જોઈ મૃત્યુ થાય અને, અખાડ ભાઈનું સુખ.

x દિવસમાંએ લગ્ન જે વખતે આવે તે વખત.

* ૪-૯-૧૪ એ તીથિઓ.

૧ દિવસમાં એ લગ્ન જે વખતે આવે તે વખત સારો નહિ.

૨ દેવશયની અગીયારસથી દેવ ઉડી અગીયારસ સુધીનો વખત.

૩ એ તીથિઓને એ વાર સારો નથી.

આવણે તે શુભ છે, બાદરવે પ્રજા દુઃખ;
 સુખવળી અશ્વિનમાં, કાસ્તકે ધન સુખ.
 માગશર વળી શુભ છે, પૌર્ણી હાની માન;
 માઘમાં વધે માન તો, સુખને યશ કાગણ.
 ગંત્ર દીક્ષાના માસનો, વણેવ્યા છે હે ચાર;
 સુભમાસમાં લે વળી, શુભ થાય નિરધાર.

વૈદનું ઓસડ કરવા માટે.

પુત્રવસુ પુષ્ય રેવતી, અશ્વની મૃગશે હસ્ત;
 મિત્ર સ્વાતિ મૂળને, શ્રવણ ધનને સત *
 સોમ શુક્ર શુક્રવારને, અનુરધા છે સાર;
 x ધનગીન વૃષભ વળી તુલા લગ્ન, વિચાર.

રાજ્યાભિષેકનું મહુર્ત.

રેવતી, અશ્વની પુષ્યને, રોહિણી મૃગશ સાર,
 અનુરધા શ્રવણ ઉત્તરા, જંઘા મિષેક સાર.
 નવાં વસ્ત્ર પહેરવાનું.

રવિ શનિ પીઠું બુધને, મંગલે રાતું ચીર;
 ક્રિતિકા શુક્ર શુક્રે વળી, શની સ્નાન તે ચીર.

* ધનીષ્ઠાને સતતારા.

x દિવસમાં એ લગો. જ્યારે આવે તે વખત શુભ છે.

દેવ પ્રતિષ્ઠા કરવાનું.

ચોખ્ખા ઈ.

સ્વાતિ મૂળ મઘા અશ્વત્થી, સૂગ, પુષ અને રા હણી
રેવતી ઉત્તરા ત્રણે હસ્ત, અનુરુધા પુનર્વસુ સમસ્ત.
શુક્ર ખુધ ગુરુને ચંદ્ર, શુભ તીથિઓ આનંદ કંઈ;
દેવ પ્રતિષ્ઠા તે એમાં થાય, એમાં સંદેહ ન કરો ભાય.

વેદીનું ખાત કરવાનું.

દોહરા.

વરખ ગિયુત * કર્કાકેમાં, અગ્નિ ખુણે ખાત;
સિંહકન્યા તુલા વિષે ઈશાને વેદી ખાત.
વૃશ્ચિક ધન મકરમાં, વાગ્યે ખાત તે થાય,
કુંભ મીનને મેષમાં, નૈશ્વર્યે તે થાય.

યુધ તથા વિવાદમાં જવા વિષે.

૧ તીથિ વાર નક્ષત્રમાં, ના ભાગશરનો લાગ;
એ ત્રણ ચાર ગણ્યા કરી, છ સાત, અઠસી ભાગ.
શુન્ય બચે અશુભજ છે, શેષે છે વળી શુભ;
ત્રણે શુન્ય આવે વળી, દોપછેજ અશુભ.

* એ રાશિના સૂર્ય હોય ત્યારે

૧ જે દિવસે જવાનું હોય તે દિવસની તીથિના અંકને વાર
અંકને નક્ષત્રના અંક ભેગા કરી તેમાં નામના અક્ષરો મેળવવા
તને અનુક્રમે બે. ત્રણને ચાર વડે ગુણવા, તેને અનુક્રમે છ સાતને
અઠ વડે ભાગવા ભગતાં દરેકમાં જે શેષ વગે તે જય થશે. ત્રણ
શુન્ય આવે તો અન્ય થશે.

પ્રસૂતાસ્નાન ધાર (દિવસનું)

ચોપાઈ.

અશ્વની રોહિણી પુષ્કળ હોય, હસ્ત સ્વાતિ અનુરાધા જોય;
રેવતી ત્રણજ ઉતરા હોય, પ્રસૂતાતણું તો સ્નાન જ હોય.
મોમ, ગુરુને રવિએ સુખ, બીજાવાર નક્ષત્રે બહુ દુઃખ;
માટે મનાવચારી યાગ, મૂર્ત સ્નાન કરાવો સાર.

પશુઓ આપવા લેવા વિષે.

દાહરા.

આઠમ ચૌદશ અમાશને, પુનમને રવિવાર;
શ્રવણ રોહિણી ત્રણ ઉતરા, ચિત્ર એ નિરધાર
પશુ વેચવું હોય તો, નહિ વેચો નીયાર;
આઠમ ચૌદશ નોમને, ઉતરા ત્રણજ ધાર.
વિશાખા પુનર્વસુ અને, રોહિણી નહિ સાર;
વેચાતું લેવું નહિ, પશુ તો વળી યાર.
ખોવાયલી વસ્તુ જડશે કે નહિ તે વિષે.

૧ રોહિણી આઘ લેઈને આહણુ ક્ષત્રી વૈશ્ય,

૧ રોહિણીએ આહણુ અગશર એ ક્ષત્રી, આદ્રા એ વસ્ય પુન-
ર્વસુ એ શુક્ર, પુષ એ આહણુ અશ્વેષા એ ક્ષત્રી અને મધાએ વૈશ્ય
પૂર્વાશ્લેષુન એ શુક્ર, ઉતરાશ્લેષુન એ આહણુ એ અનુક્રમે ગણવું.
જે નક્ષત્રમાં વસ્તુ ગઈ હોય તે નક્ષત્રનો વર્ણ ઉપર દેહ્યા પ્રમણે
શોધી કાઢવો. જે આહણુમાં ગઈ હોય તો પૂર્વે તે વસ્તુ ગઈ છે ક્ષ-
ત્રી વર્ણમાં ગઈ હોય તો દક્ષિણે તે વસ્તુ ગઈ છે. વૈશ્ય વર્ણમાં ગઈ
હોય તો પશ્ચિમ દિશાએ તે વસ્તુ ગઈ છે. શુક્ર વર્ણમાં ગઈ હોય
તો ઉતર દિશાએ તે વસ્તુ ગઈ છે. એમ જણવું. આહણુ વર્ણમાં
ગઈ હોય તો જન્મદીથી જડે ક્ષત્રી વર્ણમાં ગઈ હોય તો ત્રણ દિ-
ગ્ગણમાં જડે, વૈશ્ય વર્ણમાં ગઈ હોય તો એ માસે જડે (કેટલાકમાં એક-
માસે જડે એમ કહેલું છે.) શુક્ર વર્ણમાં ગઈ હોય તો બીજાકુલ જડે નહિ.

શુદ્ર એમ પુત્ર : ગણો, કૃતિકા સુધી જમજ
 પૂર્વ દક્ષિણ અનુક્રમે ઉત્તર, વર્ણથી દિશાય;
 જે વર્ણમાં ગદ્ય વળે, તે દિશ વસ્તુ જાય.
 બ્રાહ્મણે શીઘ્રથી જડે, ક્ષત્રીયેત્રણ દિનઃ
 વૈશ્યે જે માસે મળે, શુદ્રે ન મળે મીન.
 વખતતણું તો લગ્ન ગણી, મેષે બ્રાહ્મણ સાર ૧
 વરખે તો ક્ષત્રી હરે, મિથુન મકર વૈશ ધાર.
 કર્કે શુદ્ર પુત્રી સિંહમાં, કુળ સ્ત્રી તે કન્યાય;
 આત પુત્ર તુલે હરે, વૃશ્ચિકે પિત્રાય.
 સ્ત્રી હરે તે ધન છે, કુંભે ઉદર જળાય;
 મીને તે પૃથ્વી પડી, એમ સમજે સુખાય.

તેહ સંકલોષ.

દોહરા.

* મેષ સિંહ ને ધનતો, અગ્નિ ધારો યાર,
 વૃષભ કન્યા મકરતો, પૃથ્વીનાં નિરધાર.

૧ ચોરાયેલી વસ્તુ કોણે ચોરી છે એવો કોઈ પ્રશ્ન પૂછે તો તે
 વખતની ઘડી પ્રમાણે લગ્ન શોધી કાઢવું. તે લગ્ન ઉપરથી કહ્યા
 પ્રમાણે વિચારવું. ઉદા-વૃશ્ચિક લગ્ન હોય તો પિત્રાઇએ ચોરી છે. વૃષભ
 લગ્ન હોય તો કોઈ ક્ષત્રી જાતે ચોરી છે. એ પ્રમાણે વિચારવું.

* મેષ સિંહને ધન એ નહિ, જાગ્ય ગણાય. એ
 પ્રમાણે દરકે રાશિનું ગણવું, વેર વિનાનાં વરકન્યા હોય તો લગ્ન
 કરવું. વેરવાળાં હોયતો લગ્ન કરવું નહિ.

મિથુન તુલા કુંભતો, વાયુતણાં ગણાયઃ
 કર્ક વૃશ્ચિક મીનતો, પાણી તણાં ભણાય.
 અગ્નિ પાણી વેર છે, અગ્નિ વાયુ જ સાર;
 સામા સામી ગોઠતું, કરો લગ્ન નિરધાર.

દોહરા.

+ કેન્દ્ર ગુરુ જો હોય તો, દોષ હરેછે સર્વથ;
 લગ્ને શુક્ર હોય તો, હરેછે હગ્નર દશ.
 લગ્ને જો બુધ હોય તો, હરે દોષ હગ્નર,
 મ વિ વ તો, કરો લગ્ન ધાર.

+ જન્મ કુંડળીમાં ૧, ૪, ૭, ૧૦ માં સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો
 બધા દોષ હરે છે. પહેલા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો ધણુ દોષ હરે છે.
 પહેલા સ્થાનમાં બુધ હોય તો હગ્નર દોષ હરે છે.

પ્રકરણ ૫ મું

બાર મેઘનાં નામ.

આપાધ.

* પંદરસો શકથી કરી બાદ, શેષે એક વધારો વાદ;
ભાગો બારથી ધરી અંત, શેષ વાદ રાખોની ખંત.

એક બે શેષ અનુક્રમ ધાર, તક્ષક, કંપુલજ નિરવાર,
સુતરાંબુ, હેમમાળી સાર. જલેંદ્ર વજ્ર દ્રષ્ટ જ્યાર.

વિપવદ, સુખોદા છે માન, નંદશાળ, કંન્યદળ જાણ,
પ્રથુશ્રવા, વાસુકી શુન્ય, બાર મેઘનાં નામ છે મુન્ય.

* જે શક ચાલતો હોય તેનાંથી પંદરસો બાદ કરવા શેષમાં
એક ઉમેરવો તેને બારથી ભાગવા એક શેષ વધે તો તક્ષક નામનો
મેઘ એ વધે તો કંપુલજ, ત્રણ વધે તો સુતરાંબુ ચારે હેમમાળી
પાંચે જલેંદ્ર છએ વજ્રદ્રષ્ટ, સાતે વિપવદ, આઠે સુખોદા,
નવે નંદશાળી, દશે કંન્યદ, અગીયારે પ્રથુશ્રવા અને શુન્ય આવે
તો વાસુકી નામનો મેઘ જાણવો. ઉદ્ધ : શાકે ૧૮૩૨માં કયો મેઘ
હશે ? ૧૮૩૨માંથી ૧૫૦૦ બાદ કર્યા તો ૩૩૨ આવ્યા તેમાં એક
વધાર્યો ને બારથી ભાગીએ તો નવ શેષ વધ્યા માટે નંદશાળી ના-
મનો એ સાક્ષમા મન ૩.

મહાન નક્ષત્રના વાહનની સમજ.

દોહરા.

* એહે નક્ષત્રથી ગણો, તે દિન નક્ષત્ર હોય;
નવ વડે તે ભાગવું શેષ વધે તે જોય.

ભૂ^૧ અશ્વ દ્વિ શિયાળ છે, ઇત્રિમેડક, મેદુ વેદ, ૪,
તાંવ^૫ મોર ભેંસજ ખટે, સાતે ઉંદર નિર્વેદ.

આઠે તે વળી ખરનું, શુન્યે માતંગ હોય;
એ રીતે નક્ષત્ર તણાં, વાહન તે વળી જોય.

* મહાન નક્ષત્ર જે દિવસે મેસતું હોય તે દિવસે તે વખતે
જે દિન નક્ષત્ર હોય ત્યાંસુધી મહાન નક્ષત્રથી ગણવું જોઈએ. અંક
આવે તેને નવથી ભાગવા. ભાગતાં એક શેષ વધે તો મહાન નક્ષ-
ત્રનું વાહન અશ્વની છે, એ વધે તો શિયાળનું, ત્રણ વધે તો દેહ-
કાનું ચારે ઘેટાનું, પાંચે મોરનું, છ એ ભેંસનું, સાતે ઉંદરનું, આઠે
ગધેડાનું તે શુન્ય વધે તો હાથીનું વાહન છે. એમ જાણવું એ રીતે
વર્ષાદ જોવામાં મૃગશર નક્ષત્રથી ધણુંખર નક્ષત્રોનાં વાહનો જોવાય
છે. ઉદા. સં. ૧૯૬૫માં આદ્રા નક્ષત્રનું શાનું વાહન હશે? એ ન-
ક્ષત્રનું જેહું તે દિવસે તે વખતે અશ્વેષા દિન નક્ષત્ર હતું. માટે આ-
દ્રાથી અશ્વેષા સુધી ગણતા ચાર આવ્યા નવે ભાગતાં ભાગ જતો
નથી, માટે ચાર શેષ છે તેથી ઘેટાનું વાહન હતું. યાદ રાખવું કે
મહાન નક્ષત્ર જેસે તે દિવસે તે વખતે નવ નક્ષત્ર છે.

નક્ષત્રની જાતિ.

દોહરા.

* અશ્વત્થીની સ્વાતિ સુધી, વિશાખા જેઠ જાણ્યુ,
મૂળથી મૃગશર સુધી સ્ત્રી, નપુંસક નર જાણ્યુ.

મહાન નક્ષત્ર સંયોગીયુ છે કે નહિ તે વિષે.

દોહરા.

નક્ષત્ર બાલાય જે દિને, અને વાગી જે ખાસ; x

જેજે જાતનાં હોય તે, કરો તેની તપાસ.

સ્ત્રીન પુરુષમાં થાય છે, દિ પુરુષેન થાય;

સ્ત્રીનપુંસકે કમીપડે, દિ સ્ત્રીએ છાયા. ૧

* અશ્વત્થી, ભરણી, કૃતિકા, રોહિણી, મૃગશર, આર્દ્રા પુનર્વસુ પુષ્ય અશ્લેષા, મઘ, પૂર્વાશ્લેષુન, ઉત્તરાશ્લેષુન, હસ્ત, ચિત્રાને સ્વાતિ એ નક્ષત્રો સ્ત્રી જાતિનાં ગણાય છે વિશાખા, અનુરધાને જ્યેષ્ઠા એ નપુંસક જાતિનાં છે. મૂળ, પૂર્વાષાઢા, ઉત્તરાષાઢા, શ્રવણ ધનીષ્ઠા, શતતારા. પૂર્વા ભાદ્રપદ; ઉત્તરાભાદ્રપદને રેવતી એ ન જાતિનાં છે.

x મહાનનક્ષત્ર

૧ મહાન નક્ષત્રની જાતિ જેની અને તે દિવસે જે નક્ષત્ર હોય તેની જાતિ જેની એકની સ્ત્રીને એકની નર જાતિ આવે તો વાહન સંયોગીયુ છે. એનાં વરસાદ સારો થાય છે. એક સ્ત્રી જાતિ ને એક નપુંસક હોયતો થોડો વરસે, બંને સ્ત્રી જાતિનાં હોય તો વાહનની છાયા રહેને બંને પુરુષ જાતિનાં હોયતો વરસાદ ન વરશે. ઉદા: સં. ૧૯૬૫માં આર્દ્રા નક્ષત્રનો યોગ કેવો છે. આર્દ્રા એ સ્ત્રી જાતિનું છે તેદિવસે અશ્લેષા નક્ષત્ર હતું તે પણ સ્ત્રી જાતિનું છે. બંને સ્ત્રી જાતિના છે માટે વાહનની છાયા વિશેષ રહે.

મહાન નક્ષત્ર જે લગ્નમાં ખેસે તે ઉપરથી જોવાનું.

* નક્ષત્ર તથા તે લગ્નને, યમણા ધારની યાર;
ત્રણ કાઠી ભાગ મંત્રથી, શેષ કાળ તે ધાર.
એક ચારે દુર્ભિક્ષને, જે તત્ત્વે શુભ થાય;
ત્રણ છે એતો સમ છે, શુન્યે શુન્ય તે થાય.
વરસાદ જોવાનું.

દોહરા.

દેવ ઉઠી અગ્નીઆરસે, વાદળ છાયા હોય;
આપાડે વૃષ્ટિ થાય છે, સંદેહ નહિ કોય.
માગસર શુદ્ધી આઠમે, વીજળી જે દેખાય,
આવણે વૃષ્ટિ પડે. ધારો મનનીમાંય.
ચૌશ દશમ તે વદની, વર્ષાદ જે વળી થાય;
ભદ્રરવે અત્રિકુળ પડે, એવો છે મહીમાય.
માઘ સાતમને દિને, જ્યેષ્ઠે મૂળ તિરધાર +
વર્ષાદ વરશે જે રહી, વરસજ ઉતમ યાર.

* મહાન નક્ષત્ર જે વળતે ખેસતું હોય તે વળતે કયું લગ્ન છે.
તે જોવું. તે લગ્નના અંકને યમણા કરવા તેમાંથી ત્રણ આદ
કરવા, અને તેને સાતથી ભાગવા જે એક ચાર શેષ વધેતો
વરસાદ ન વરશે, જે ને પાંચ શેષ વધેતો સાગે વરશે. ત્રણ ને છ શેષ
વધેતો વરસાદ મધ્યમ વરશે ને શેષ ન વધેતો તે નક્ષત્રના વરસાદ
સારો થાય નહિ (વરશે નહિ) એમ જાણવું

x મઘ માસની સાતમો દિવસે વરસે અથવા જેડ મહિનામાં
મૂળ નક્ષત્રને દિવસે વરશેતો વરસ સાર આવે.

શ્રાવણ કૃષ્ણ પક્ષની, પાંચમે વર્ષે મેહ;
પાણીનો પુષ્કળ પડે, અંન થાય નિસઃદેહ.

અસાડ શુદ્ધ પુનમ ઉપરથી જોવાનું.

અસાડ શુદ્ધ પુનમે, પૂર્ણિમાઠે સુકાળ,
ઉત્તર પાઠે તૃણ નહિ, મૂળે ધારો દુકાળ.

અહસ્પતિ જે રાશિનો હોય તેનું ફળ
હાહરા.

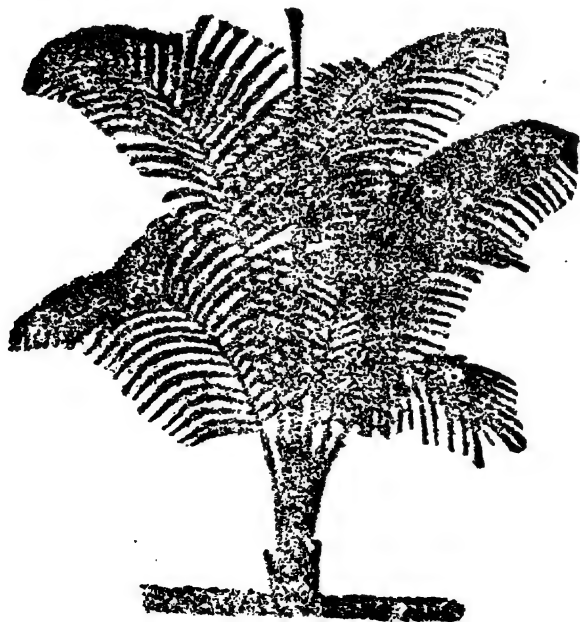
મેષ રાશિનો અહસ્પતિ. જે વરસે તે થાય;
મનુષ્ય સુખ સુકાળને, વર્ષાદ સારો થાય.
ગુર હોય જે વૃષભના, વર્ષાદ ઝોઝો થાય;
પ્રજા પીડા પામે ધણી, કલેશ ટટા જણાય.
ગુર જામ મિથુનમાં, વર્ષાદ નવ તે થાય;
પીડા પેર થાય ધણી, પ્રજા દુઃખી સદા.
કર્કે સ્થાપનાં અહસ્પતિ, વર્ષાદ બહુ તે થાય,
અન્ન મોંઘુ થાય અને, દેશ ભંગ જણાય.
ગુર સિંહમાં જાયતો, વર્ષાદ સારો થાય,
પ્રજા સુખી રહે વળી, સુકાળ તે ગણાય.
ગુર હેમ કન્યા તણો, રોગ પીડા તે થાય,
ધાન્ય બહુ પાકે વળી, અનાજ સરવુ વેચાય.
તુલા રાશિના ગુર થકી, દૂધ અતિ દે માય,

ખેતી નાશ તે થાય છે, શાસ્ત્રો એમ જણાય.
 વૃશ્ચિકે ગુરુ હોય તો, રાજ ચોર બચ થાય;
 દુર્ભિક્ષ તે ગણાય છે, કરો હિપાયજ થાય.
 ધન તણા તો ગુરુ વિષે. ખેતી સારી હોય;
 વર્ષાદ સારો થાયને, રસ તે મોંઘો હોય.
 મકરે ગુરુ હોય તો, પડે વળીજ દુકાળ;
 પશુ નાશ તે થાય છે, કુડો આવે માળ.
 કુંભ વિષે ગુરુ જાય તો, ધાતુ મોંઘી થાય;
 વખત નબળો હોય ને, દુઃખો તેમ જણાયા.
 મીન તણા તે ગુરુ વિષે, દક્ષિણ દેશ દુકાળ;
 અન્ય દેશ દુઃખ જ નહિ, સર્વત્ર હોય સુકાળ.
 ઉપર પ્રમાણે ગુરુ તણો રાશિ દશા છે જાણ;
 બુદ્ધિ પ્રમાણે વર્ણવી, શાસ્ત્ર તણું પ્રમાણ.
 બાર સંક્રાંતિએ વર્ષાદ આવે તેનું ફળ
 હાહરા.

કારતક માગશર માસમાં, સૂર્ય સંક્રાંતિ હોય; *
 વર્ષાદ તે કિને પડે, મધ્યમ વર્ષાદ જોય.
 પોષ માસની સંક્રાંતિએ, વર્ષા જંને કદી થાય;
 વર્ષાદ સારો થાયને, પ્રજા સુખી સદાય.

* એ માસોમાં જે દિવસે સૂર્ય જલ્દલાતો હોય તે દિવસે વર્ષાદ થાય તો ચોમાસામાં, મધ્યમ વર્ષાદ પડે એ પ્રમાણે દરેક માસને માટે સમજવું.

ચૈત્ર વૈશાખ જેહને, ફાગણ વળી ચાર;
 સંક્રાંતિએ વર્ષાદતો, વર્ષાદ સારો ચાર.
 અષાઢની સંક્રાંતિએ, વર્ષાદ જે કદી થાય;
 પ્રજા દુઃખી થાયે ઘણી, મધ્યમ વર્ષાદ ભાય.
 + આવણની સંક્રાંતિએ, પ્રજા સુખ ગણાય;
 ભારદ્વજે રોગજ વધે, અશ્વિને સુખ થાય.
 જે સંક્રાંતિ વર્ષાદતો, ૧૭ જાણોની ચાર;
 શાસ્ત્ર તપાશીને કહ્યું, સદેહ નહિ લગાર.
 એ માસની સંક્રાંતિએ વર્ષાદ થાય ત્યારે એમ જાણવું.

રોહિણી ચક્ર.

સંધિ. ઉ. ભા પૂ. ભા. શંગ	તટ રે	મિધુ. અશ્વતી ભરણી.	તટ કૃ	સંધિ. રોહિણી. શંગ મૂ.
સંધિ. રાત.				સંધિ. આ.
તટ ધનિષ્ઠા.				તટ પુતરિસુ.
સિંધુ. અભીષેક, અવશુ.		રોહિણી ચક્ર વરસાદ જોવા સાર.		સિંધુ. પુષ. અશ્વેષા.
તટ, ઉત્તરપાદા.				તટ, મયા.
સંધિ. પૂર્વાષાઢા. ૪૦ ૪ંગ	તટ	સિંધુ. અરાણિ, વિશાખ. ટિ	તટ	સંધિ. પૂ. ફા. શંગ ઉદા.
સંધિ. જ્યે.				સંધિ હરત.

ટાહરું.

* મેષ સંક્રાંતિ નક્ષત્રને, અશ્વતી સ્થાને ધાર;

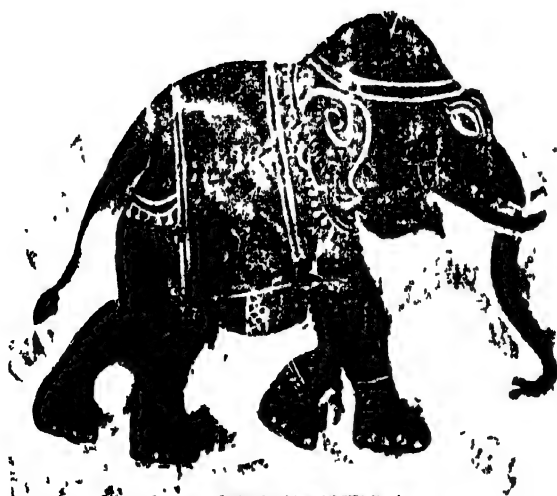
પછી રોહિણી ક્યાં પડે, તે જોતી હે યાર.

* મેષનાં સૂર્ય જે નક્ષત્રે થાય તે નક્ષત્ર અશ્વતીની જગ્યાએ,

મૂકી ખીજાં નક્ષત્ર અનુક્રમે મૂકવાં. રોહિણી જે જગ્યાએ પડે તેવે વરસાદ થાય.

સમુદ્રમાં અધિક જ પડે, શ્રંગમાં થોડી થાય,
સંધિમાં પડે ન પડે, તટમાં જોઈતી થાય.

૧ સમુદ્રમાં રોહિણી પડે તો વરસાદ સારો થાય, એ પ્રમાણે
જોવું. શ્રંગમાં પડે તો થોડો થાય, સંધિમાં થાય કે ન થાય, તટમાં
જોઈતો થાય.

પ્રકરણ છઠું.

મૂર્તીઓની સમજ.

પંદર મૂર્તિનાં નક્ષત્ર.

ત્રીશ મુ. ન. પીશતાળીશ મુ.ન.

બરણી.

અશ્વની.

મૂળ.

રોહિણી.

આર્દ્રા.

પુષ.

પૂર્વાષાઢા.

પુનર્વસુ.

અશ્લેષા.

મઘા.

શ્રવણ.

વિશાખા.

શતતારા.

પૂ કાલ્પુન.

ધનીષ્ઠા.

ઉ. કાલ્પુન.

જ્યેષ્ઠા.

હરત.

પૂ. ભાદ્રપદ.

ઉ. પાઢા.

રેવતી.

અનુરાધા.

રેવતી.

ઉ. ભાદ્રપદ.

કૌલુરા.

* સૂર્યસંક્રાંતિ દિનનું, નક્ષત્ર જે વળી હોય;

તે પ્રમાણે મૂર્તિઓ, જણો જરૂર જોય.

પંદરે ભાવના વધે, ત્રીશે મધ્યમ સાર,

પીશતાળીશે ઘટે, વળી સંદેહ નહિ કમાર.

* સૂર્ય જે દિવસે એક રાશિમાંથી બીજી રાશિમાં જતો હોય

દિવસ કયું નક્ષત્ર છે તે જોવું. તે નક્ષત્ર

ઉપલા કોઠામાં જોવું. જે મૂર્તિઓમાં તે નક્ષત્ર હોય તેટલામી મૂર્તિ

છે એમ જણવું. ઉદા- સં- ૧૯૬૫ ના આશો માસમાં કેટલી મૂર્તિ

છે? એ માસમાં સંક્રાંતિને દિવસે સ્વાતિ નક્ષત્ર હતું. તે તપાસતાં

પંદર મૂર્તિના કોઠામાં છે માટે આશો માસમાં પંદર મૂર્તિ છે એમ

જણવું.

(૩૬)

ઉભાકરણ.

કિંસ્તુમ.

ચકુની.

કોલવ.

બેઠાકરણ.

ગર. વીરટી

બવ. વણીક

બાલવ.

સુતાકરણ.

તૈતિલ.

નાગ.

ચતુષ્પાદ.

દોહરા.

સૂર્ય સંક્રાંતિ વખત તો, જે કર્ણ વળી હોય;

ઉભે બેઠે જાણવું, સુતે વળીજ જોય.

ઉભે કરણ બાવજ વધે, બેઠે રહે છે સ્થિર;

સુતે સરતુ વેચાય છે સણુને તમે ધીર.

અધિક માસ કયો આવશે તે જાણવાની રીત.

સોળસે* છાસઠ ચક ચકી, બાદ કરીને ધાર;

જોગણીશે તે ભાગતાં શેષ યાદ કર માર.

ત્રણ શેષે ચૈત્રેજ છે, રૂદ્રે^{૧૧} વૈશાખ માસ.

વસુ^{૧૨} એ જેઠે માસ છે, સોળે અખાડ માસ.

પાંચે શ્રાવણ માસ છે, તેરે આદ્રપદ માસ;

બે શેષે આસો વળી, અધિક માસનો વાસ.

* સૂર્ય સંક્રાંતિ બદલાય તે વખતે જે કરણ તે કોઠામાં જોવું
જોરશે સુતે, બેઠે કે ઉભે કરણ મૂતિઓ છે તે જાણાશે.

† આમતા કલ્યાણી સોળસે* છાસઠ બાદ કરવા બાકીના શેષને
જોગણીથી ભાગવા ભાગતાં ત્રણ શેષ રહે તો ચૈત્ર માસ આવે
છે એ પ્રમાણે જાણવું. ઉપર સમિલા શેષ વધે તો અધિક માસ આવે
છે બીજા શેષ વધે તો અધિક માસ આવતો નથી.

માણસ માંડુ થાય તે ક્યારે મટશે તે નક્ષત્ર ઉપરથી જોવાનું.

દાહરા.

જે દિને માંડુ થાય તે, તે દિન નક્ષત્ર હોય;

ક્યારે તે સાળું થશે, કોઠામાં તે જોય.

ચોપાન.

× સરખા ચાર કરીને ભાગ, માંદે થયું છે કયે ભાગ;

દિન તથા તે ભાગ નિહાળ, શુન્યમાં અશુભ થાયે ભાળ.

નક્ષત્રનાં નામ. પે. ભા દિ. ખી. ભા. દિ. ત્રી. ભા. દિ. ચો. ભા. દિ.

અશ્વત્થી	૯	૦	૨૩	૨૧
ભરણી	૦	૧૪	૫	૨૧
કૃતિકા	૧૦	૨૧	૭	૨૧
રોહિણી	૨૫	૯	૧૧	૩૦
મૃગશર	૩	૭	૨૮	૭
આર્દ્રા	૦	૮	૦	૧
પુનર્વસુ	૭	૨૧	૨૦	૨૦

× જે નક્ષત્રમાં માણસ માંડુ થાય છે તે નક્ષત્રના ચાર સરખા ભાગ કરવા તેમાં કયા ભાગમાં માણસ માંડુ થયું છે તે જોવું. ભાગ ઉપરથી કેટલે દિવસે સાર થશે તે કોઠામાં જોવાથી જણાશે, ઉદાં કોઈ માણસ પુનર્વસુ નક્ષત્રના ત્રીજા ભાગમાં માંડુ થયું છે તે કયારે સાળું થશે? કોઠામાં જોતાં ત્રીજા ભાગના પુનર્વસુના ૨૦ દિવસ છે મારે વીસ દિવસે સાળું થશે.

(૦૭)
(૬૬)

પ્રશ્ન ૨૧ ૨ ૨૭

પુષ	૮	૨૧	૨	૨૭
અશ્વિ	૦	૦	૦	૨૦
મૃગશિર	૮	૧૨	૨૭	૨૦
પૂ. ફાલ્ગુન	૧૫	૧૭	૧૭	૧૪
ઉ. ફાલ્ગુન	૦	૭	૪૦	૧૪
હસ્ત	૧૫	૭	૧૭	૪
ચિત્રા	૧૫	૧૨	૧૨	૪૦
સ્વાતિ	૧૫	૮	૧૮	૧
વિશાખા	૬	૦	૧૭	૧૦
અનુરાધા	૬	૧૫	૧૭	૨૦
જ્યેષ્ઠા	૧૫	૪૫	૧૨	૧૦
મૂળ	૧૦	૬	૨૫	૧૨
પૂર્વાષાઢા	૨૦	૨૭	૨૦	૧૫
ઉત્તરાષાઢા	૨૭	૧૭	૧૫	૧૫
શ્રવણ	૦	૦	૦	૨૦
ધનિષ્ઠા	૧૫	૪૫	૧૨	૪૦
સતતારા	૧૫	૧૦	૧૬	૪૦
પૂ. ભાદ્રપદ	૦	૧૪	૩૦	૦
ઉ. ભાદ્રપદ	૧૫	૧૭	૧૫	૨૨
રેવતી	૩૧	૨૪	૫	૦

એક માસમાં પાંચવાર આવે તેનું ફળ.

ચોપાદ

ભય મોંઘુ અંન રવિ તે પાંચ, ધન ધાન્ય સુખ સોમજ પાંચ,
મંગળે કલેશને બુધ સુખ થાય, ગુરૂથી પત્રિમ પીડ થાય.
શુક્રથી સસ્તુ ને સુખ થાય, શની ભય, અન્ન મોંઘુ માય;
પાંચવાર એક માસની માંય ફળ જાણો અંતરની માંય.

અહણ ઉપરથી શુભાશુભ ફળ.

દોહરા.

એક માસે બે અહતણો, રાજનમાં ભય થાય;

* અહણુ અસ્ત ને ઉદય તો, અન્ન તે નાશ જ થાય.

અસ્ત થએલો આયમે, રાજ નાશ જ થાય;

૧ સર્વ અસ્ત જો હોય તો, દુઃકાળ રહી થાય.

દીવાળીનું પ્રમાણ.

૨ દીવાળીના દિનમાં, રવિ શની ભોમવાર;

આયુષ્યમાન યોગને, સ્વાતિ હોય નિરધાર.

રાજ નાશ તે થાય છે, પશુ ક્ષય વળી થાય;

યુદ્ધ તે દેશે જાગશે, થવાનું દુઃખ દાય.

* અહણુ થએલો ઉગે તો, ૧ બધો અસ્ત થએલો (અમાસ

અહણુ થએલું હોય તે વખતે) આયમેતો.

૨ દીવાળીના દિવસે આયુષ્ય માનયોગ ને સ્વાતિ નક્ષત્ર હોય,

તે વળી, શની, રવી કે મંગળવાર હોય તો એવું ફળ થાય.

દેવોત્પાત કૃપા.

પવન વિનાં તે ધુળ પડે, મેઘ વિન વિજળી થાય;
રોગ દુઃખ સર્વ થાય છે, દેવ્યાપતિ કહેવાય.
સૂર્યાસ્ત થયાની પછી, દિશાપિ તરંગ હોય ?
અગ્નિ ભય તે થાય છે, સંદેહ નહિ ધરો કોય;
વેગ અતીશય વાપરી, પ્રચંડ વાયુ વાય,
ચોર ભય તો થાય છે, *દેવ્યાપતિ કવાય.

હોળીને દિવસે પવન ઉપરથી શુભાશુભ જોવાનું.

દોહરો.

x પૂર્વ પવન સુખ જ કરે, દક્ષિણ દેશ દુઃખ;
પાશ્વમ ઉત્તરે શુભ છે, આકાશે રાજ દુઃખ.

૧ પુજન કરવા માટે દરેક દેવનાં નક્ષત્ર.

અશ્વની અશ્વની કુમારને, ભરણી યમજધાર;
કૃતિકાનો અગ્નિ ગણી, રોહિણી બ્રહ્મા યાર.
મૃગશિરો તો ચંદ્રમા, આરદ્રા રૂદ્ર જ થાય;
પુનર્વસુ અદિતિ અને, પુષ્કળ બૃહસ્પતિ થાય.
અશ્લેષાનો રોષ છે, મધ્યા પીતર જણાય;
પૂર્વ કાલ્પુન ભગ અને, ઉત્તર અર્યમા થાય.

* દેવની આશ્નિ.

x પૂર્વ દિશાએ હોળીનો ધુમાડો જાય તો સારો છે એ પ્રમાણે
જાણવું. ૧ દેવનું પૂજન કરવા સાર.

હરત તણો તો સૂર્ય, ત્વષ્ટા વળી ચિત્રાચ;
વાયુ દેવંસ્વાનિ તણો, ઇંદ્રાગ્નિ વિશ્વાખાય.
મિત્રજ અનુરાધા તણો, જ્યેષ્ઠ જ ઇંદ્ર દેવ;
મૂળ તણોજ રાક્ષસ છે, પૂર્વષાઢા જળ દેવ.

ઉતરાષાઢા વિશ્વ દેવને, અભીજીત વિધિ ગણાય;
વિજ્ઞુ વળી શ્રવણતણા, ધનિષ્ઠા વાસવ થાય.
શતતારાનો વરુણ છે; અનેક ભાદ્રપાદ;
ઉત્તરભાદ્ર અહિષ્મુધન્ય, રેવતી પુષ કરો યાદ.

* પ્રતિષ્ઠા પુજા જે દેવની, કરવી, હોય જ વીર;
તે તણા નક્ષત્રમાં કરે, ફળ બહુ મળે ધીર.
વર્ષનો રાજા. મંત્રીને દરેકના સ્વામી જોવા માટે.

દોહરા.

૧ ચૈત્ર શુદ્ધ પ્રતિપદે, હોયે વારજ જેહ;
વર્ષ તણો તો અધિપતિ, એમાં નહિ સંદેહ.

* જે દેવનું ખાસ પુજન કરવું હોય. તે દેવના નક્ષત્રમાં કરવાથી
શુભ ફળ જલગીથી મળે છે.

૧ ચૈત્ર શુદ્ધ પડવા ને દિવસે જે વાર હોય તે વર્ષનો રાજા ગ-
ણાય. ઉદા—એ દિવસે બુધવાર હોય તો વર્ષનો રાજા બુધ છે
એમ જાણવું.

* મેષ સંક્રાંતિ વાર જે, વર્ષ તથા પ્રધાન,
વૃષભ સંક્રાંતિ વાર તો, ધનેશ તે:તું નથી.

મિથુન સંક્રાંતિ વારતો, યુધ પતિ તે થાય;
કર્ક સંક્રાંતિ વારતો, અગ્રધાન્યનો થાય.

સિંહ સંક્રાંતિ વારતો, સેનાપતિ તે ધાર;
કન્યા સંક્રાંતિ વારતો, પતિ છત્રનો સાર.

તુલા એક્ષતાં વાર તો. રસાધિપતિ ધાર;
ધન સંક્રાંતિ વારતો, ધાન્યેશ થાયે ધાર.

મકર એક્ષતાં વાર જે, કુળેશ ધારો સાર;
કુંભ એક્ષતાં વાર તો, વેપાર તૃણધૃષ ધાર.

૧ આર્દ્રા એક વાર તો, પતિ મેઘનો થાય;
વૈશાખ સુદ ત્રીજ દિન, સીમાધિપતિ થાય.

૨ અષાઢ વદ રોહિણી દિન, જળેશ ધારો ધાર;

૩ કારતકે મૂળ વાર તો, કોટવાળ તે ધાર.

* મેષના સૂર્ય જે દિવસે થાય તે દિવસે જે વાર હોય તે વરસનો
પ્રધાન. એ પ્રમાણે દરેક સંક્રાંતિ માટે સમજવું.

૧ મહાન નક્ષત્ર આર્દ્રા જે દિવસે એસે તે વાર.

૨ અષાઢ મહાનામાં દિન નક્ષત્ર રોહિણી હોય તે વાર.

૩ કારતકે દિન નક્ષત્ર મૂળ હોય તે વાર.

* સંવત્સરનાં નામ.

કોલુશ.

પ્રભવ વિભવ, શુકલને, પ્રમાદ પ્રભ પત્યાય,
અંગિરા, શ્રી મુખ ભાવને, યુવા, ધાતા ઇશ્વરાય.

બહુ ધાન્ય, પ્રમાથી અને, વિક્રમ વૃષ જથ્થાય.
ચિત્ર, સુભાનું, તારણને, પાર્થિવ, વ્યય બ્રહ્માય.

સર્વજીત સર્વધારીને, વિરોધિ વિકૃત ખસમ;
નંદન, વિજય, જ્યોતે, મન્મથદુર્મખાય.

હેમલંબી તિલંબીને, વિકારી શર્વરી;
પ્લવ, શુભ, શોભનને, ક્રોધી વિશ્વાસુય.

પરાભવ એ વિષ્ણુના, પ્લવંગ, કીલકાય;
સૌમ્યજ સાધારણને, વિરોધકૃત તે થાય.

પરિધારી, પ્રમાથીએને, આનંદને રાક્ષસાય;
નભ, પીંગલ, કાલ અને, સિદ્ધાર્થ, રૌદ્રાય.

દુર્મતિ દુર્દુભિ અને, રૂધિરોદ્ધારી જલુ;

+ રક્તાક્ષી, ક્રોધ ન ક્ષય તે, રૂદ્ર તણુતો જલુ.

* સંવત્સર સાઠ છે. તેમાં વીશ બ્રહ્માના, વીશ વિષ્ણુના ને વીશ રૂદ્રના છે. સાઠ વર્ષ પૂરાં થયા પછી પાછા તેના તેજ સંવત્સર આવે છે. વિક્રમ વર્ષ એસે છે તે દિવસે સંવત્સર બદલાયને બીજે એસે છે. સંવત ૧૯૬૬ માં શરૂ નામનો સંવત્સર રૂદ્રનો એસે છે.

अनु. प्रहमाना मं. वा. विष्णुसंज्ञा. इदनां संज्ञा.

१	प्रभव	सर्वज्ञत	प्लव
२	विभव	सर्वधारी	कीलक
३	शुक्ल	निरोधी	सौम्य
४	प्रभोद	विकृति	साधारण
५	प्रजपति	पर	विरोधकृत
६	अंगीरा	नंदन	परिभाषी
७	श्रीमुष्ण	विजय	प्रभाषी
८	भाव	कथ	आनंद
९	पुत्रा	मन्मथ	सहस्र
१०	धाता	कुम्भ	नक्ष
११	धृति	हेमलंभी	पींगल
१२	अलुधान्य	विलंभी	अप
१३	प्रभाषी	विकारी	सिद्धार्थ
१४	विक्रम	शार्वरी	शैव
१५	वृष	प्लव	कुम्भ
१६	चित्रमानुं	शुभकृत	कुम्भी
१७	सुमानु	शोभन	इक्ष्वाकु
१८	तारुण्य	मेघी	रक्तमेघी
१९	पार्श्व	विभास	मेघन
२०	व्यय	प्रभाव	शुभ

દિન તથા રાત્રીનું ઘડી પ્રમાણ.

દાહરા.

* મકર સંક્રાંતિથી ગણો, તીથી સુધી તે માસ;
માસને ત્રણથી ગુણીને, એકાવન તે પાસ.
અર્ધ કરીને ઘડી ગણો, બાકી રહ્યા જે દિન;
ત્રણ ગણી તે પગાજ છે, એજ પ્રમાણે દિન.
કર્ક સંક્રાંતિથી ગણો. ઉપર પ્રમાણે રાત.
ઉત્તરાયણે દિન માયતો, દક્ષીણાયે માય રાત;

* કોઈ પણ તીથીએ દિવસ કેટલી ઘડીનો તથા રાત કેટલી ઘડીની છે તે જાણવું હોય તો મકર સંક્રાંતિ જે દિવસે બેઠી હોય ત્યાંથી ધારેલા દિવસ સુધીના માસ ગણવા માસને ત્રણથી ગુણીને એકાવન ઉમેરવા જે થાય તેના અડધા કરવા જે આવે તે ઘડી જાણવી. માસથી ઉપરના દિન હોય તે ગણવા. તે દિનને ત્રણે ગુણવા જે આવે તે પણ જાણવી. પગની ઘડી થતી હોય તો ઘડી કરીને ઘડીમાં ઉમેરવી. તે તીથીએ એટલી ઘડી પગનો દિવસ છે. એમ જાણવું. સાઠમાંથી તે બાક કરતાં બાકી જે રહે તેટલી ઘડી પગની રાત છે એમ જાણવું.

કર્ક સંક્રાંતિ પછીનો દિવસ હોય તો કર્ક સંક્રાંતિથી ગણવું ને ઉપર પ્રમાણે કૃતિ કરવી એટલે તે રાતનું પ્રમાણ આવશે. તે સાઠમાંથી બાક કરતાં દિવસનું પ્રમાણ આવશે.

કાલહોરાઓ.

હોરા-

જે દિ વાર જે હોય તે; પહેલી એસે છે; ૧
તે વારથી છઠા તણી, બીજી એસે છે.

* એક દિવસમાં દરેકવાર એકેક કલાક વખત ભોગવે છે. તે પુરા થયા પછી પાછા અનુક્રમે ભોગવે છે. એમ આખો દિવસ દરેકવાર એકેક કલાક વારા ફરતી ભોગવે છે. તેને હોરા કહે છે એક દિવસમાં ચોવીશ હોરાઓ હોય છે.

૧ જે દિવસે જે વાર હોય તેની હોરા મુજબ ટાંધમ પ્રમાણે છ વાગ્યાં પહેલાં દશ મીનીટે એસે છે (સ્વા. ટાંધમે છ વાગ્યા પહેલાં ૩૯ મીનીટે એસે છે) તે એક કલાક રહે છે. પછી ઉતરીને તેનાથી છઠા વારની હોરા એસે છે. એ પ્રમાણે જાણવું. ઉદા. રવિવારે હોરાઓ કેવી રીતે હોય છે? રવિવારને દિવસે છ વાગતા પહેલાં દશ મિનિટે રવિની હોરા એસે છે તે એક કલાક પછી ઉતરે છે ત્યાર પછી રવિથી છઠા વારની શુકની હોરા એસે છે તે ઉતર્યા પછી શુકથી છઠા વાર બુધ તેની હોરા એસે છે. તે ઉતર્યા પછી અનુક્રમે સોમ, શની, ગુરૂ મંગળને પછી રવિની હોરાઓ એસે છે એ પ્રમાણે દિવસ પૂરો થતા સુધી હોરાઓ એસે છે, એ પ્રમાણે દરેકવારની હોરાઓ માટે સમજવું, સોમ, બુધ, ગુરૂને શુકની હોરાઓ ને વખતે આસતી હોય તે વખત સારો છે એમાં શુભ કામનો આરંભ કરવો મંગળ શની ને રવિની હોરાઓ અશુભ છે.

તે થકી હઠા વારની, ત્રીજી બેમે ધાર;
 એઠેથી હઠા વારની, અનુક્રમે ધર ધાર;
 કસાક એક હોરા રહે, દિવસ ચોવી ધાર;
 શુભ હોરાએ આદરો, કામ થાય નિર્ધાર.
 સોમ પુષ્ય ગુર શુક્રની, હોરાઓ છે સાર;
 રવિ મંગળ શની તથા, અશુભ નજી પાર.

અભીજીત નક્ષત્ર કયે વખતે હોય.છે.

હાલુરા-

* રવિ વીશ સોળ સોમને; અનુક્રમ ઓછી એક,
 શુક શની તે પાર છે, આંગળ માપનું નેક.
 હાથા પડે ને થડમાં, તે દિને તે ઘડી નજી,
 અભીજીત ઘડી એક રહે, શુભ કામનું પ્રમાણ.

* રવિવારે વીશ આંગળ, સોમે સોળ, મંગળે પંદર પુષ્ય ચતુદ્ધ, ગુ-
 રુએ તેર ને શુક શનીએ પાર આંગળનો સળીઓ ઉભો ખોસવો. જે
 વખતે સળીયા ની હાથા થડમાં પડે તે વખતે અભીજીત નક્ષત્ર છે
 એમ નજીનું એમાં શુભ કામ કરે તે ફળ સારું મળે.

મુળ જ્યેષ્ઠા ને અશ્વેષામાં જન્મ થયો હોય તે વિષે.

ઢાહરા.

પ્રથમપાદ પિતા હરે, બીજો માતા શુભ;
ત્રીજો પાદે ધન હરે, ચોથે સુખ છે મૂળ.
જ્યેષ્ઠ પાદ પ્રથમ તો, અશુભ છે નિરધાર;
આઠીના તથા શુભ છે, સંદેહ નહિ લગાર.
અશ્વેષા પાદ શુભ છે, બીજો ધનનો નાશ;
ત્રીજો જન્મે માતા હરે, ચોથે પિતા નાશ.

પ્રસુતા દોષ.

ચોપાઈ.

બેંસ માધે બાદરવે ગાય, શ્રાવણે ઘોડી પ્રસવજ થાય;
+ પ્રથમ જ પોષે સ્ત્રી પ્રસુતાય, પુન્ય કીધાથી દોષ જ નાય.
શ્રાવ થકી તજવા દિન ચાર, પંચ થકી એકી નીરધાર;
સોમ ગુર ને શુક માંય, રતુ દેવાથી પુત્રજ થાય.

* મૂળ નક્ષત્રેના ચાર ભાગ કરવા તેમાં પહેલા ભાગમાં બાળક જન્મે તો પિતાનો નાશ થાય બીજા ભાગમાં જન્મે તો માતાનો નાશ થાય. ત્રીજો ધનનો નાશ થાય ને ચોથે ભાગે જન્મે તો શુભ છે. એ પ્રમાણે જ્યેષ્ઠા તથા અશ્વેષામાં જન્મે તે શુભ છે કે અશુભ તે કલા પ્રમાણે જોવું.

+ પહેલેએ પોષ મહિનામાં બાળક જન્મે તો દોષ મળ્યાવ છે.

ଭାଗ ୧ ଦ୍ଵିତୀୟା ସମାପ୍ତ.

ભાગ ૨ નો.

પ્રકરણ ૧ લું.

દિવસનો વખત જાણવાનું.

હોહરા.

હાયા પગલાંથી ભરી, પળા મેલવી હોય,

એકસો એકવીશને, ભાગતાં ધડી જોય.

ચઢતે તો તે દીન ચઢ્યો, ઉતરતાં બાકી દિન,

શેષની તો પળ કરી, વિચારો આમીન. *

રાત્રિનો વખત જાણવાનું.

જાણવું હોયે જે ધડી, માથે નક્ષત્ર જેઠ, ૧

સૂર્ય નક્ષત્રથી ગણો, કેટલામું છે તેઠ.

* વખત જોવો હોય તે વખતે પોતાની હાયા પગલાંથી ભરવીને છ ઉમેરવા. તે વડે એકસોએકવીશને ભાગવા, જે આવે તે ધડી છે. ઉદા. હાયા ચાર પગલાં થઈ તેમાં છ ઉમેરો તો દશ થયા એ વડે એકસોએકવીશે ભાગ્યા તો ચાર ભાગ્ય આવ્યા તે એક શેષ વધ્યો તેની પળ કરીને ભાગ્યા તો છપળ આવી મધ્યાહ્ન પહેલાંની હાયા હોય તો એટલો દીવસ ચઢ્યો ને પછીની હોયતો એટલો દિવસ બાકી છે એમ સમજવું બાર ધડીને છપળ જવાજ છે.

૧ રાત્રીએ જ્યારે વખત જોવો હોય તે વખતે માથે કયું નક્ષત્ર છે તે જોવું. તે દિવસે સૂર્ય જે નક્ષત્રનો હોય ત્યાંથી માથે નક્ષત્ર જે હોય ત્યાં સુધી ગણવું જે આવે તેને સાતે ભાગવા. શેષને બમણા કરીને બે બાદ કરવા જે આવે તે ધડી જાણવી. મધ્યરાત્રી પહેલાંનો વખત જોવો એટલી રાત્રીવિતી છે. મધ્ય પછીનો વખત હોયતો રાત્રી બાકી છે એમ જાણવું.

સાત વડે તે બાજતાં, સેવજાં બમણાંધાર;
 બે તેમાંથી કાઢતાં, બાકી ધડી તે ચાર,
 પ્રથમ રાત્રે વીતિવળી, ધડી આવીજ જોઈ,
 પાછલી રાતે બાકી છે, નહિ એમાં સંજોઈ,
 એક દિવસમાં કઈ રાશિનું લગ્ન ફેટલી ધડી ભોગવે છે.
 હાહરા.

પહેલી છેલ્લી ત્રણ ધડી, ત્રીજી અગ્નિયારને ચાર,
 ત્રીજી દશમી પાંચ ધડી બાકીની ખટ ધાર. *
 કયે વખતે કયું લગ્ન છે તે જોવાની રીત.
 ચોપાદ.

વખત પ્રમાણે ધડી વિચારી, સૂર્ય રાશિ મનમાંહે ધારી,
 ત્યાંથી રાશિ તણી ધડી મણો, રાશિ આવે તે લગ્નજ મણો. ૧

* મેષને મીન ૩ ધડી, વૃષભને કુંભ ૪, મિથુનને મકર ૫,
 કર્કને સિંહ. કન્યા, તુલા, દશિને ધન એ દરેક ૭ ધડી ભોગવે છે.
 વળી ફેટલેક ઠેકાણે મીન મેષ ૩-૪૫ વૃષભ કુંભ ૪-૫૬ મિથુન
 મકર ૫-૫ કર્કને ધન ૫-૪૧ કન્યા તુલા ૫-૩૧ સિંહને, દશિક
 ૫-૪૨ મળે છે.

૧ જે રાશિના સૂર્ય હોય તે લગ્ન સૂર્યોદયે હોય છે. ત્યાંથી
 દરેક રાશિની ધડીઓ ગણવી. ગણતાં ધારેલી ધડીએ જે લગ્ન આવે
 તે વખતે તે લગ્ન છે. સૂર્ય એક રાશિમાં એક માસ રહે છે માટે તે
 રાશિમાં સૂર્ય આવ્યા ને ફેટલા દિવસ થયા છે ને ફેટલા બાકી છે.
 તે જોવું તે પ્રમાણે તે લગ્નની ધડી સૂર્યોદય પહેલાં ફેટલી બીતી

જન્મભક્ષર કરવાની રીત.

દોહરા.

* જન્મભક્ષર કરવા તરી, રીત કહું છું સાર,
યાદ કરો સૌ પ્રેમથી નહીં નરને હાર.
સવત સંવત્સર શાકને, અમન રૂપને માસ;
પક્ષ તિથીને વારની, ધડીપત્ર ગોળની ખાસ.

ગૃહ છે ને કટલી બાકી છે તેટલી ધડીથી ગણવું ઉદા—આશો વદ
૧૧ ને રોજ બપોરના સાડાત્રણ વાગ્યા છે તો કયું લગ્ન હશે એ
દિવસે સૂર્યોદય ૬ કલાક ને પાંચ મીનિટ છે. સાડાત્રણ વાગ્યા સુધી
ધડીઓ ગણતાં લગભગ ૨૩૩૩ થઈ. એ માસમાં તુલારાશિનો સૂર્ય
છે તે આશો શુદ્ધ ૨ ને રોજ થએલો છે. તે આજ સુધી ગણતાં ૨૫
દિવસ થયા તે હિસાબે ગણતાં સૂર્યોદય ખેંદલાં તુલારા લગ્ન પાંચ ધ-
ડી વીતી ગયું ને એક ધડી બાકી રહ્યું ત્યાંથી ગણતાં તુલારા ૧
ધડી વૈશ્વિક ૬ ધડી, ધન ૬ ધડી, મકર ૫ ધડી કુંભ ૪ ધડી.
સુધી ગણતાં ૨૨ ધડી થઈ. એટલાં વખત સુધીમાં એટલાં લગ્ન વીતી
ગયાં છે. સૂર્યોદયથી ૨૨ ધડી પછી મીન લગ્ન બેઠું તે ૨૫ ધડી
જુલો રહેશે. માટે સાડાત્રણ વાગે મીન લગ્ન છે એ રીતે બાળકનો
જન્મ ગમે તે વખતે થાય તે વખતનું લગ્ન શોધી કાઢવું જન્મ-
ભક્ષરમાં લગ્નની ખાસ જરૂર છે.

* બાળક કયા વરશમાં, કયા માસમાં, કયા નક્ષત્રમાં વજેરેમ
લખવું ને કટલી ધડીએ જન્મવું છે ને તે વખતે મહો કયું રાશિ-
ના હતા તે લખવું તેનું નામ જન્મભક્ષર.

ધાત નક્ષત્ર કરણુ તણી, ધડીપલ લખવી માર.

સૂર્યોદયથી ગતવડી, લખો વળી નીરધાર.

સૂર્યચંદ્ર મંગળ અને, ખુદ ગુરુ ને શુકર;

શની રાહુ કેતુ તણી, રાશિ માંહેજ ધર.

લગ્ન રાશિના અધિપતિ, લખવા ધરી સંભાળ,

દિનરાત જે હોય તે, પ્રમાણુ લખો તત્કાળ;

વિંશો, અષ્ટોત્તરી તણી, મહા દશા જે થાય,

તે દશામાં જન્મેલ છે, લખવું એમજ બાય

ગ્રામ પિતા ને ગ્રામનું, ગૃહ માતા નિરધાર;

નામ તેનાં લખવા વળી, સંદેહ નહિ લગાર.

નક્ષત્ર ઉપરથી નામને, વર્ણુ વર્ગ વળી ગણુ;

જન્માક્ષર લખવા તણી, રીત છે એમજ બણુ. *

પછી કુંડલી કાઢીને, લગ્ન રાશિ જે અંક ૧

* જન્માક્ષરની માંહે એટલી હકીકત લખવી પડે છે.

૧ ૮૫ પાનામાં બતવ્યા પ્રમાણુ કોઇ બાળકનો તે દિવસે
સાગરણુ વાગે જન્મ થયો હોય તો તેનું જન્મ લગ્ન મીન થયું
એમ સમજવું.

તનુ સ્થાનમાં મૂકીને, ધરવા અનુક્રમ અંક
 જન્મ વખતે અહતણી, જે જે રાશિ થાય;
 તે તે રાશિએ મુકવા, અહજણીને બાય.
 કુંડલી ખીજી કાઢીને, ચંદ્રરાશિ જે અંક;
 તનુસ્થાનમાં મુકીને, ધરવા અનુક્રમ અંક.
 અહતણી જે રાશિ તે, તે સ્થાનમાં મેલાય;
 ચંદ્ર સૂર્ય રાશિતણી, કુંડલી એ તો થાય,

જન્મોક્ષર કરાવીને, રાખો પોતે પાસ;

બાળક પોતે ઉમ્મરે, પત્રી કરાવે ખાસ. x

જન્મ વખતે લગ્ન ઉપરથી બેરાની વિગત. ૧

આપાધ:

મિથુન સિંહે ધનેજ ચાર, બે બેરાં હોયે તૈયાર.

વૃશ્ચિક મઠર માંતને મેષ, એલગ્ને તો ત્રણ જ શેષ.

કર્કકુંભમાં જો જન્મ થાય, ચાર બેરાં વળી દેખાય;

જન્મ વૃષભ કન્યા તુલાય, પાંચજ બેરાં પાસે જાય.

દોહરા.

૨ સૂય કુંડલી તે વિષે, સૂર્ય જે દિશ હોય;

પ્રસવે દીવો હોય છે, તે બાળુએ જોય.

x બાળપણમાં જન્મોતરી કરાવવી નહિ કારણ કે બાળક પુખ્ત ઉમરે પહોંચ્યા સિવાય અધ્યાયુ ગણાય છે. માટે મોઠો થાય ત્યારે જન્મોતરી કરાવવી.

૧ બેરાંની વિગત જો મળતી આવે તો બાળકના જન્મનું લગ્ન જરાબર છે એમ જાણવું એ લગ્નોમાં જો જન્મ થાય તો કહ્યા પ્રમાણે બેગં પાસે હોય છે.

૨ પ્રસવ વખતે દીવો કઈ તરફ હતો તે જાણવા માટે કુંડલીમાંના સૂર્યની દિશા જોવી જે નિશાન સૂર્ય હોય તે દિશાએ દીવો હોય છે.

જન્મ પત્રીમાં આવતી મુખ્ય બાબતો.

શિષ્યો.

જન્મપત્રી બનાવવી જોઈ, શું શું આવે માંહે તેહ;
રથુળ વણીવું ધરીને પ્યાર, ચિત દેઈ ધારિની યાર.

દાહરા.

જન્મ થયો બાળક તણો, સંવત્સર, અયન ખાસ;
જળ તેનું જ આલેખવું, ગોલ જળ તેમ ખાસ.
રતુ માસને પક્ષતણું, જળ લખવું વળી યાર;
તીથિવાર રાતદિનનું, યોગ કરણ નિરધાર
ગણુયોનીને અંશનું, વારાધું લગનનું જળ;
કુંડલીચક્ર ચંદ્રતણું, લખે માંહે તે જળ.
ચંદ્રજળ તો લખવું, રાશિ આયુષ્ય જળ.
સૂર્યાદિક બાવતણી, ચંદ્ર વિધિનું જળ.
નવગ્રહ બાર ભુવનમાં, જ્યાં પડેલા હોય,
બારભુવનને વર્ણવવાં, બણી શકે સર્વે કોય.
બાર ભુવને નવ ગ્રહતો પડેલા હોય યાર;
જળ તેનું આલેખવું, સંદેહ કાંઈ ન ધાર.
ભુવનૈશજળતો બાળનું, લગન જળ વળી બાર;
લગન સ્વામીનું જળ તો, લખવું માંય નિરધાર,
પદ્મવર્ગ મૈત્રી કુંડલી, ચક્ર જળ તેમ લખાય.
સુનદા અનદાધારીને, જળ તે લખવું બાય.

નવગ્રહ ચક્ર કાઢીને, નવગ્રહનું તે ફળ;
 અરિષ્ઠ ભંગ રાજયોગને, ગળ ચક્રનું વળી ફળ.
 અધ; શતપદ ચક્રજ તણું, કાલાનલ સૂર્ય ચંદ્ર,
 ત્રિનાડી યંત્ર કાઢીને ચક્ર જ મર્વ તો ભદ્ર.
 ચંદ્રાવસ્થા ચક્ર કાઢીને, રશ્મિ ફળજ લખાય,
 અષ્ટ સર્વાષ્ટક વર્ગને, મૈત્રી ચક્ર કઢાય.
 મહા દશા તથા ફળને. સંધ્યા પાચક ચક્ર;
 અંતરને ઉપ દશા તણું, ફળને લખવાં ચક્ર.
 પત્રી જ પૂર્ણ થાય છે, ઉપર તણી બાબત,
 વર્ણન પૂરાં હોય તો, કર્તા છે જ જ્ઞાનવત.
 સ્ત્રીની કે પુરુષના જન્મોત્તરી છે તે જાણવા બાબત.

દોહરા.

સૂર્ય રાહુ મંગળ અને, લગ્ન રાશિના અંક,
 મેળવી ત્રણે ભાગતાં, એ શેષે નર અંક. *

* જન્મ કુંડલીમાં સૂર્ય રાહુને મંગળ જે રાશિઓમાં હોય તે રાશિઓના અંક તથા જન્મ લગ્ન રાશિના અંકનો સરવાળો કરી ને ત્રણે ભાગવા જે ભાગતાં એ શેષ વધે તો પુરુષની છે, ને શુન્ય તથા એક શેષ વધે તો સ્ત્રીની જન્મોત્તરી છે એમ જાણવું.

જન્મપત્રી વાળો જીવે છે કે મરી ગયો છે તે જોવા માટે.

ઘોષાપાઠ.

૧ પ્રશ્ન લગ્નના અંક તે કરી, તનુ આઠના અંક વાળી ધરી,
સરવાળો ધારોની સાર, અષ્ટમેશ અંક ધારો પાર.

તે થકી તો ગુણુ કરી, લગ્નેશથી તે ભાગી કરી;
એકી વધે તો જીવે વળા, શુન્ય બેકીએ મુવે વળા.

૧ કોષ પ્રશ્ન પૂછે કે આ જન્મપત્રીવાળો જીવે છે કે મરી ગયો છે તે
તે વખતે જે લગ્ન હોય તે જોવું. તે લગ્નના અંકમાં કુંડલીમાંના
આઠમા સ્થાનમાં જે રાશિના અંક હોય તે તથા પહેલા સ્થાનમાં
જે રાશિના અંક હોય તે બધાને ભેગા કરવા, પછી આઠમા સ્થાનમાં
રાશિનો જે સ્વામી હોય તેના અંકથી ગુણુવા તેને પહેલા સ્થાનની
રાશિના સ્વામીના અંકથી ભાગવા. ભાગતાં વિષમ શેષ બચે તો ૫-
ત્રી વાળો જીવે છે, ને શુન્ય તથા સમ શેષે મુવેલો છે. ઉદા ૩૫૪એ
પ્રશ્ન પૂછ્યો તે વખતે ૬૬ લગ્ન છે. એનો અંક ૪ છે. એમાં ધારો કે
કુંડલીમાં આઠમાં સ્થાનનો અંક ૧૭ છે તથા પહેલા સ્થાનનો અંક
૩ છે તે બધાને ભેગા કર્યા તો ૧૭ થયા એને આઠમા સ્થાનના
સ્વામી શનીના અંક, ૭થી ગુણુવા તો ૧૧૯ થયા એને લગ્નેશ મુખના
અંક ૪ થી ભાગ્યા તો શેષ ૨૯ મુવધ્યા માટે ૫મી વાત્રો જીવે છે.

રાશિના અધિપતિઓ.

દોહરા.

સિંહ તણે તો સૂર્ય છે, ચંદ્ર કંકનો થાય;
 મેષ વૃશ્ચિક મંગળ છે, બુધ મિથુન કન્યાય.
 ધન મીનનો ગુરુ જ છે, શુક્ર જ્યેષ્ઠ તુલાય;
 શની તેણે મકર કુંભનો; રાશિપાતિ એ થાય *
 કયો ગ્રહ કેટલી મુદત રહે છે.

ઓપાઈ.

૧ શુક્ર બુધ રવિ માસ એક, મંગળ દોઢ ગુરુ વષ એક,
 શની અઢી રાહુ અઢાર માસ, સવાળે દિનચંદ્ર જ ખાસ.
 જન્મને દીવસે કયો વાર હતો તેની જાણપાની રીત.

દોહરા.

૨ ચૈત્રી પડવેથી ગણો, જે થાય તે માસ;
 દોઢાં તેને કરી વળી, દિન મેળવો ખાસ.

* બાર રાશીઓ છે તે દરેકના સ્વામી કહ્યા પ્રમાણે છે.

૧ શુક્ર, બુધ, રવિ એ ત્રણે એક રાશિમાં એક માસ રહે છે.
 મંગળ દોઢ માસ ગુરુ એક વર્ષ (તેર માસ) શની અઢી વર્ષ,
 રાહુ દોઢવર્ષ ને ચંદ્ર સવા દિવસ રહે છે.

૨ ચૈત્ર શુક્ર ૧ થી જન્મના માસ સુધી માસ ગણતા તેને
 કહ્યા કરવા તેમાં માસ ગણતાં બાકીના જે દિન આવે તે ઉમેરવ
 તેને સાતથી ભાગવા, શેષ જે આવે તે યાદ રાખવા. તે સાલનો
 રાજ હોય તે વારથી શેષ જેટલામે વાર આવે તે વાર જન્મ વાર છે.

સાતથી ભાગી કરી, શેષ તે મન-ભાવ,
રાજ તથા તે દીનથી, શેષ જેટલા જાય.
જન્મ વખતે જે નક્ષત્ર ફાય તે જાણવાની રીત.
આપાઇ.

૧ કારતકથી ગણી સે માસ; દિકરી દિન મેળવ પાસ,
એક વધારી નક્ષત્રે ભાગ, અશ્વત્થીથી ગણી શેષ ભાગ.
જન્મનો યોગ જાણવાની રીત.
૨ પુષથી સૂર્ય નક્ષત્ર ગણો, શ્રવણથી દિન નક્ષત્ર ભણો,
જે એકઠાને ^{૨૭} નક્ષત્રે ભાગ, વિષ્કંભથી ગણો શેષ ભાગ.

૧ કારતકથી જન્મના દિન સુધી ગણવું. માસને બમણા ક-
નીને તેમાં ઉપરના દિવસો ઉમેરવા. તેમાં એક ઉમેરીને ૨૭ થી
ભાગવી. શેષ આવે તે માફ રાખવા. અશ્વત્થીથી શેષ : જેટલાં નક્ષત્ર
ગણવાં. જે નક્ષત્ર આવે તે જન્મનું નક્ષત્ર છે.

૨ પુષથી સૂર્યના નક્ષત્ર સુધી ગણવું ને શ્રવણથી તે દિવસના
ચંદ્ર નક્ષત્ર સુધી ગણવું. અનેના અઠાસો સર્વવાળો કરના ને ૨૭
થી ભાગવા. ભાગતાં શેષ બચે તેટલાનો યોગ વિષ્કંભથી છે એમ
જાણવું.

* વિશેતરી દશાનાં વર્ષ ને ક્રમ.

દાહરા.

રવિરસ ચંદ્રદિશને, મંગળ છે વળી સાત.

રાહુ તથાં તો અઢાર છે, ગુરુ સોળજ ખાત.

શની વર્ષ ઝાગણીજ છે, બુધ સત્તર ગણાય.

કેતુ સાત શુક્ર વીસ છે, વિશેતરીનાં થાય.

* વિશેતરી દશાનો ક્રમને તેના વર્ષનો ક્રોડો.

અ.	ક્રોડ.	વર્ષ.
૧	સૂર્ય	૬
૨	ચંદ્ર	૧૦
૩	મંગળ	૭
૪	રાહુ	૧૮
૫	ગુરુ	૧૬
૬	શની	૧૯
૭	બુધ	૧૭
૮	કેતુ	૭
૯	શુક્ર	૨૦
		૧૨૦

અષ્ટોત્તરી દશાનાં વર્ષ ને ક્રમ.

કોઠોરા.

૧૫
રવિરસ ચંદ્રતીથિ છે. મંગળ વર્ષજ આઠ;
બુધ સત્તર સની દસ છે. જોગણીસ ગુર ઠાઠ.
રાહુ તથાં તો ખાર છે, શુક્ર દસા એકવીસ,
અષ્ટોત્તરી તથાં તો એ રીતે, વર્ષો છે કહે ધસ.

અષ્ટોત્તરી દશાના વર્ષને ક્રમનો કોઠો.

વર્ષ.	૬	૧૫	૮	૧૭	૨૦	૧૪	૧૨	૨૧	૧૦૮
મં.ક.	સુર્ય	ચંદ્ર	મંગળ	બુધ	શની	ગુર	રાહુ	શુક્ર	
અં.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	

વિશોતરી દશા પ્રમાણે જન્મ વખતે શાની મહા દશા છે.

દોહરા.

* કૃતીકાથી આદ્ય લખને, ક્રમે ગૃહ મનધાર,
જે નક્ષત્ર જન્મ હોય તે, તે ગ્રહ દશા ધાર.
૧ અષ્ટોતર દશા પ્રમાણે શાની મહા દશા છે.
આરદ્રાથી તે ગણો, જન્મ થયો જે માંય;
ચાર ત્રણ ચાર ત્રણતો, ગણો મૃગશ્વર થાય.
રવિ સોમ ચંગળ તણી, બુધ શની દશાય;
ગુરુ રાહુ શુક્ર તણી, અનુક્રમે દશા થાય.

* જે જે ગ્રહની મહા દશા વિશોતરી પ્રમાણે જન્મ વખતે
બેશે છે તેનાં નક્ષત્ર નો ક્રોડો

શુક્ર	કે	બુધ	શની	ગુરુ	રાહુ	મ	ચંદ્ર	સૂર્ય	ગ્રહ
પ ૫ બ.	મ. મુ. અ.	અ જે રે	પુ. અનુ ઉભા	પુ ન વિ પુ ભા	અ સ્વા શ	ચ મી ધ	રો હા શ્રી	કૃ ઉદ્યા ઉ.પા	ક્રો ડો

* વિશેષતરી દશા પ્રમાણે જન્મ વખતે કેટલી દશાવિતી છે
દાહરા.

જન્મ નક્ષત્ર જોઇને, ધડી પણ તેની માન;
જન્મ વખતે નક્ષત્ર ધડી, થઇ તેતો મન આણુ.

* જે નક્ષત્રે જન્મ થયો હોય તે દિવસે તે નક્ષત્ર જેટલી ધડી પણ હોય તેને માન કહે છે, પછી જન્મ વખતે તે નક્ષત્રની કેટલીક ધડી પણ વીતિગઇ છે તે જોવું. પછી ત્રિરાશિની રીતે.

માન : વીતેલી ધડી :: દશાવર્ષ : જન્મ વખતે વીતેલાં વર્ષ.
વીતેલી ધડી તથા દશાના વર્ષનો ગુણાકાર કરી તેને માનની ધડીએ ભાગવા. જે જવાબ આવે તેટલા વર્ષ જન્મ વખતે મહાદશામાં વીતી ગયા છે. મહાદશાના વર્ષમાંથી ગએલાં વર્ષ બાદ કરતાં બાકી રહે તેટલાં વર્ષ તે દશાનાં બાકી છે પછી જેટલા આ વર્ષની દશા કાઢવી હોય ત્યાં સુધી અનુક્રમે દરેક ગ્રહના વર્ષ ગણીને કાઢવી.

૯૬ મા પાનાની એકડાવાળી ટીકા નીચે મુજબ છે.

શુક	રાહુ	ગુરુ	શની	બુધ	મંગલ	ચંદ્ર	સુર્ય	ગ્રહ
ક રે મ	ઉભા: રે અ બ ક	ધ શ પુ બા	પુ પા ઉ પા અ શ્ર	અનુ જે મૂ	હ ચિ સ્વા ચિ	મધા પુ શ ઉ શં	આ પુન પુ અ	ન જીવ

માન જેમ દશા વર્ષ છે, નક્ષત્ર ધડી છે અંત;
જવાબ આપ્યો હોય તે, દશા વર્ષ ગયાં અંત.
બાકીનાથી ગણી લહો, જ્યાં સુધી ગણવાં હોય.
જે દશાનાં વર્ષ તે, તે તણી દશા જોય.

* અંતર્દશા કાઢવાનું.

દોહરા.

મહા દશાના વર્ષના, મનમાં ધારે માસ,
એકસોવીશ પ્રમાણમાં, ગ્રહના કાઢે માસ.
મહા દશા તણા ગ્રહથી, વ્યતિત માસે જાય,
જે ગ્રહના વળી માસ, તે અંતર્દશા તો થાય,

* અંતર દશા કાઢવા માટે મહા દશાના માસ કરવા પછી ૧૨૦ ના પ્રમાણમાં દરેક માસના ગ્રહ કાઢા. જે દિવસે મહા દશા ખેડી હોય ત્યાંથી દરેક દશાના માસ ગણવા જે માસ ચાલતો હોય તે વખતે જેની દશા આવે તેની અંતરદશા છે એમ જાણવું. મહાદશા ગ્રહની પહેલી જ અંતરદશા બેસે છે.

એવીજ રીતે પરતંત્ર દશાને પ્રાણુ દશાઓ કાઢી જેની અંતર્દશા હોય તેનીજ પરતંત્ર દશા પહેલી બેસે છે તેમજ જેના પરતંત્ર દશા હોય તેજ ગ્રહની પહેલી દશા બેસે છે.

આંતરદશાના દિન કરો, ઉપર પ્રમાણે કૃતિ કરો.
 પરતંત્ર દશાના દિન આવશે, સંદેહ કાંઈ નહિ શાવશે.
 પરતંત્ર દશાની ઘડી કરો, ઉપર પ્રમાણે કૃતિ કરો.
 પ્રાણુજ દશા તે આવશે, સંદેહ કાંઈ નહિ શાવશે.

ઘડોના માંહોમાંહે શત્રુ મિત્ર વગેરે.

ઘડોનો સંબંધતો, સામાસામી હોય,
 શત્રુ મિત્ર સમાન તે, કોઠા માંહે જોય.

સ.	ચંદ્ર.	મંગળ.	બુધ.	ગુરુ	શુક્ર	શની
મિત્ર.	ચં. મ ગુ.	સૂ. બુ. સૂ. ચં. ગુ.	સૂ. શુ. સૂ. ચં. ગુ.	બુ. શ.	શુ. બુ.	
સમાન	ચં. મં. ગુ. બુ.	મં. ગુ. શુ. શ.	શુ. શ. મં. ગુ. શુ.	શ.	મં. ગુ.	ગુ.
શની.	શુ. શ.		બુ.	ચં.	બુ. શુ.	સૂ. ચં. મં.

પોતે શત્રુ હોય પણ, પોતાને નહિ હોય,
 શુક્ર મંગળ શની તણો, ચંદ્ર પણ નહિ કોય.

ઘડોની દ્રષ્ટિ.

દોહરા.

સર્વ ઘડ તો જીવે વળી, પોતાથી તે સાત; *

શની ત્રિદશ પૂર્ણ તે, બીજા ચોથો પાદ.

ગુર પંચ નવ પૂર્ણ ને, બીજા તે દ્વિપાદ,

ભોમ ચાર આઠ પૂર્ણને, બીજા જીએ ત્રિપાદ.

એમ ઘડ સર્વ જ્ઞેય છે, ઉપર પ્રમાણે ધાર;

ત્રિખટ રૂપે અશુભ છે, નવ પાંચે વળી સાર.

* સર્વ ઘડ પોતાથી સાતમા સ્થાનના ઘડોને પૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જીવે છે. શની પોતાથી ત્રીજા ને દશમા સ્થાનના ઘડને પૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જીવે છે ને બીજા ગૃહો પા દ્રષ્ટિથી (ચોથોભાગ.) જીવે છે. ગુર પોતાથી પાંચને નવમા. સ્થાનના ઘડને પૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જીવે છે, ને બીજા ઘડો અર્ધ દ્રષ્ટિથી જીવે છે. મંગલ પોતાનાથી બીજાને આઠમા સ્થાનના ઘડને પૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જીવે છે ને બીજા ઘડો પોણી દ્રષ્ટિથી જીવે છે. ૧, ૬, ૧૧મા સ્થાનના અધિપતી અશુભ મા સ્થાનના શુભ છે. ફરઘડો હોય તો પણ શુભ છે.

સ્ત્રી પુરૂષોમાં પહેલુ કાણ મરશે તે વિષે.

ચોપાઘ.

* જે નામના અક્ષર દ્વિગુણી, મેળવ માત્રા ચારજ ગણી;
ત્રણ વડે ભાગીએ ખરે, જે શેષે સ્ત્રી નકકી મરે.
ગર્ભવંતી સ્ત્રીને પુત્ર કે પુત્રી જન્મશે એ પ્રશ્નનો ઉત્તર.

દોહરો.

તીથીવાર નક્ષત્ર અંકમાં નામાક્ષર ધર યાર;
સાત વડે તે ભાગતાં સમશેષ કન્યા ધાર. ૧
કોઠપણ પ્રશ્ન પુછનારના ચિન્હ ઉપરથી વિચાર. ૨

દોહરો.

પશ્ચ પુછનારા જન તણી, જેની સ્થિતી હોય;
ફળ તેનુ વળી વર્ણવું, સંદેહ કરો નહી કાય.

* સ્ત્રી પુરૂષના નામના અક્ષરોને જમણા કરી તેમના નામની ચાર ગણી માત્રા મેળવવી ત્રણથી ભાગવા. જે શેષે સ્ત્રી પહેલી મરશે. હસ્તવંતી એક દીર્ઘની જે, પુત્રવંતી ત્રણને વ્યંજનની અરધી માત્રા ગણવી.

૧ જે દીવસે પ્રશ્ન પુછ્યો તે દીવસના તીથી વાર ને નક્ષત્રના અંકોનો સરવાળો કરવો તેમાં તે આધના નામના અક્ષર મેળવવા સાતથી ભાગવા સમશેષે કન્યા ને વિષમ શેષે પુત્ર જન્મશે.

૨ કોઠ પ્રશ્ન મુકે તેની સ્થિતી ઉપરથી સુમાશુભ ફળા જણવાનું.

મસ્તક, મુખ, કાન નેત્રએ, હાથ હોય પુછનાર;
 ધન ધાન્ય તો વળી મળે, સંદેહ નહી લગાર.
 ડોક, કંઠને ખંધે વળી, લાભ, દુઃખ તે થાય;
 બગલ નાભીએ હાથ તો, ભોજના દીક જણાય.
 જાંઘ, લીંગી કટી હાથતો, પુત્ર પુત્રીજ થાય;
 પગ ધુટણ વળી હાથતો, કલેશવાન તે થાય.
 ફેશ પકડ્યા હોય હાથથી, મૃત્યુ તે નર થાય;
 ફળ પકડ્યુ હોય હાથ તો, સૂમ ચિન્હ ગણાય.
 તૃણ અગ્ની ગ્રહેલતો, અસુખ વળી થનાર;
 કાળ માટી વસ્ત્ર ગ્રહે, ગ્રહ ભય જાણો પાર.
 સુગંધી સુભ પાત્ર તો, શુભ થાય પુછનાર;
 ભસ્મ કાળે જેસીને, પુછતાં હોય અસાર.
 પવિત્ર ધામ દેવસ્થાનને, સુભ દિશા સન્મુખ;
 પ્રશ્ન પુછતાં સુભ છે, અશુભ ઉલટુ મુખ.

પ્રકરણ ૨ જી.

જન્મ કુંડલી ઉપરથી જન્મનાં વર્ષ, માસ, સુદ, તીથી,
ધડી વીગેરે જાણવાનું.

દોહરો.

× ગુરૂ સની રાહુ તણી, લગ્ન રાશી તું ધાર;

કુંડલી તણા સની થકી, લગ્ન રાશી તથ્યાર.

× જે વખતે જોવું હોય તે વખતે સની, ગુરૂ ને રાહુ કંઈ રાશિના છે તે જોવું પછી કુંડલીના સનીથી ચાલતો સની જે રાશીનો હોય ત્યાં સુધી ગણવું એવીજ રીતે ગુરૂના રાશી સુધી ગણવું રાહુને અવળા રાહુની રાશી સુધી ગણવો. સનીના જે અંક આવ્યા હોય તેને અઢીએ ગુણવા, રાહુના અંકનેદોઢે ગુણવા ને ગુરૂના અંક તેજ કાયમ રાખવા પછી ત્રણેનો જવાબ તપાસીને અનુમાને વરસ ધારવાં. સની: રાહુ કે ગુરૂની ચાલતી હોય તે કેટલા બાકી છે તે જોઈને બાદ કરવા.

સુર્ય જે રાશીનો હોય તે રાશીનો માસ જન્મ માસ છે મેષ વૈશાખ, સુર્યથી સાત સ્થાન ગણવાં જે ચંદ્ર મોઢે આવે તો સુદમાં જન્મ છે ન આવે તો વદમાં જન્મ છે. સુર્યથી ચંદ્ર જેટલા-મો હોય તેનાથી સવા બે ગણી તીથી જાણવી. સુર્યના લગ્નથી કુંડલીમાંના જન્મ લગ્ન સુધીની ધડીએ દરેક લગ્નની ગણવી. જે આવે તેટલી ધડીએ જન્મ છે એમ જાણવું. સુર્ય લગ્નની ધડી જન્મ જે તીથીએ થયો હોય તે પ્રમાણે ઓછી ગણવી જન્મ લગ્નની ધડીમાં કોઈ પણ ધડીએ જન્મ છે એ અનુમાને જાણવું.

કુંડલી તણા ગુર થકી, લગ્ન રાશી મન લાવ;
કુંડલી તણા રાહુ થકી, અવળા ગણીને આવ-
શની અંક અઢીગણા, રાહુ દોઢ ગણાય;
ગુર અંકજ તેટલાં, અનુમાને વર્ષ થાય.
સુર્યની રાશી લહી, રાશી તણો તે માસ;
સાત ગણો સૂર્ય થકી, રાશી આવે જો ખાસ.
સુદ પક્ષમાં જન્મ છે, નહિતો વદે છે ય;
તિથી તો વળી જોણુવી, ચંદ્રથી સવા જોય.
સુર્ય લગ્ન ધડી થકી, જન્મજ લગ્ન થાય;
ધડી જોટલી થાય તે, જન્મ ધડી કહેવાય.

કુંડલીના બાર ભુવનનાં નામ.

ત્રોપાદ્ય,

લગ્ન વિલગ્ન વપુ કલ્પ દેહ, આદ્ય અંગ મુર્તી તનુ છેહ;
ઉદય છે વળી એની માંય, પેલા ભુવનના નામજ થાય. ૧
અર્ધ ધન નેત્ર ને દ્વિ હોય, કોશ સ્વં વળી છે જોય;
કુટુંબ છે વળી એની માંય, બીજા ભુવનનાં નામજ થાય ૨
વિક્રમ પ્રાક્રમ બ્રાત્ર જોહ, દુશ્ચિક્રમ સોદર સહોદર તેહ;
ત્રીજા ભુવનનાં એ છે નામ, સંત્ય માનો તમે તમામ. ૩

અંબા અંબુક હિયુકને માન, માતા બાંધવ સૌખ્ય જાણુ;
 માતાલ સુહત ગૃહને નીર, તુર્ય વળી ચોથાનાં વીર. ૪
 મતિ પ્રતીમા પાંચજ ધાર, વાણી વિદ્યા મનમાં ધાર;
 સુત છે વળી એની માંચ, પાંચમા તણું તો નામજ હોય ૫
 રીપુથી તને વળી જે રોગ, દોષ છિદ્રને છોતો ભોગ.
 છઠા ભુવન તણા એ નામ, દીક્ષમાં વિચારો તમામ. ૬
 અસ્ત્રી જામીત્ર કામજ સાર, યોષિત સપ્તમ જાયાધાર;
 માર્ગ સ્મર દ્યુતજ જોય, સાતમા ભુવનનાં નામજ હોય, ૭
 મતી મૃત્યુને યામ્યજ હોય, અષ્ટ આયુ પરાભવ જોય;
 સંકટ લય વળી રંધ્ર સાથ, આઠ તણું એ નામજ હોય. ૮
 ધર્મ તપને ભાગ્યજો હોય, પુન્ય ગુરૂ ગૃહને વળી જોય;
 સુમને નવજ એનાં નામ, નવમા સ્થાન તણું એ નામ ૯
 વ્યોમ વ્યાપાર માનને તાત; રાજ્ય આજ્ઞા શાસનજ જાત;
 કર્મ રવ આસ્પદને મધ્ય, મેષુરણુ દશનાં છે સદ્ય ૧૦
 ઉપાંત્ય, અંતિમ આગમ થાય, ભવ, પ્રાપ્તી લાભજ ભાય;
 પ્રાંત્યને રૂદ્ર જો વળી હોય, અગ્નીઆરમાનાં નામજ જોય ૧૧
 દ્વદશ વ્યયને અંત્ય હોય, રિદ્ધિ તો વળી એમાં જોય;
 બારમા ભુવનનાં એ છે નામ, કહ્યું સત્ય તે માનો તમાગ. ૧૨

દોહરા.

નામ આપ્યા ઉપર વળી, બીજાં પર્યાય તે ધાર;
 ભુવન તણું તો નામ છે, સંદેહ નહીં લગાર.

પ્રુષ ગુરુ શુક્ર ગ્રહ વળી, * સ્વક્ષેત્રે તે હોય;
૧ લગ્નેશ ચંદ્ર બહીષ્ઠ તો, સાઠ વર્ષનો જોય.

લગ્ન દશ આઠજ તથા, સ્વામી જે વળી હોય;
લાભ કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં, દીર્ઘાયુ તે જોય.

૨ પાપ ગ્રહ તે ફર વળી, જે ત્રણ ચારે હોય;
આયો કિલ્લમ ત્રી બારમે, મધ્યમાલ્પાયુ જોય.

ચોપાઈ.

૩ આઠમા તણોતો સ્વામી જેહ, ભાગ્ય ભુવને બારમે તેહ;
૧જ આપે તેતો અશુભ, લગ્ન પતિ થાયે તો શુભ.

૪ મારક સ્થાન તે જેને સાત, તેમાં ગુરુ શુક્ર સાક્ષાત.
વળી કેન્દ્રના અધિપતિ થાય, નકી જીવતો લેતા જાય.

* જે રાશિના અધિપતિ હોય તે રાશિના અંકવાળા સ્થાનમાં.

૧ પહેલા સ્થાનનો અધિપતિ; ૨ પાપ ગ્રહ ફર આપકિલ્લમને
સ્વસ્થાનોમાં ૩ આઠમા સ્થાનની નોતો સ્વામી ભાગ્ય અને નવમી
ભુવનથી બારમે હોયતો અશુભ છે. લગ્નમાં પડેલો હોયતો શુભ છે.

૩ ખીણુ ને સાતમું સ્થાન મારક ગણાય છે.

પહેલુ તન ખીળું ધન છે, ત્રીણુ સહોદર જાણુ;
ચાર મીત્ર પંચ પુત્ર છે, છઠુ રિપુ પ્રમાણુ.
સાત સ્ત્રી આઠ આયુ છે, નવ ભાગ્ય છે ધાર;
દસ માન રૂઢ લાભ છે, વ્યય ધારોની ખાર.

કુંડલીના જીવનનાં વીશેષ નામ.

દોહરા.

એક ચાર સાત દશનુ, કેન્દ્ર એવું ના મ; *
નવને તત્ત્વ તે સ્થાનનું, ત્રિકોણ વળી છે નામ.
રૂઢ તત્ત્વને નવ તણું, ફર છે દિલે ધાર;
ત્રણુ છને વળી ખાનુ, આપો કિલ્લમ છે સાર.
છો આઠ અને ખારનુ, ત્રિક એવુ છે નામ.
સ્થાન તણું તો નામ છે, ઉપર પ્રમાણે તમામ.
કુંડલીમાંના ગૃહ ઉપરથી ઉમ્મર આશુપ્યનો વિચાર

દોહરા.

૧ લગ્ન પત્ની કેન્દ્ર વિષે, સુખ મહ દષ્ટી હોય;
દીર્ઘાયુતે યાય છે, સંદેહ નહિ વળી કોય.

* ત્રિકોણ, ફર, કેન્દ્ર વગેરે નામ આખ્યાં હોય ત્યાં કુંડલીનાં
એ સ્થાન સમજવાં ૧ પહેલા સ્થાનની રાશીનો ધણી.

દેહનું દુઃખ જોવાનું.

* લગ્ન સ્થાનાધિપતિ, પાપ ગ્રહન સંબંધ;

છ આઠ ખાર હોયતો, દેહે દુઃખ સંબંધ.

છ આઠને ખારના, સ્વસ્થાનમાં અધીશ.

લગ્ને કુર ન હોયતો, દેહે દુઃખ ધારીશ.

ભાંડુંનું સુખ જોવાનું.

૧ બંધુ સ્થાનનો ધરતો, સ્વગૃહે વળી હોય;

ત્રીજનો માલીકતો, કેન્દ્ર વિષેજ હોય.

શુભ ગૃહ ગુર સાથ તો, બંધુનું સુખ જાણુ.

૨ પાપ ગૃહ ગુર યુક્તતો, બંધુ સુખ નહીં જાણુ.

૩ ત્રીજ સ્થાનનો અધિપતિ, મંગળ વળી જો હોય;

છ, આઠ, ખાર સ્થાનમાં, બંધુનું દુઃખ હોય.

* પહેલા સ્થાનનો અધિપતિ છ, આઠ ને ખારમાં સ્થાનમાં હોય ને પાપ ગ્રહનો સંબંધ હોય તે દુઃખ થાય જે સ્થાનમાં હોય તે સ્થાનના પતિ સાથે મિત્ર કે શત્રુ કે સમાનનો સંબંધ હોય તેને સંબંધ કહે છે.

૧ સહોદર સ્થાનનો માલીક તેજ સ્થાનમાં હોય તો.

૨ મંગળ, સૂર્ય, ચંદ્ર એ પાપગૃહ ગણાય છે ખીજ સૌમ્ય છે.

૩ ત્રીજનો માલીક મંગળ. છ, આઠ ને ખારમાં સ્થાને હોયતો

વિદ્યા જોવાનું.

* વિદ્યા સ્થાનનો અધિપતિ, ત્રીકે યુક્ત ગુરુ બુધ;
ત્રિકે કેન્દ્ર છ બારને, આડે હોય અબુધ-

ફેટલી સ્ત્રી થશે તે જોવાનું.

ચોપાદ્ય:

૧ રૂપિસ્થાને હોય જે ગૃહ, સાત તરૂં જે સ્વામી ગૃહ,
દ્રષ્ટિ સાતમા સ્થળની જેહ. પુરુષને સ્ત્રી થાય તેહ.

કેટલી સ્ત્રીઓ નાશ પામશે તે જોવાનું.

કેન્દ્ર ત્રિકોણે શુભ ગૃહ હોય; તે ગૃહસ્ત્રીકારકતો જોય;
બુધ ગુરુ શુક ચંદ્ર સાતે હોય, વળી દ્રષ્ટિ જે એમની હોય ૨

* વિદ્યાનો અધિપતિ ત્રિકમ ગુરુ બુધની સાથે અથવા ત્રિક-
કેન્દ્ર, છ, બાર, ને આઠમા સ્થાનમાં હોયતો બુદ્ધિહીન થાય.

૧ સાતમા સ્થાનમાં જેટલા ગૃહ હોય તે તથા તે સ્થાનનો
સ્વામી જ્યાં હોય ત્યાં જેટલા ગૃહની સાતમા સ્થાનથી દ્રષ્ટિ ૫
ડતી હોય તેટલી સ્ત્રી થાય-

૨ એ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ સાતમા સ્થાનમાં હોય.

યોગ પ્રમાણે સ્ત્રી તે ધાર, સપ્ત મેશ સ્વભાવે ધાર; *
 ૧ ધનેશ સપ્ત મેશ સ્થાને હોય, પુરુષ વિવાહ નહીં જાય.
 સાત બેના ઇશ શુક સાથ, કુર ગ્રહની જો દ્રષ્ટિ હાય;
 અને વળી જો ત્રિકે હોય, તેટલી સ્ત્રીનો નાશજ જાય;

સંતાન જોવાનું.

૨ લગ્ને સૂર્યને સાતે શની હોય, વળી સૂર્ય શની સાતે જાય;
 ગુરુ દ્રષ્ટિ વિન ચંદ્ર દસે, દ્વિયોગે સંતાન ન થાય.
 સૂર્ય શની તનુ પતિ જોઈ છઠ્ઠા સ્થાને પડેલા તેહ;
 ચંદ્ર દશમાં બુધ દ્રષ્ટિ વિન, ત્રીજો યોગ ધારો આમીન.
 મંગલ શની હોય છઠે ભાવ, અથવા જો વળી ચોથે ભાવ.
 આ યોગવળી ચોથો ધાર, ચાર યોગ સંતાન નહિ ધાર.

*સાતમા સ્થાનના ઇશના સ્વભાવ વાળી.

૧ પહેલાંને સાતમા ભાવનો ધણી પોતે પોતાના સ્થાનમાં હોય.
 ૨ પહેલાંમાં સૂર્યને સાતમામાં શની આ એક, સૂર્યને શની બંને
 સાથે હોય, ને ગુરુની દ્રષ્ટિ વિના ચંદ્ર દશમાં હોય આ બીજો સૂર્ય
 શની ને પહેલાંનોપતિ છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય ને બુધની દ્રષ્ટિ વિના
 ચંદ્ર દશમા સ્થાનમાં હોય આ ત્રીજો મંગલને શની છઠ્ઠા અથવા
 ચોથા ભાગમાં હોય આ ચોથો આ ચારે યોગે સંતાન થાય નહિ.

આખરૂં જોવાનું.

તન્વાધિ પતિ સ્વક્ષેત્રે હોય, યુધ ગુરુ શુક યુક્તજ હોય;
 કેન્દ્ર મિત્ર શુભ ક્ષેત્રમાં હોય, શુભ ગ્રહ દ્રષ્ટિથી જોય,
 પુન્યવાનને સુંદર દેહ, સર્વ સંપત્તિવાનજ તેહ;
 જ્ઞાનીને માને સર્વ કાંચ, રૂપે આખરૂંએ વળી જોય.

રાજ્યોગ.

દોહરા.

નવ દશ તણાતો સ્વામીઓ, પરસ્પર સ્થાને ^૧ ~~હોય~~
 સ્થાન અને રાશિ વિષે. રાજ્યોગ તે જોય. *
 ૧ દશમ સ્થાન સંબંધનો, નવ પાંચ કોષ્ટ હોય,
 રાજ્યોગ છે તેહનો, સંદેહ નહિ કાંઈ હોય;
 પેલાંને દશમા તણી, સ્વામી જે વળી હોય,
 અન્યો અન્ય રહેલતો, રાજ્યોગ છે જોય.

* નવને દશમા ભાવના સ્વામીઓ પરસ્પર સ્થાનમાં હોયતો રાજ્યોગ છે. અથવા જનને એક સ્થાને હોય તોપણ અને પોતાની રાશિમાં હોય તોપણ રાજ્યોગ છે. ૧ દશમા ભાવના સ્વામીનો સંબંધ.

ચોપાઘ.

કેન્દ્ર ત્રિકોણના સ્વામી જોહ, પરસ્પર સંબંધ રાખે તેહ,
 બીજા ત્રિકોણના સ્વામી સાથ; સંબંધ હોય જો ખરો હોય,
 કેન્દ્રને ત્રિકોણની માંય, રાહુને કેતુ જો હોય;
 સ્વામી સાથે સંબંધ હોય. ત્રણથી રાજયોગજ જોય.
 નવ દશના સ્વામી વળીયાર, આઠ અગીયારમાં નિગ્ધાર,
 અને જો સંબંધીજ હોય, અશુભ રજ તે યોગનું જોય.

યોગનું રજ ક્યારે મળે.

દોહરા.

રાગ કર્તા ગ્રહની દશા, યોગરજ મળે સાર, *
 અંતરદશા શુભ ગ્રહની, ગમે તેય મોઝાર.
 પાપ ગ્રહ જો હોય, તે સંબંધ વાળા જોહ.
 અંત દશા પોતા તણી, શુભ રજ આપે તેહ.

* જોહ ગૃહ યોગ કર્તા હોય તેની દશા અથવા અંત દશામાં
 રજ મળે છે અથવા ગ્રહની અંત દશામાં રજ મળે છે સંબંધ-
 યા પાપ ગૃહો પોતાની અંતદશામાં રજ આપે છે.

મારકની અંતર્દશા મધે, રાજયોગ ને હોય;
 પૂર્ણ સુખ નહિ આપશે, ખ્યાતિ પ્રસરે નેય.
 શુભગ્રહની દશા મધ્યે, અંતર્દશા વળી હોય;
 રાજયોગ પ્રારંભ તો, શુભ ફળ દે છે નેય.
 સંબંધવાળા ગ્રહની અંતર્દશા માપ થાય.
 યોગ ફળ તે દેય છે, મહુ કેતુ જ્યાં જાય.

આયુષ્ય નેવાનું.

આયુતણાં તો સ્થાન છે, ત્રણ અને આઠ જણ;
 મારક તણાં તો સ્થાન છે, બેસી તેય પ્રમાણ.
 બીજું સ્થાન મારકતણું, છે વિશેષ બળવાન;
 એ સ્થાનમાં જે ગ્રહ તો, તે દશા હાનિ જણ.
 સ્થાનના રાશિપતિ, વળી પાપ ગ્રહ રહેલ;
 પાપ ગ્રહ દશાની મધે, મૃત્યુ ખારમે રહેલ. *

* બીજા સ્થાનમાં જે ગ્રહ હોય તેની દશામાં મૃત્યુ થાય. એ સ્થાનના જે રાશિ પતિ હોય તે ને પાપ ગ્રહ હોય તો પાપ ગ્રહની દશામાં અથવા ખારમા સ્થાનના રાશિપતિની દશામાં મૃત્યુ થાય.

બારમા સાથે સંબંધ તો, પાપ ગ્રહ તણે જોઈ;
 શુભ ગ્રહ દશા મધે, ભક્તના સ્વામી દેહ.
 મારક ગ્રહ દશા વિષે, ન ચાલે ક્રત્યુ જાણ,
 પાપ ગ્રહની દશા મધે, દક્ષનામી મોલ જાણ.
 મારક સાથે સંબંધ તો, શની તણે જો લેખ,
 સર્વ ગ્રહો ઉલંઘીને, શની મારક તે જોય.
 મારકમાં જો જુધ તો, દોષ જોઈ ગણાય;
 ચંદ્ર જો વળી હોય લે, તેથી જોઈ ભાય.
 આઠ તણા સ્વામી વળી, સૂર્ય ચંદ્ર જો હોય;
 ભાગ્ય ભુવનથી બારમા, શુભ રજા દે છે જોય.

દોહરા.

પાપગૃહ દશાધિપતિ, સંબંધ વિનાજ શુભ,
 સંબંધ લાગ્યા શુભ જો, મારકના મધ્ય ભાગ્ય.
 સંબંધ વિનાજા મુક જો, મોખવાળા કો દોષ
 ભાગ્ય મુક જો દેહ છે, મુકેલ તકિ જે માત્ર.

મારક સાથે સંબંધ તો, શુભ ગૃહ ન મારે સાર;
 પાપગૃહ ન સંબંધ તો, બરુદ મારે ખાર.
 શુક સની પોતા તણું શુભા શુભ ફળ લેઈ;
 એક બીજાની દશા મેં, જે છે મહિ સંદેહ.
 પોતાની દિશા મેં, ગૃહ ફળ તે નવ ફળ;
 સંબંધી ફળલયો સરખાં, અંતર્દેશા મધ્ય દેશ;
 વિરહ ફળ દેનારની, અંતર્દેશા જે હોય;
 ગૃહ ફળ તો વળી દેય છે, શુભાશુભ જે હોય,
 કેન્દ્ર ગૃહનું ફળ તો, ત્રિકોણ અંતર * હોય,
 ત્રિકોણ તણું જ ફળ તો, કેન્દ્ર અંતરે લેય.
 બેનો સંબંધ ન હોય તો, દશાજ દુષ્કામક,
 સંબંધ વળી હોય તો, છે કામદાકરક.

આપાધ.

દશમાની સ્વામી જે ભોમ, નવ પામિતો પશુ ભોમ;
 તો તે છે શુભ ફળ દેનાર, ફળ દેનામાં શુભ લગાર.

* અંતર્દેશા.

રાહુ કેતુ જે સ્થાને હોય, અને જે સ્વામી સાથે હોય;
 પ્રબળતાથી ફળ તેવું દેય. એમ જ્યેતિષ શાસ્ત્ર જ કૃત્ય.
 કેન્દ્રત્રિકોણના અધિપતિ જેહ, પરસ્પર સંબંધ હોયે તેહ,
 શુભ ફળ તો તે છે દેનાર, એમાં સંદેહ નહીં લગાર.
 કેન્દ્રત્રિકોણ અધિપતિ માંય, દોષ ને દેખાય જ કાંય.
 પણ ને સંબંધે બળવાન, શુભ ફળ દે છે તે તો બાણ

દાહરા.

સૌમ્ય ગૃહ કેન્દ્રવિષે, અશુભ ફળ દેનાર;
 કૂર ગૃહ ને હોય તો ઉત્તરોત્તર ફળ સાર. *
 દ્વિ ને બારમા સ્થાનમાં, સાહચર્ય ૧ ફળ દેય.
 વળી સ્થાનાંતરતાણું ૨ ગુણુ ૩૫ ફળ દેય.

* પહેલા કરતા એથામાં હોય તે બળવાન, તેથી સાતમાનો
 બળવાન ને તેથી દશમામાં કૂર હોય તો તે વિશેષ બળવાન છે.
 ૧ જે ગ્રહ સાથે રહેલા હોય તેને સાહચર્ય કહે છે.
 ૨ જે સ્થાનમાં રહેલા હોય તે સ્થાન જેવો સંબંધ
 હોય તેના જેવું મિત્રના ઘરમાં હોય તો મિત્ર તરફથી નેત્રુનાઈ
 ઘરમાં હોય તો શત્રુ તરફથી ફળ આપે છે.

(૧૧૭)

સ્વક્ષેત્ર ચતુર્થાધિપતિ, શુભગૃહ યુક્ત હોય;
ભાગ્યેશ્વરી પણ યુક્તનો, દીવાન તે વગી જોય.
ચતુર્થેશ્વર સ્વક્ષેત્રમાં, લગ્ને ચયુક્તજ હોય;
એક એક કાંઈ મંગલો, મિત્રની પ્રીતિ હોય.

નહારા ગૃહ હોય તે વિશે.

ચોપાઠ.

લગ્ન સ્થાનમાં જો ખા હોય રવિ ચંદ્ર ફર સારો કે
રવિ ચંદ્રથી સાતે મંગળ હોય, પૃથ્વી ખુદનો ઉદય જોય.
કુંડલીના બાર ભુવનમાં ગ્રહો હોય તેનું સામાન્ય વર્ણન
૧૬ તનુભુવન.

હાહરા.

સૂર્ય મંગળ અને શની, તનુ સ્થાનમાં હોય;
બાધી રિપુ કસેશને, ધન વિનાનો જોય.

શુર ચંદ્ર યુધ સુકતે, રાહુ તનુ એ હોય;
ધ્રુમાદ. પ્રતીકા હોયને, સુખ ધન વળી જોય.

૨ જી ધન સુખન.

સુર્ય મંગળ અત્રે ચત્રી, ધન સ્થાને દેખાય;
દરિદ્રપણુ તે ભોગવે, ધન પાસે નવ થાય.
ચશી સુક રાહુ યુધને, ગુરુ હોય ધનધામ;
કુખ પરમ તે પામશે, ધન વધે ખર્ચે દામ.

૩ જી સહોદર.

શ્વી ચત્રી મંગળ વળી, સહોદરે જો હોય;
ભાંડુ સુખતો હોય નહી, પ્રીતી ન કરે કોય.
સુધ શુક ગુરુને ચત્રી, રાહુ સહોદર હોય;
કુખ સંતતી હોય ગણી, દીવ્ય દેહ તે જોય.

૪ જી મિત્ર.

શ્વી ચત્રી મંગળ વળી, હોય મિત્ર તે સ્થાન.
ભગ્યા જન્મ વ્યાધી અને, ન મળે ધન કે ધાન.

(૧૧૬)

શુભ ગુરુ શુકર અને, ચંદ્ર મિત્ર તે તાન;
શુદ્ધિ સુખ મિત્ર ઘણાં, રાજદાર બહુ માન.

૫ મુ પુત્ર.

રવિ શુધ્ધ મંગળ અને, શની પુત્રજ ભુવન;
પ્રજા તો વળી થાય નહિ, થાયે પામે પતન.
ચંદ્ર ગુરુ ને શુક તો. જો હોયે પુત્ર કમિ;
પ્રજા પૂર્ણ ને આશિર, સુખાનંદનું ધામ.

૬ મુ શત્રુ.

ચંદ્ર શુધ્ધ ગુરુ અને, શુક શત્રુ એ હોય;
શત્રુ થાયે અનેકધા, વ્યાધિ એ મોત જોય.
રવિ મંગળ રાહુ શની, સત્ર સ્થાને પડેય;
અરિનાશ તે થાય છે. સર્વ સરખો રહેલ.

૭ મુ સ્ત્રી.

મંગળ શનીને સર્વે તો, સ્ત્રી ભુવનમાં હોય;
સ્વરૂપ ગુણને સ્નેહ નહિ, ભુત સમાન તે જોય.

(૧૨૦)

ચંદ્ર બુધ ગુરુ અને, શુક્ર તેય સ્ત્રી ધામ;
સ્વરૂપ ગુણ ચતુરને, સર્વ સુખનું ઠામ.

૮ મું આયુષ્ય.

શની બુધ મંગલ અને, રાહુ આયુ ધામ;
વ્યાધિ દુઃખને વેર વધે, ક્ષીણ બળ અને ઠામ.
સૂર્ય ચંદ્ર ગુરુ અને, શુક્ર આયુષ્ય ઠામ;
તેજવાન તે થાય છે, રૂપ તણું તેા ધામ.

૯ મું ભાગ્ય.

શ્વિ મંગલ રાહુ અને, શની ભાગ્ય તે સ્થાન.
દુઃખ તે સર્વ વાતનું, ન મળે ધન કે ધાન.
ચંદ્ર બુધ ગુરુ અને, શુક્ર ભાગ્યમાં જોય;
ધર્મી કર્મી સપુતને, પ્રતાપ આજર હોય.

૧૦ મું માન. (નૃપ)

શની સૂર્ય રાહુ જી હોય - પ તે સ્થાન;
તાન સુખ તે નર રહે, રાજદારે નહિ માન.

ચંદ્ર ખુબ મંગળ અને, ગુરુ શુક રાજદાર,
ટેકવાન તે થાય છે, માન વળી રાજદાર.

૧૧ મું લાભ.

રવિ મંગળ રાહુ અને, ગુરુ વળી લાભ સ્થાન;
ઉશંક તે કરે ઘણી, ધન ખુબે નાદાન.
સોમ ખુબ શની અને, શુક લાભ તે સ્થાન;
ત્યાજે લક્ષ્મી તોય પણ, વધે અતીશે માન.

૧૨ મું ંયમ.

ંયમે ંયોમચર ને વસે, થાયે દુઃખ અથાગ;
અંગે શોક રહે સદા, ધન જવાનો જ લાગ.
શુભ ગ્રહ ને હોય તો, ંયમસ્થાનની માંય;
લાભ આપે અનેકધા, દુઃખ નહિ વળી કાંય.

ચોપાઠ.

જુવન કુંડલી તથાં જેહ, સામાન્ય કથાં માનો તેહ.
વિશેષ કહયો જે વિસ્તાર, ધ્યાન ધરી ધરો ની પાર.

સ્ત્રીની જન્મોત્સવના ખાસ ભુવનનું વર્ણન.

૧ છં.

દાહરા.

તનુએ મંગળ તે રહિ, રાંડે તે નિરધાર;
સર્શીએ નાશ થાય છે, સની દુઃખ નિરધાર.
રાહુએ બાળ તે મરે, બુધ ગુરુ શુક સાર,
પતિવ્રતા તે થાય છે, સંદેહ નહિ લગાર.

૨ જુ.

મંગળ રાહુ સર્પ સની. ધને છે દુઃખદાય;
સર્શીએ રૂપ પુત્ર વતી, ગુરુ પતી પ્રિય થાય.
શુક સુખી થાય છે; બુધ રૂપ પ્રિય જોલ;
ધન ભુવનમાં મેહ તો, ઉપર પ્રમાણે તોલ.

૩ જુ.

સર્પ સની સદાશિવ વળી, શુભવાન તે થાય;
શુક મંગલ દોરે વળી, દોષવાન તે થાય.

બુધ સશીએ યાચ છે, ધન અને ગુણવાન;
રાહુ સહોદર હોય તો, પતિની પ્રીતિવાન.

૪ થું.

એષિ સુખં દરિદ્રિ યાચ, ભોમે મંત્રતિ અરુપ જ, યાચ;
શની સશી એ છે દુઃખદાય, સુત વિનાત્રી રાહુ એ મણ્ડાય.
બુધ ગુરુ શુક્રે અતિસુખ. નવ આવે કોઈ જાતનું દુઃખ;
શુભ, રૂપવાન તેજ મણ્ડાય, મિત્ર બુધને એમ જણાય.

૫ મું.

ભુતે રત્નિ મંગળ દેખાય, પ્રજા ન યાચ નાશજ યાચ;
શનીએ રોમ રાહુ એ ધાત, ચંદ્રે પ્રજા યાચ સાક્ષાત.
શુભે મીઠું બોલે નારુ ગુરુએ પ્રજા વળી ચનાર;
૫૪ એ પ્રજા સારી આમ, પ્રજા બુધને એ મહિમાય.

૬ મું.

રપુએ રવિ રાહુ ગુરુ બોમ, શની રપ સ્વછંદનું જોમ;
મુધે તો તે કલેશજ વાન, ચંદ્ર હોય વિષવા જામ.

(૧૨૪)

શુકે દાદિ દુઃખ સદાય, અનંગ બહુ જણાયે કાય;
કરે દુષ્ટ તેજ વ્યભિચાર, કુલાં કર્મ કરે નિરધાર.

૭ મું.

સ્ત્રી ભુવને જે ગુર હોય, બવન બંધન વળી થાયે નેય;
રવી રોગી ચંદ્રે પરદેશ, મંગલે વિધવા થાય હમેશ.
શુક પોતે નાશજ થાય, શનીએ પતી નાશજ થાય;
સુર્ય થકી તો ધનનો નાશ, સ્ત્રી ભુવનનો એ છે ક્યાશ.

૮મું.

મૃત્યુએ જે સુર્ય હોય, નકી પતીનો નાશજ નેય;
ચંદ્ર વિયોગ શની પૂતવાન, મંગલ રાહુએ રોગવાન.
બુધે નીતી ન મળે કાંય, ગુર શુક જે હોયે માંય,
મનમાં રાખે ધણોજ રોષ, અંત સુધી ન સુકે રોય.

૯મું.

નવમે રવી વળી દેખાય, સ્વધર્મ વાળી તે સ્ત્રી થાય;
સોમે સંતતીવાનજ થાય, ભોમે સુખ બહુજ મચાય.

(૧૨૫)

પ્રુધ ગુરુ એ બે છે સાર, શુક્રે સુંદર વેશ નીરધાર;
શની રાહુ જો ભાગ્યે જાય, તે સ્ત્રી નકકી વંઝા થાય.

૧૦મું.

દશમ સ્થાને રવી શની હોય, પાપવાળી તે સ્ત્રીને જોય;
ચંદ્ર મંગળ જો એમાં હોય, મૃત્યુ વ્યભીચારીણી જોય.
રાહુએ પતી મૃત્યુ થાય, પ્રુધ ગુરુ પતી પ્રિય ગણાય;
શુક્ર કર્મ સ્થાને વળી જાય, કામ વ્યાપેજ થોડો કાય.

૧૧મું.

લાભે સુખ પુત્રનું સુખ, શની ભોમ વ્યાધી ભય દુઃખ;
સોમે ધન રાહુ સૌભાગ્ય, શુક્ર ગુરુએ ગુણને ભાગ્ય.
પ્રુધ જો લાભ સ્થાને હોય, શુભ મતી તો તેની હોય;
લાભ સ્થાન તો એમ જોવાય, નકી કાંઈ શંસય નહિ

૧૨મું.

વ્યય ભુવને ભોમજ હોય, વંઝા વ્યભીચારીણી જોય;
પ્રુધે પુત્ર લાભ ગણાય, ગુરુએ ધર્મ ધૈર્ય જણાય.

(૧૨૬)

શુક પતી ગ્રિથ તે તે ધાય, રાહુએ બબીયાસીણુ ધાય;
રવીએ ખર્ચ સનાએ કસેશ, ચંદ્રે પાતી જશા હસેશ.

એંધાઈ.

ગુર અચ્યુતા નંદજી ખાસ, જ્ઞાન લીધું છે એમની ખાસ,
ગુર જ્ઞાન લણુ મહીમાય, અંમ થયેા એમની કુમાર-

કોહરા.

સ્ત્રી પત્રી વર્ણનજ કર્યું, સામાન્ય વળી ધાર;
જીવન બાર તમે ગણી, ધારે મનમાં વીર.

કોહરા.

શ્રી માન સજ્જન સર્વકો, હોય ગમે તે જાત;
પુસ્તક મૂલ્યું સમજા તે, વાંચો હોતે જાત,
મુખપાણી ભેમાં મળે, મુખ પીચે છે ફંસ,
સાર એમ મહણ કર્યો, ધરજો રીવ તે ફંસ.

સમુદ્ર મધ્યે ખસી વળી, કરે જોમ સે પાન;
 જોમ જોતિય સામનું, લીધું છે મેં જાન.
 ભાપા પૂરું જાણું નહિ, નહિ પિંજાજન પૂરું;
 બૂલમુક કામા કરશે, હોમે નેહ અપૂરું.

જોતિય તણા અંધતો, છે વિશેષે વીર;
 જોકે અંધે જોકે વિષય છે, માતજે છે ધીર.
 ભાપા જેની સંરક્ત છે, ટીકા હિંદી જણાય;
 યુગરાતીના જુગ છે, સમજતાં શ્રમજ થાય.
 બણા અંથો તપાશીને, લોકોપયોગી માર;
 જોકે અંધ બનાવીયો, સર્વોપયોગી માર.
 કામત જેની જુગ છે, સર્વ બાબતનો માર;
 સાદી ભાપા વાપરી, સર્વે કરે વિચાર.

ઉંચ નીચને સર્વ હોય, પોપ ખમે તે જાત,
 કંડ વિષય ઉપયોગનો, શ્રમ સફળ થયો જાત,
 પવિત્ર પાણીયે વસુ, નર્મદા કરે તીર;
 દર્શનથી પાપ જાય છે, જેનાં નિર્મળ તીર.

કશ્યપજોત્રે જન્મ છે, લેવા પાટીદાર,

દેશાધની તો અટક છે, મારી તે નિરધાર.

પિતા લક્ષ્મીભાઈના, પુત્ર ઇશ્વરભાઈ,

આ મંથ તે બનાવીયો, સર્વોપયોગી ભાઈ.

પવિત્ર કાશતકે ખીજ દિન, વિપય પૂર્ણ જણાય;

અટ રસં ભક્તિ ભૂ વળી ત્રિકમ વર્ષ ગણાય.

*****;*****
 *
 * સમાપ્ત. *
 *
 *****;*****

શુદ્ધિપત્ર.

પૃષ્ઠ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૪.	૬.	વિશાખાયા.	વિશાખાયા
૫.	૫.	જામ.	જામ.
૬.	૫.	હા. ચ.	હા. મ.
૬.	૬.	વળી.	તારવળી.
૭.	૨૧.	ચતુષ્ટપાદિન.	ચતુષ્ટપાદને.
૧૦-	૧૫.	ને છેલ્લું	છેલ્લું.
૧૧.	૧૫.	મત્સુ.	મૃત્યું.
૧૨.	૪.	ચાક	અંક.
૧૬.	૧૦	વાર.	માર.
૧૭.	૧.	સૂચ	સૂચ.
૧૮.	૧૧.	વાન.	વળી.
૧૮.	૧૩.	શ્રુતી.	શ્રુતિ.
૧૯.	૬.	શ્વાતી.	શ્વાનને.
૨૧.	૪.	વિચારો.	વિચારો.
૨૧.	૯.	વર્ણવું.	વર્ણવું.
૨૨.	૫.	વર્ષિ.	વર્ષ.
૨૪.	૮.	સ.	સાર.
૨૭.	૧.	અન.	અંન.
૨૭.	૬.	દે.	નંદે.
૨૭.	૧૨	વત્સુ	વર્ષ
૨૮.	૭	પગે.	ખાજેપાજે.

૩૦.	૩	સાર	ધાર.
૩૦.	૪.	ધાર.	સાર.
૩૦.	૧૨.	આરદ્રાકુંભાયપે.	આરદ્રાકુંભાયપે.
૩૦	૧૨.	માન	મીન.
૩૧.	૯.	શ્વ.	શ્વ.
૩૧.	૧૧.	નિરાધાર	નિરાધાર.
૩૪.	૧.	સાપ	સાપજ
૩૪.	૩.	રૂ.	ઉ.
૩૬.	૧૭.	વરકન્થાનાજ.	વરકન્થાના.
૩૯.	૭.	મૃશર.	મૃગશર.
૪૪.	૯.	ચા. છો.	ચાયછે.
૪૫.	૧૨.	ચંક	ચંક.
૪૬.	૬.	દોહરા.	ચોખાધ.
૪૭.	૮.	ન કરો.	નહિ કરો.
૪૮.	૯.	જ્યાંપૂર્ણ.	જ્યાંપૂર્ણ.
૫૦.	૯.	સર્પ.	સર્પ.
૫૧.	૬.	શુભ.	શુભ.
૫૧.	૧૧.	મધ્યક.	મધ્ય.
૫૨.	૧૬.	થીલું.	લીલું.
૫૨.	૧૫.	મંગળ.	મંગળ.
૫૩.	૧૪.	નામાગસર.	નામાક્ષર.
૫૩	૧૧.	ગણ.	ગણ.
૫૪.	૧૬.	ક્ષતી.	ક્ષત્રિ.
૫૯.	૨૦	અ. નાથી.	અ. નાથી.

